

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 30 juli 2019 10:49
Aan: [redacted]@portofrotterdam.com'
Onderwerp: FW: Bestuurlijk overleg Porthos -datumvoorstel

Ter info

Van: BRL-Box-Secretariaat
Verzonden: dinsdag 30 juli 2019 10:40
Aan: [redacted]@rvo.nl'
CC: BRL-Box-Secretariaat
Onderwerp: FW: Bestuurlijk overleg Porthos -datumvoorstel

Goedemorgen,

Wethouder V.d. Pol van Westvoorne zal deelnemen aan dit overleg. Westvoorne zal u nog bevestigen op welk tijdstip zij aanwezig zal zijn.

[redacted] zal dus niet aanwezig zijn.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
 [redacted] gemeente Brielle
 Afwezig op donderdag
 Tel. 0181 [redacted]
 [redacted]@brielle.nl

Duo collega's: [redacted]

GEMEENTE *Brielle*

Gemeente Brielle

Slagveld 36
 3231 AP Brielle
 0181 - 47 1100

Postbus 101
 3230 AC Brielle

Van: BRL-Box-Secretariaat
Verzonden: dinsdag 30 juli 2019 10:14
Aan: [redacted]@rvo.nl'
CC: BRL-Box-Secretariaat
Onderwerp: FW: Bestuurlijk overleg Porthos -datumvoorstel

Goedemorgen [redacted]

Ik heb navraag gedaan bij [redacted]. Zij kan en is bereik hier aan deel te nemen. Ik hoor wel van jou of dit dan wel de bedoeling is.

Met vriendelijke groet,

[redacted] gemeente Brielle

Afwezig op donderdag

Tel. 0181 [redacted]

[redacted]@brielle.nl

Duo collega's: [redacted]

GEMEENTE

Brielle

Gemeente Brielle

Slagveld 36

3231 AP Brielle

0181 - 47 1100

Postbus 101

3230 AC Brielle

Van: [redacted]@rvo.nl]

Verzonden: maandag 29 juli 2019 12:54

Aan: [redacted]

CC: [redacted]@portofrotterdam.com'; [redacted]

Onderwerp: Bestuurlijk overleg Porthos -datumvoorstel

Geachte wethouder Schoon,

Ik neem contact met u op vanwege een verzoek dat eerder aan u is gestuurd over een datum voor een bestuurlijk overleg Porthos. Het verzoek voor een bestuurlijk overleg komt vanuit het Project Porthos (CO2 opvang en opslag onder de zeebodem (CCS) op het haven en industriegebied van Rotterdam). Porthos wordt geleid door het Ministerie van EZK/RVO (coördinatieregeling/ vergunningen en Rijksinpassingsplan) en het havenbedrijf Rotterdam (technische projectleiding), beiden in CC meegenomen. In dit overleg komt o.a. de rol van de lagere overheden, het uitgevoerde mer, de voorkeursalternatieven en de bijbehorende ruimtelijke claims aan de orde.

Zou u kunnen aangeven of u ruimte heeft in uw agenda op 9 oktober om 11:00 uur en/of 15:00 uur?

Alvast dank voor uw reactie.

[redacted]
Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
Bureau Energieprojecten
Bezuidenhoutseweg 73
Postbus 93144
2509 AC Den Haag
Tel: 06 [redacted]
E-mail: [redacted]@rvo.nl

De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl) stimuleert Duurzaam, Agrarisch, Innovatief en Internationaal ondernemen.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit E-Mailbericht is slechts bestemd voor de in het bericht aangeduide geadresseerde.

Als u dit bericht per vergissing ontvangt wordt u verzocht de afzender op de hoogte te brengen en de E-Mail te verwijderen.

De gemeente Brielle is genoodzaakt aansprakelijkheid voor directe en/of indirecte gevolgschade voortvloeiende uit het gebruik, of baseren op dit E-Mailbericht en/of de inhoud daarvan uit te sluiten.

Van: [redacted]@rotterdam.nl>
Verzonden: donderdag 18 juli 2019 11:00
Aan: [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: Bestuurlijk overleg Porthos

Hi all, inmiddels als afgesproken ook bekeken of er ruimte in de agenda's van de wethouders gevonden kan worden voor bestuurlijk overleg. Onder voorbehoud kan het secretariaat **9 oktober 11.00 uur** of **9 oktober 15.00 uur** reserveren. Welke wethouder komt laten we afhangen van de agenda. Het lijkt me verstandig als jullie zsm het bestuurlijk overleg gaan plannen en ons van de agenda voorzien. Hoe langer het duurt hoe kleiner de kans dat dit tijdslot gereserveerd kan blijven.

Ik ben na vandaag op vakantie. Schakel zo nodig even met één van de bestuursadviseurs: van WH Bonte is dat [redacted] Of met [redacted] Allen in de CC.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
 Gemeente Rotterdam
 Stadsontwikkeling
 Afdeling Economie Team Maritiem
 Economie Team Maritiem
 De Rotterdam, Wilhelminakade 179
 Postbus 6575 3002 AN Rotterdam
 Website www.rotterdam.nl

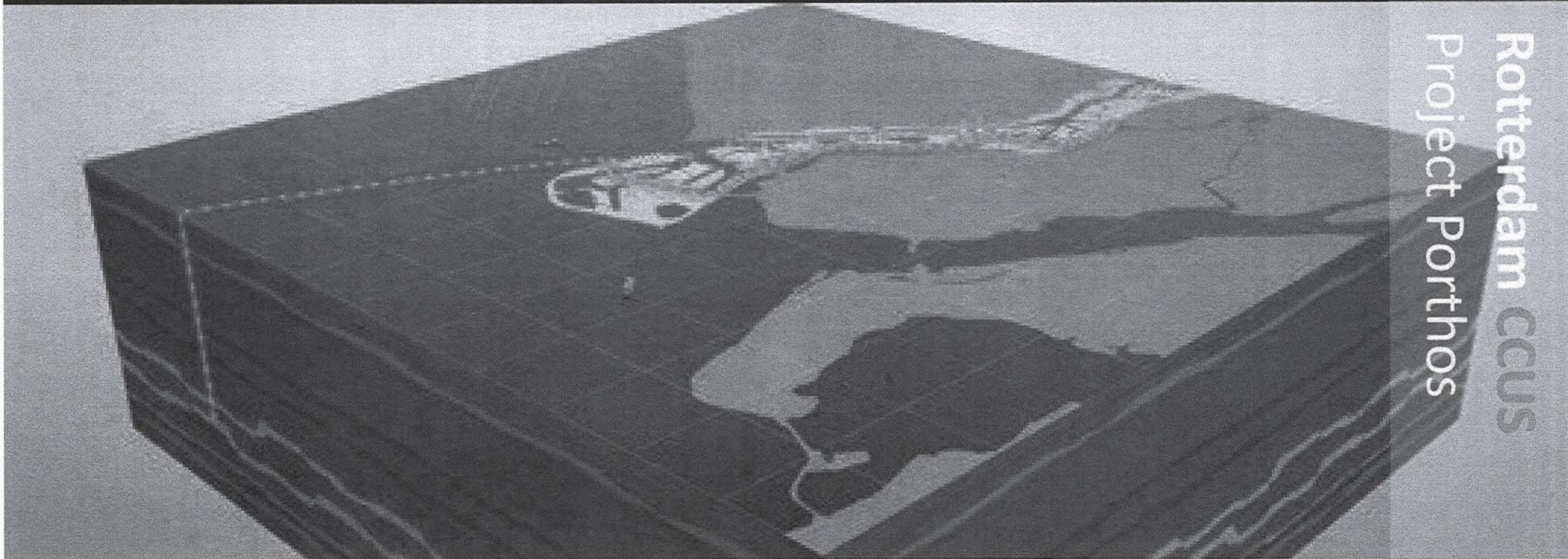
Van: [redacted]
Verzonden: woensdag 17 juli 2019 16:16
Aan: [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: Technische sessie Porthos

Hi [redacted]
 Ik hoor net van de griffier van de Cie EDEM dat er woensdagavond 25 september ruimte is voor een technische sessie over Porthos. Het wordt een combi met een ander onderwerp dus waarschijnlijk is er een uur, hooguit 5 kwartier voor beschikbaar.

Laten we na de vakantie even meeten voor de opzet ervan. Ik ben vrijdag weg en medio augustus weer terug.

Gr [redacted]

Overleg tussen DG's EZK en CEO's van Porthos partijen 9 juli 2019 – agenda en slide pack

Rotterdam CCUS
Project Porthos

Agenda Topoverleg (opgesteld door EZK)

1. Opening door Focco Vijselaar (voorzitter)
2. Korte update recente ontwikkelingen
 - Klimaatakkoord / PAS uitspraak
 - Porthos voortgang
3. Vraagstukken CCS/benodigdheden Porthos

10.2.g

- c) SDE++
4. Conclusies en Vervolgstappen
5. Afsluiting

Porthos project planning – commercieel traject

10.2.g

Doel, inhoud, en belang

10.2.g

10.2.g

Verwachte kosten

10.2.g

10.2.g

Porthos benodigdheden in deze fase – 10.2.g

Porthos partijen vragen vandaag het volgende ;

10.2.g

Porthos benodigdheden in deze fase –

10.2.g

Porthos partijen vragen vandaag ;

10.2.g

Supporting/additional info

Rotterdam **CCUS**
Project Porthos

ebn

gasunie

Specifieke verplichtingen Porthos

10.2.g

10.2.g

Verwachte Externe kosten

10.2.g

10.2.g

10.2.g

Illustratie van gebruik

10.2.g

10.2.g

10.2.g

10.2.g

Voortgang Porthos project Q1/2 '19

10.2.g

Agenda Porthos Topoverleg

Datum: dinsdag 9 juli 2019

Tijd: 14:45 – 15:30 uur

Locatie: A-Zuid 2 - zaal 01, Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Agendapunten

1. Opening door Focco Vijselaar (voorzitter)

2. Recente ontwikkelingen

a. Klimaatakkoord / PAS-uitspraak

b. Porthos

3. Vraagstukken CCS

10.2.g

c. SDE++

4. Conclusies en vervolg

5. Afsluiting

Beslispunten:

10.2.g

Aan:

De Directeur-Generaal Bedrijfsleven en Innovatie
De Directeur-Generaal Klimaat en Energie
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Datum: 4 juli 2019

Betreft: Voortgang beleidskader CCS en het Porthos CCUS Project Rotterdam

Geachte heren Vijselaar en Gaastra, beste Focco en Sandor,

Op 15 februari jl. ontvingen wij een brief van minister Wiebes met een duidelijke steunbetuiging voor CCUS in het algemeen en het Rotterdam CCUS project Porthos in het bijzonder. Wij zijn hem daarvoor erkentelijk en waarderen ook de goede samenwerking met uw ministerie om Porthos verder te ontwikkelen. Met deze brief informeren wij u over de goede voortgang van het project. Daarnaast is het voor ons van belang u te informeren over de grenzen waar het project momenteel tegenaan loopt door onduidelijkheid over de invulling van het beleidskader. In uw brief van 14 juni geeft u aan vorderingen te maken met de oplossing van een aantal beleidsknelpunten en ons op 9 juli meer toelichting te kunnen geven. Wij gaan ervan uit dat dit leidt tot het maken van een aantal concrete afspraken op 9 juli, die nodig zijn om vaart te houden in de verdere ontwikkeling van Porthos. Wij zouden graag met u bespreken op welk moment wij deze afspraken vervolgens bevestigd kunnen krijgen door de Minister van Economische Zaken.

10.2.g

Huidige stand van zaken project Porthos

Het doel van het huidige project is opslag van circa 37 Mton in lege gasvelden onder de Noordzee. Porthos zal daarmee een forse bijdrage leveren aan emissiereductie van het industriële cluster in de haven van Rotterdam en aan de Nederlandse klimaatdoelstellingen. Zoals bekend onderschrijft ook de EU het belang van het project, bekrachtigd door de toegekende subsidie.

Het project maakt goede voortgang 10.2.g

10.2.g

continue gesprekken plaats met lokale, regionale en (inter)nationale stakeholders. Deze activiteiten lopen parallel en zijn allemaal onderling verbonden.

10.2.g

Gevraagde beslissingen van de Rijksoverheid

10.2.g

10.2.g

10.2.g

Schriftelijke bevestiging van bovenstaande voorstellen biedt Porthos de meeste zekerheid om de hiermee samenhangende processen binnen het project in werking te zetten en biedt het comfort dat het benodigde beleid tijdig gerealiseerd zal zijn. Wij hopen dat u hier invulling aan kunt geven en zien uit naar uw voorstellen en een constructief overleg op 9 juli. Wij zijn uiteraard bereid tot nadere toelichting indien u dat wenst.

Hoogachtend, namens het Porthos Project

 – Havenbedrijf Rotterdam N.V.

 N.V. Nederlandse Gasunie

 EBN B.V.

Bijlage: Notitie CCS en rollen staatsdeelnemingen

Dit memo beschrijft de redenen waarom de publieke bedrijven Havenbedrijf Rotterdam, Gasunie en EBN initiatiefnemers zijn in het project Porthos en willen investeren in het ontwikkelen van het project.

1. Een tijdige ontwikkeling van CCUS--infrastructuur is van maatschappelijk belang

Uitgangspunt is het maatschappelijk belang van de tijdige totstandkoming van een CCS infrastructuur in Nederland. CCS is een belangrijk instrument om de klimaatdoelen te behalen en de afspraken uit het klimaatakkoord van Parijs na te komen. De routekaart CCS die in opdracht van EZK in samenwerking met veertig stakeholders is gemaakt¹ vat het als volgt samen: *“Een van de voornaamste redenen waarom CCS in veel studies een onmisbaar element is in de transitie naar vergaande CO₂-emissiereducties, is dat er binnen delen van de industrie geen betaalbare alternatieven zijn waarmee snel genoeg de benodigde emissiereducties kunnen worden gerealiseerd. Die snelheid is een cruciale factor. Om binnen het zogeheten Carbon Budget te blijven dat voortvloeit uit de in Parijs vastgestelde klimaatdoelen, moeten de emissies vooral snel naar beneden.”*

De concentratie van broeikasgassen behorend bij het 1,5 graden opwarmingsscenario wordt al in 8 jaar en voor het 2 graden scenario in 26 jaar bereikt.² Om die reden schrijft de Gemeiynt: *“Eenzelfde reductie is voor het klimaat op korte termijn veel meer waard in 2020 dan later, in 2040 bijvoorbeeld. Binnen de industrie kan de benodigde snelle afname van de emissies in 2030 niet gerealiseerd worden met enkel efficiencyverbetering en de inzet van duurzame energie. CCS heeft voor deze kortere termijn de potentie van 'veel en snel': grote volumina CO₂-reductie die in relatief korte tijd te halen zijn. Dat is gezien de urgentie van het klimaatprobleem noodzakelijk. Daarnaast geven veel studies aan dat het om de tweegradendoelstelling niet te overschrijden nodig is om op termijn negatieve emissies te realiseren. Ook daarvoor is CCS een onontbeerlijke optie.”*

Op Nederlandse schaal is dit vertaald in het Klimaatakkoord: *“De verandering van het klimaat noodzaakt ons tot snel handelen, er is geen tijd te verliezen. We kunnen niet wachten tot er misschien wel betere oplossingen zijn en moeten dus nu inzetten op alles wat ons helpt de CO₂-uitstoot zo snel mogelijk te reduceren. Afvang, transport en opslag van door de industrie geproduceerde CO₂ (Carbon Capture and Storage, CCS) wordt door de industrie en door de Rijksoverheid als belangrijk gezien in de mix van technische maatregelen om de klimaatdoelstelling kosteneffectief te halen.”*³

In Nederland zijn de omstandigheden voor CCS gunstig, maar kwamen tot nu toe geen projecten van de grond

CCS is technisch mogelijk en is succesvol toegepast in bijvoorbeeld Canada en Noorwegen en kan relatief snel worden uitgerold. De mogelijkheden voor toepassing van CCS zijn in Nederland gunstig: er is in lege gasvelden onder de Noordzee ruim voldoende (> 1600 Mton) opslagcapaciteit beschikbaar en de industriegebieden met de meeste uitstoot van broeikasgassen liggen aan de kust.⁴ Uit studies van onder meer het Wuppertal instituut en het Planbureau voor de Leefomgeving (PbL) blijkt dat CCS een

¹ Routekaart CCS, Ministerie van EZK, 5 maart 2018, <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2018/03/05/routekaart-ccs>

² <https://www.incc-bertlin.net/en/research/co2-budget.html>

³ “Klimaatakkoord, 28 juni 2019, p. 106

⁴ Transport en opslag van CO₂ in Nederland, EBN en Gasunie, <https://kennisbank.ebn.nl/transport-en-opslag-van-co2-in-nederland-2018/>

kostenefficiënt instrument is, waarmee jaarlijks grote volumes CO₂ emissie kunnen worden vermeden. De ontwikkeling van een CCS--infrastructuur kan in de (nabije) toekomst leiden tot een concurrentievoordeel, doordat de industrie tegen relatief lage kosten op korte termijn CO₂-uitstoot kan verminderen, terwijl de industrie verder werkt aan een transitie van de productieprocessen. In Nederland zijn nog geen succesvolle projecten gerealiseerd door gebrek aan maatschappelijk draagvlak en onzekerheid over de business case (Barendrecht en ROAD).⁵

Het havengebied in Rotterdam is een logisch startpunt voor CCS

Het havengebied van Rotterdam heeft verreweg de grootste industriële uitstoot. Met name de (petro)chemische sector, waterstofbedrijven en raffinaderijen beschikken momenteel over onvoldoende mogelijkheden om op korte termijn hun productieprocessen fundamenteel te verduurzamen. Het toepassen van CCS voor deze sector is noodzakelijk voor het behalen van de klimaatdoelstellingen.

Coördinatieproblemen vragen om een initiatiefnemer

Coördinatieproblemen bemoeilijken de uitrol van de CCS-transportketen. Ten eerste is er een kip-ei probleem. Aan de ene kant investeren emitters pas in afvang als het transport en de opslag van CO₂ tegen een redelijke prijs geregeld en gegarandeerd is. Aan de andere kant zullen transport- en opslagoperators niet zonder garanties en afspraken met emitters investeren in de benodigde infrastructuur. Zonder initiatiefnemer zal dit probleem niet opgelost worden.⁶

Een ander coördinatieprobleem ontstaat vanuit de onzekerheid over de schaal van de infrastructuur in relatie tot te verwachten volumes op de lange termijn. Vanuit een maatschappelijk perspectief kan het voordelig zijn om een toekomstbestendige infrastructuur aan te leggen, zodat mogelijke extra CO₂-bronnen in de toekomst ook relatief goedkoop aangesloten kunnen worden.⁷

Ecorys komt tot de conclusie dat de *“meer publieke modellen de beste garantie bieden voor tijdige realisatie van de CCS-keten, aangezien deze het coördinatieprobleem in de markt het meest effectief wegnemen.”*, maar ook dat *“Als het wegnemen van coördinatieproblemen de belangrijkste aanleiding vormt voor betrokkenheid van overheidsdeelnemingen, dan zou er in de toekomst voor gekozen kunnen worden om de desbetreffende activiteiten van staatsdeelnemingen te vervreemden. Ook kan een overheidsdeelneming reeds in de startfase zoveel mogelijk marktpartijen betrekken.”*⁸

10.2.g

⁵ Tegenstanders van CCS stellen vragen over de veiligheid en maken zich zorgen over een lock-in effect waardoor industrieën langer dan nodig CO₂ blijven uitstoten. Dit memo gaat niet verder in op deze discussie. Voor een overzicht: zie de Argumentenkaart CCS die is opgenomen in de Routekaart CCS en de uitkomsten van de joint fact finding in het kader van klimaatakkoord (www.klimaatakkoord.nl)

⁶ Ecorys (2018), pagina 44. Gevolg van schaalvoordelen, waarbij het voor individuele emitters niet aantrekkelijk is om een eigen infrastructuur aan te leggen

⁷ Ecorys (2018), pagina 44

⁸ Ecorys, pagina 11

10.2.g

Havenbedrijf Rotterdam (HBR), Gasunie en EBN werken samen aan de voorbereiding van een project waarbij CO₂ van de industrie uit de Rotterdamse haven wordt verzameld en opgeslagen in gasvelden onder de Noordzeebodem. In dit CCUS-project brengt ieder ervaring en expertise in: HBR vanuit de lokale situatie en markt, EBN met haar deskundigheid op het gebied van de diepe ondergrond en offshore infrastructuur en Gasunie met de ervaring van het uitvoeren en opereren van grote energie infrastructuurprojecten, compressie en onshore en offshore gastransport.¹⁰

10.2.g

10.2.g

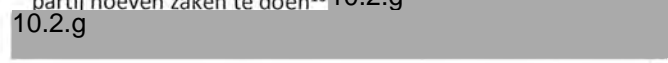
¹⁰ www.rotterdamccus.nl

¹¹ Berenschot (2019)

10.2.g

10.2.g . Daarnaast is een integrale benadering gunstig voor emitters die slechts met een partij hoeven zaken te doen¹³ 10.2.g

10.2.g

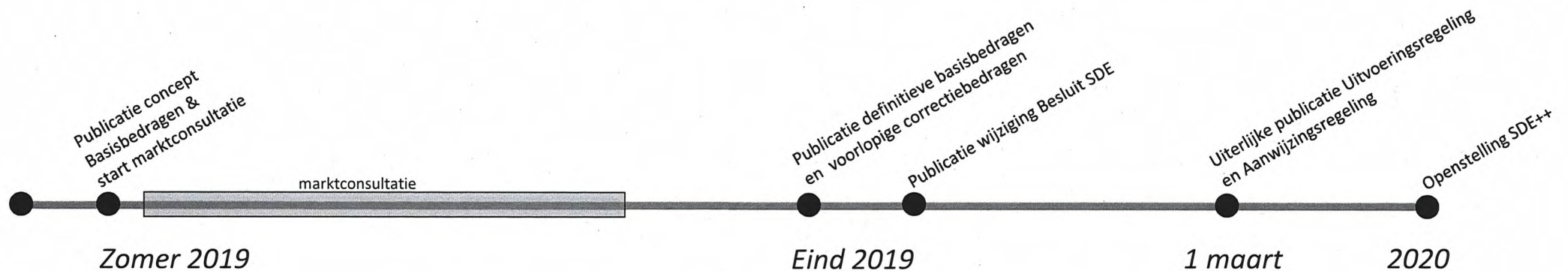
¹² Presentatie EBN op 18 april 2019

¹³ Ecorys (2018), pagina 6

Proces tot openstelling

- PBL aan de slag met bepalen basisbedragen en andere parameters.
- EZK en RVO aan de slag met de overige inhoudelijke punten.

Uitwerking SDE++ voor CCS

PBL marktconsultatie zomer (26/7)

- Financiële parameters
- Basisbedragen
- Componenten basisbedrag
- Correctiebedragen
- Subcategorieën (bestaand/nieuw)

Besluitvorming nodig op:

- Vollooprisico en T&O- tariefbepaling aanvraag
- Vergunningen en studies bij aanvraag
- Overige eisen bij aanvraag
- Openstellingsmoment(en) 2020

Tabel 6: Financiële parameters gebruikt voor berekening SDE++ basisbedragen met OT-model

Parameter	Eenheid	Advies SDE++ 2020
Inflatie	[%]	2,0
Rente op vreemd vermogen	[%]	3,0
Vereiste rendement op eigen vermogen	[%]	15,0
Aandeel vreemd vermogen	[%]	70
Aandeel eigen vermogen	[%]	30
Vennootschapsbelasting	[%]	25
Economische levensduur	[jaar]	15
Afschrijftermijn	[jaar]	15
Looptijd ondersteuning SDE++	[jaar]	15

Van: [redacted]@tennet.eu>
Verzonden: woensdag 15 mei 2019 13:00
Aan: [redacted]
CC: [redacted]@portofrotterdam.com)
Onderwerp: RE: check beantwoording zienswijze TenneT..

Hoi [redacted]

Dank voor de toezending van de concept beantwoording. We hebben er weinig op aan te merken. Alleen mogelijk beter om "structureel" overleg te veranderen in "regelmatig". Dat is in praktijk m.i. meer aan de orde dan dat we op gezette tijden bij elkaar zitten om af te stemmen. Daarnaast is het een converterstation (ipv converstation).

Groet,

Van: [redacted]@rvo.nl]
Verzonden: woensdag 15 mei 2019 11:16
Aan: [redacted]
CC: [redacted]@portofrotterdam.com)
Onderwerp: check beantwoording zienswijze TenneT..

Beste [redacted]

Nav. ons overleg gisteren, stuur ik jullie bij deze de beantwoording op de zienswijze van TenneT op de c-NRD van Porthos toe. Mocht een aanpassing gewenst zijn, dan graag deze week. TenneT heeft nmr 7 als zienswijze.

Tot ziens,

06 [redacted]

F2-SN-007 f2-SN-009	Afstemming Porthos met TenneT en Euromax Terminal Rotterdam	7, 9	Overleg & afstemming	-Porthos en het ministerie van EZK dragen zorgen voor een structurele afstemming met belanghebbende partijen tijdens voorbereidingfasen van de RCR procedure en over de uitvoeringfasen van het project. -Milieuruimte (nr. 7,9): In het kader van het MER wordt in beeld gebracht wat de milieueffecten zijn van Porthos.
		7	Project net op zee IJmuiden Ver Beta inzake de beoogde ontwikkeling van een converstation op de Maasvlakte	Tussen EZK, HbR en TenneT is afgesproken om over de locatie aanlanding van dit project structureel af te stemmen over de voortgang.

--	--	--	--

De

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl) stimuleert Duurzaam, Agrarisch, Innovatief en Internationaal ondernemen.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 14 mei 2019 10:21
Aan: [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: planning Porthos versie 13 mei BEP/EZK
Bijlagen: Planning Porthos EZK 13 mei 2019.pdf

Goedemorgen [redacted]

Hierbij de bijgewerkte planning voor het 1ste mandje. De datum van het indienen van de aanvragen is 15 januari 2020. De wijzigingen op de hoofdlijn:

10.2.g

Als wij meer duidelijkheid hebben over de publicatie van aanvragen voor vergunningen op grond van de Mijnbouwwet pas ik de planning nog aan. 10.2.g
 10.2.g Ik heb deze hier niet mee genomen omdat ik vind dat deze vergunning eigen procedure doorloopt. Het zou overzichtelijker zijn als voor deze vergunning eigen korte planning wordt gemaakt. Die zou ik met collega's van "mijnbouwclub" delen.

Ik zie graag jullie reactie tegemoet.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
 Adviseur

Bureau Energieprojecten
Duurzame en Concurrerende Energiesectoren
Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

.....
 Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag
 Postbus 93144 | 2509 AC | Den Haag

T 088 [redacted]

M 06 [redacted]

E [redacted]@rvo.nl [redacted]@minezk.nl

www.bureau-energieprojecten.nl

www.rvo.nl

Afwezig: woensdag

Van: [redacted]@portofrotterdam.com>
Verzonden: dinsdag 26 maart 2019 09:24
Aan: [redacted]
Onderwerp: RE: samenvatting haalbaarheidsstudie
Bijlagen: Feasibility report Samenvatting PORTHOS (CCUS project)_los.pdf

Ha [redacted]

Bijgevoegd de samenvatting, uiteraard met het verzoek het niet verder te verspreiden. Hij is eerder gedeeld met de deelnemers aan het toptoverleg en daarmee dus ook met EZK vermoed ik.

Een disclaimer is dat de informatie en cijfers in dit document inmiddels zijn ingehaald door de voortgang van het project. Merendeel van de bevindingen staat nog overeind, maar aantal zaken is veranderd 10.2.g
 10.2.g [redacted] Hoor graag even van je waar je de samenvatting voor nodig hebt.

Hartelijke groet,
 [redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: maandag 25 maart 2019 17:04
Aan: [redacted]
Onderwerp: samenvatting haalbaarheidsstudie

Ha [redacted]

Is het mogelijk om de samenvatting van de haalbaarheidsstudie te delen, dus zonder de bedrijfsvertrouwelijke informatie?

Groet
 [redacted]

Met vriendelijke groeten,
 [redacted]

Directie Warmte en Ondergrond
 Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

T: +316 [redacted]
M: [redacted]@minez.nl

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Voor elektronische communicatie hanteert Havenbedrijf Rotterdam N.V.(HbR) een disclaimer. U kunt deze nalezen op de internetsite van het HbR of opvragen via info@portofrotterdam.com.

Havenbedrijf Rotterdam N.V., Rotterdam, is geregistreerd bij het handelsregister in Nederland onder nummer 24354561.

Havenbedrijf Rotterdam N.V.(HbR) has a disclaimer with regard to electronic communication. You can read the disclaimer on the internet site of the HbR or ask for a copy by mail to info@portofrotterdam.com.

Havenbedrijf Rotterdam N.V., Rotterdam, is registered with the trade register in the Netherlands under no. 24354561.

www.portofrotterdam.com

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: maandag 4 februari 2019 09:51
Aan: [REDACTED]@pzh.nl'; [REDACTED]@rotterdam.nl'; [REDACTED]@rotterdam.nl';
[REDACTED]@westvoorne.nl'; [REDACTED]@brielle.nl'
CC: [REDACTED]
[REDACTED]@portofrotterdam.com'; [REDACTED]@portofrotterdam.com'; [REDACTED]
Onderwerp: Voortgang project en informatieavonden
Bijlagen: def Kennisgeving Porthos in media.pdf; Porthos concept NRD - versie finaal.pdf;
Email voor regio bestuurders 3101.docx

Beste regio bestuurders,

Hierbij wil ik u informeren over de voortgang van het project en u uitnodigen voor informatieavonden. Vanuit de MEZK en ambtelijk BZK is men akkoord met de start van TiL cNRD, bijgevoegd is kennisgeving die volgende week in de Staatcourant en lokale media komt te staan. En ook is bijgevoegd de cNRD notitie.

Ik verneem graag als u nog vragen heeft.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
[REDACTED]directie Warmte en Ondergrond
Cluster Mijnbouw

Kennisgeving Rotterdam CCUS project Porthos

Openbare raadpleging en terinzagelegging Notitie Reikwijdte en Detailniveau, Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Rotterdam CCUS (Carbon Capture, Utilisation and Storage) project Porthos (Port of Rotterdam CO₂ Transport Hub and Storage) is een initiatief van het Havenbedrijf Rotterdam (HBR), Energie Beheer Nederland (EBN) en N.V. Nederlandse Gasunie voor de aanleg van een CO₂-leiding door het Rotterdamse havengebied naar een opslaglocatie onder de Noordzee waarin CO₂ vanuit de Rotterdamse industrie wordt opgeslagen. Porthos wil in 2022/2023 operationeel zijn.

Het project valt onder de rijkscoördinatieregeling (RCR), waarbij het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) de besluitvorming coördineert.

Het Ministerie van EZK en de initiatiefnemers van Porthos nodigen iedereen uit om van vrijdag 8 februari 2019 tot en met donderdag 21 maart 2019 te reageren op het voornemen van de initiatiefnemers van het project Porthos en ook op de uitgangspunten voor het opstellen van een milieueffectrapportage (MER). Deze uitgangspunten staan beschreven in een concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD). Iedereen kan hierop reageren door het indienen van een zienswijze binnen de bovengenoemde periode.

Waarom dit voornemen?

De overgang van de huidige fossiele economie naar een duurzame economie inclusief een andere grondstoffenbasis neemt geruime tijd in beslag. Om de klimaatdoelstellingen te halen zijn maatregelen nodig die CO₂-uitstoot op korte en middellange termijn beperken. CO₂-afvang- en -opslag is een technologie die hiervoor ingezet kan worden. Door CO₂ bij de industrie af te vangen en ondergronds op te slaan, wordt een toename van broeikasgassen in de atmosfeer tegengegaan.

Het Rotterdamse havengebied draagt voor 17% bij aan de totale CO₂-emissie van Nederland. Het havengebied heeft in het kader van het klimaatbeleid een opgave om te verduurzamen en te komen tot een CO₂-arme haven en tegelijkertijd internationaal competitief te blijven. Het Rotterdamse Havenbedrijf heeft transitiepaden ontwikkeld die de basis vormen om samen met de bedrijven in het havengebied te komen tot reductie van de CO₂-uitstoot. Uit onderzoek is gebleken dat afvang en opslag van CO₂ hierin een onmisbare schakel is en een belangrijke, kosteneffectieve maatregel om relatief grote hoeveelheden CO₂-emissies te voorkomen.

Het kabinet beschouwt CO₂-opslag als een belangrijk onderdeel in de mix van maatregelen om de CO₂-uitstoot terug te dringen in industriële sectoren waarvoor geen kosteneffectief alternatief is. Het project Porthos past daarmee binnen de afspraken in het regeerakkoord (2017) en het 'Ontwerp van het Klimaatakkoord'. Verdere besluitvorming over het Porthos project zal rekening houden met de afspraken in het definitieve klimaatakkoord.

Wat is het voornemen?

Het Porthos project is gericht op het aanleggen, het beheer en de exploitatie van een CO₂-transportinfrastructuur in het Rotterdamse Havengebied in combinatie met opslag in de diepe ondergrond onder zee. Het project is opgebouwd uit de volgende onderdelen:

- Het transport van CO₂ met behulp van een ondergrondse transportleiding vanaf de CO₂-producerende industrie. De transportleiding bestaat uit een landdeel, gelegen in het Rotterdamse havengebied, en een zeedeel, vanaf de Maasvlakte tot het platform P18-A in het westen, circa 20 kilometer van de kust.
- De compressie van CO₂, tot de gewenste druk voor injectie, in een compressorstation op land.
- CO₂-opslag in gasreservoirs (P18-2 en P18-4) onder de Noordzee.

De afvang van CO₂ door de industrie en de toevoerleiding vanaf de afvanglocatie tot aan de centrale transportleiding van Porthos is geen onderdeel van Porthos. Hiervoor zal te zijner tijd een aparte vergunningprocedure worden gevolgd. Het MER voor Porthos zal de mogelijke milieueffecten hiervan globaal beschrijven.

Welke procedure wordt gevolgd?

Op de besluitvorming over het project Porthos is de rijkscoördinatieregeling van toepassing. Dit betekent dat de Ministers van EZK en BZK een inpassingsplan opstellen waarin het trace en de locatie voor het compressorstation worden vastgelegd. Een aantal besluiten dat voor dit project nodig is, wordt voorbereid in één gecoördineerde procedure. De minister van Economische Zaken en Klimaat coördineert deze procedure. De besluiten worden gelijktijdig ter inzage gelegd. Het project is tevens aangemerkt als project van gemeenschappelijk Europees belang op grond van Europese regelgeving.

De procedure voorziet wettelijk in het ter inzage leggen van een ontwerp-inpassingsplan waarop ieder een zienswijze kan indienen (artikel 7.11 van de wet Milieubeheer). Het MER, het inpassingsplan en de overige besluiten worden gelijktijdig ter inzage gelegd.

Wat is een Milieueffectrapport?

Een milieueffectrapport brengt de milieueffecten in beeld, zoals de effecten op gezondheid, landschap, natuur, bodem en water. Op deze wijze kan kennis over deze effecten een volwaardige rol spelen bij de besluitvorming.

Waar kunt u de stukken inzien?

U kunt de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau van 8 februari 2019 tot en met 21 maart 2019 inzien op www.bureau-energieprojecten.nl. Op papier kunt u de notitie in dezelfde periode tijdens de reguliere openingstijden bekijken op de volgende locaties:

- Gemeente Westvoorne, Raadhuislaan 6 in Westvoorne.
- Stadswinkel Rozenburg, Jan van Goyenstraat 1 in Rozenburg.

Inloopbijeenkomsten

U bent welkom bij de inloopbijeenkomsten die de minister van Economische Zaken en Klimaat samen met de initiatiefnemers en andere betrokkenen organiseert. Die bijeenkomsten vinden plaats op:

- **woensdag 20 februari 2019**
Locatie: de Stadswinkel Rozenburg, Jan van Goyenstraat 1, 3181 HR Rozenburg.
- **donderdag 7 maart 2019**
Locatie: Cultureel Centrum de Man, Burg. Letteweg 30, 3233 AG Oostvoorne.

Vooraf aanmelden is niet nodig. De bijeenkomst is tussen 19.00 uur en 21.00 uur.

Bij de inloopbijeenkomst vindt u informatie over het project en over de procedure.

Er zijn medewerkers aanwezig aan wie u uw vragen kunt stellen. Tevens bestaat er mogelijkheid om tijdens de avond mondeling of schriftelijk zienswijzen op de cNRD en openbare raadpleging in te dienen.

Hoe kunt u een zienswijze indienen?

Iedereen wordt in de gelegenheid gesteld om een zienswijze in te dienen. In een zienswijze laat u weten wat u vindt van de cNRD. U kunt hierbij denken aan:

- aanvullende vragen over onderwerpen die niet in de cNRD beschreven staan;
- onjuistheden in de cNRD.

We stellen het op prijs als u aangeeft op welk deel van de notitie u reageert en uw zienswijze onderbouwt met argumenten.

U kunt een zienswijze en/of uw reactie indienen van 8 februari 2019 tot en met 21 maart 2019. Dat kan op verschillende manieren:

- Bij voorkeur digitaal via het reactieformulier op www.bureau-energieprojecten.nl onder 'Rotterdam CCUS Project Porthos'. U kunt niet reageren per e-mail.

- Per post door een brief te sturen naar:

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Rotterdam CCUS Project Porthos
Postbus 248

2250 AE Voorschoten.

Wilt u uw brief ondertekenen en uw adres vermelden? Dan kunnen wij u per brief een ontvangstbevestiging sturen.

- Voor het opnemen van mondelinge zienswijzen is er tijdens de inloopbijeenkomsten een notulist aanwezig. U kunt ook op werkdagen tussen 9.00 uur en 12.00 uur een telefonische zienswijze indienen door contact op te nemen met Bureau Energieprojecten via telefoonnummer 070 379 89 79.

Wat is de verdere procedure?

De concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD) wordt ook aan verschillende andere betrokkenen voorgelegd, zoals gemeenten, provincies en adviseurs met een wettelijke taak. Daarnaast brengt de Commissie voor de milieueffectrapportage een advies uit.

Alle zienswijzen, reacties en adviezen worden verzameld en verwerkt in de (definitieve) Notitie Reikwijdte en Detailniveau. Op basis van de cNRD wordt het milieueffectrapport opgesteld. Dit milieueffectrapport vormt de onderbouwing voor het inpassingsplan en de aanvraag voor de vergunningen. Het milieueffectrapport komt, samen met de ontwerpen van het inpassingsplan en de daarmee samenhangende besluiten, ter inzage te liggen. Later kunt u daar ook weer op reageren. Dit wordt aangekondigd in onder andere de Staatscourant, in huis-aan-huisbladen en op www.bureau-energieprojecten.nl.

Wilt u meer weten?

Meer informatie over het project 'Rotterdam CCUS Project Porthos' en alle bijbehorende stukken vindt u op www.bureau-energieprojecten.nl. Heeft u naar aanleiding daarvan nog vragen? Dan kunt u Bureau Energieprojecten bellen via telefoonnummer 070 379 89 79. Informatie over het project zelf, kunt u ook vinden op de website van de initiatiefnemer www.rotterdamccus.nl.

Geachte regiobestuurders,

Graag wil ik u informeren over de stand van zaken van het CC(U)S-project Porthos. In september 2018 heb ik in een Bestuurlijk Overleg met u of een andere vertegenwoordiger namens uw organisatie gesproken over het verzoek van de initiatiefnemers Havenbedrijf Rotterdam, EBN en Gasunie om een aanvang te maken met de RCR-procedure (Rijkscoördinatieregeling) van het project. De ministers van EZK en BZK zijn bereid het verzoek in te willigen. Voorwaarde hierbij is dat er een extra besluitmoment wordt ingebouwd tussen het einde van het m.e.r.-traject (de eerste stap in de RCR-procedure) en het vervolg van de RCR-procedure. Door het opnemen van deze voorwaarde is het project niet definitief en zet het kabinet geen onomkeerbare stap voor het sluiten van het Klimaatakkoord. Ondertussen levert verder onderzoek naar het project wel meer noodzakelijke inzichten op die bijdragen aan zorgvuldige besluitvorming. Porthos heeft ingestemd met deze voorwaarde.

De planning is om de c-NRD (concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau) van het Porthos project op 8 februari 2019 ter inzage te leggen (t/m 21 maart 2019). De c-NRD is de eerste formele stap t.b.v. het opstellen van een milieueffectrapport dat dient ter onderbouwing van het ruimtelijk (bestemmings)plan en de MER-plichtige vergunningen die voor het project nodig zijn. In de c-NRD staan de kaders voor het op te stellen MER voor de aanleg van een ondergrondse CO₂-transportleiding, de bouw van een compressorstation en de opslaglocaties in de oude gasvelden onder de Noordzee.

Op 20 februari en 7 maart 2019 zijn in het kader van de ter inzagelegging informatieavonden gepland in respectievelijk Rozenburg en Oostvoorne. Uw aanwezigheid wordt gewaardeerd, uiteraard om te vernemen hoe binnen uw regio het project wordt ervaren.

Ik wil u overigens nog bedanken voor de reacties op de c-NRD. Al uw reacties zijn verwerkt. Bijgevoegd is de c-NRD.

Bijgevoegd is ook de kennisgeving die in de Staatscourant en diverse lokale media wordt gepubliceerd.

Graag wil ik voorstellen om na de ter inzagelegging een volgend Bestuurlijk Overleg in te plannen om de voortgang en de reacties te bespreken.

Heeft u naar aanleiding van deze email of de informatieavonden nog vragen dan verneem ik dat graag,

Met vriendelijke groet

Planning

- 6/7-2 Publicatie kennisgevingen in Staatscourant en lokale media*
- 8-2 Start Ter inzagelegging c-NRD
- 08-2 t/m do 21-3 Periode Ter inzagelegging c-NRD
- 20-2/07-3 Informatieavonden Rozenburg en Oostvoorne
- Verwerken reacties door EZK en initiatiefnemers
- Medio half april 2de Bestuurlijk Overleg (beoogd)

Specifieke gegevens informatieavonden:

- Woensdag 20 februari 2019
Locatie: de Stadswinkel Rozenburg
Jan van Goyenstraat 1, 3181 HR Rozenburg
- Donderdag 7 maart 2019
Locatie: Cultureel Centrum de Man
Burg Letteweg 30, 3233AG Oostvoorne

*Plaatsing van de kennisgeving in de volgende media.

7-2-2019 Staatscourant

6-2-2019 AD Rotterdam

6-2-2019 BT1-Botlek

6-2-2019 Briels Nieuwsblad en Weekblad Westvoorne

5-2-2019 GN-Groot Nissewaard

6-2-2019 Rozenburgse Courant

6-2-2019 Website Europoort Nieuwskringen

Ministry of Economic Affairs
and Climate Policy

> P.O. Box 20401 2500 EK The Hague The Netherlands

Zie verzendlijst

**Directorate-General for
Climate and Energy Policy**
Sustainable Heating and
Subsurface Policy Department

Visit address
Bezuidehouthoutseweg 73
2594 AC Den Haag
The Netherlands

Postal address
P.O. Box 20401
2500 EK Den Haag
The Netherlands

Organisation Code
00000001003214369000

T +31 (0)70 379 8911
F +31 (0)70 378 6100
www.rijksoverheid.nl/ezk

Dealt with by

T +31 (0)70 [redacted]
[redacted]@minez.nl

Our ref.
DGKE-WO / 19027237

Date
Re Statement with regard to CC(U)S

Dear ,

You are currently exploring opportunities for developing and implementing a large-scale carbon capture, utilisation and storage (CC(U)S) initiative, the Porthos Project, in the Port of Rotterdam and associated industrial area. With this letter I would like to acknowledge your contributions to the development of CC(U)S in the Netherlands and the key part you are playing at this stage of the project. Although the Dutch government does not foresee a role for CCS in industry on the very long term, it will most likely be one of the technologies needed to ensure that the Netherlands meets its climate targets in 2030 and 2050, along with other low-emission energy solutions. The Rotterdam port and industrial area is expected to offer suitable opportunities for developing CC(U)S. This will help boost the competitiveness of Dutch industry, while making a significant contribution to managing climate change.

The Netherlands has ratified the Paris Agreement, and creating a sustainable future for the Netherlands is one of the Dutch government's key goals. It aims to achieve a 49% reduction in greenhouse gas emissions by 2030 and a 95% reduction by 2050. This goal, though subject to the outcome of international negotiations, is laid down in the proposed Dutch Climate Act. At the same time, the Dutch government seeks to encourage sustainable economic growth and safeguard jobs.

The Dutch government is confident that setting high standards through these goals and by encouraging action by business will prepare industry better for the global climate and energy transition, in which it has the potential to play a leading role. It is in the interest of both government and industry to keep the Dutch economy competitive in a world where carbon-efficient production will increasingly predominate. It is also in their interest to achieve these goals in a cost-efficient way, with policies, incentives and measures that ensure stability and long-term certainty.

The Dutch government is preparing the ground for future-proof industry in the Netherlands. Because it recognises the importance of public support for its climate goals, the government is committed to reaching a National Climate Agreement with a wide range of partners. The government's assessment of the proposed key

points of the National Climate Agreement, dated 5 October 2018, includes a framework for further climate discussions. This assessment identifies CC(U)S as an important technology, which will probably be indispensable in reducing CO₂ emissions in industrial sectors where there is no cost-effective alternative in the short or medium term. CC(U)S could also play a major role in achieving negative emissions in the future, and could pave the way for green hydrogen. In the draft National Climate Agreement that the negotiators published on 21 December 2018,¹ CC(U)S plays a key part in the decarbonisation of energy-intensive industry.

Due to its share in CO₂ emissions, industry is a challenging sector to decarbonise. However, I see this challenge as an opportunity, and will be working with business in a robust partnership to develop effective methods of achieving our joint goal: making Dutch industry both highly competitive and low-carbon. The Rotterdam port and industrial area is an important region in this respect. The Dutch government is currently working with the Port of Rotterdam Authority and industrial companies operating in the area to explore ways of unlocking region's enormous potential for emission reduction, through measures including CC(U)S, hydrogen, the use of residual heat and energy conservation. The Netherlands is well-situated for CC(U)S thanks to its nearshore depleted gas fields and the clustering of energy-intensive industry near the coast and greenhouse region.

In this connection, I welcome the joint efforts of the parties involved in the Porthos Project to explore opportunities for building basic infrastructure in Rotterdam's port and industrial area for CO₂ capture and transport, its subsequent storage in depleted gas fields below the North Sea seabed, and its utilisation in greenhouses in the western Netherlands. I am pleased to see that encouraging progress is being made with the Porthos Project and look forward to further action by the parties involved. The results achieved along the way will provide crucial input for a solid and substantial CC(U)S policy in the long term. I welcome the European Union's designation of the Porthos Project as a Project of Common Interest (PCI) in the area of energy infrastructure, as supported by the Dutch government. I gave my backing to further preparatory fact finding and studies for the Porthos Project by signing the statement of intent agreed on 20 February 2018.

In anticipation of the final draft of the National Climate Agreement, I expanded the public funding options for CC(U)S pilots and feasibility studies in 2018.² For 2019, another €10 million has been allocated specifically to the existing grant scheme, which is also open to applications by the Porthos Project, the industrial parties to the project and other potential CC(U)S projects in the Netherlands. The aim of the funding is to get projects moving ahead in parallel with the National Climate Agreement negotiations. The data and results from these pilots and the pre-project planning will provide input for the development of additional policy and instruments.

¹ www.klimaatakkoord.nl.

² www.rvo.nl/ccs.

Our ref.
DGKE-WO / 19027237

I recently informed Parliament³ of the adjustments I am preparing to the SDE+ grant scheme in order to expand it to include other CO₂ reduction options which, in line with the coalition agreement (2017),⁴ include CCS and CCU. I aim to use the SDE++ scheme to encourage CO₂ reduction technologies by providing financial compensation in the form of an operating grant for the unprofitable component of each tonne of CO₂ emissions avoided for a fixed number of years (subject to state aid approval by the European Commission). In 2019, I will study the legal implications and other consequences in greater detail and start the state aid procedure with the European Commission.

I am keenly aware of the key issues facing the Porthos Project and other future CC(U)S projects in the areas of risk-sharing, long-term liabilities and uncertainty about long-term public policy. I acknowledge and understand the impact of long-term liabilities on the execution of the project. In anticipation of the final National Climate Agreement, I am continuing to shape the CCS policy framework to prevent any unnecessary delays in project development. At the same time, I recognise that project development is providing critical input for policymaking: e.g. designing a financial support mechanism, clarifying the legal framework and defining roles in a CCS market. I want to work as closely as possible with all stakeholders, including your businesses. Parallel with the deployment of CCS, the government and industry shall continue their collective efforts to develop further measures to decarbonize industrial processes in the long term.

In conclusion, the Dutch government will continue its efforts to develop and introduce CC(U)S technologies in the Netherlands, and do its utmost to build momentum. I encourage initiatives and strategies that will strengthen the business case for CC(U)S and accelerate its deployment in our country. I hope I have succeeded in underscoring the government's commitment to meeting the climate targets, and the major role we see CC(U)S technologies playing in reducing industrial emissions. I look forward to continuing our cooperation by addressing the key challenges you are facing and exploring the next steps that we will need to take together.

If you require any further information, please do not hesitate to contact my ministry.

Yours faithfully,

Eric Wiebes
Minister of Economic Affairs and Climate Policy

³ Parliamentary Paper 31239-293, Expansion of the SDE+ grant scheme, 23 November 2018.

⁴ 'Vertrouwen in de Toekomst', 10 October 2017.

Havenbedrijf Rotterdam
EBN
N.V. Nederlandse Gasunie
10.2.g

10.2.g

Van: [redacted]@portofrotterdam.com>
Verzonden: donderdag 10 januari 2019 13:42
Aan: [redacted]
Onderwerp: actiepunten overleg EZK -Porthos 9 januari 2019

Allen,

Hierbij de actiepunten van gisteren. Als jullie nog aanvullingen hebben dan hoor ik dat graag.

ACTIES

- EZK: Afstemmen resultaten overleg volgende m.b.t. klimaatakkoord en de publicatie cNRD. Kijken wat de gevolgen zijn voor de planning Porthos (overleg met [redacted] 16 jan)
- Porthos: uitwerken opzet bijeenkomsten ihkv PCI (openbare raadpleging) en cNRD (informatieavond) en dit met communicatie afstemmen. En [redacted] neemt dit op in zijn centrale draaiboek
 - Porthos: mail voor [redacted] m.b.t. vergunningen die voor de invoerders m.b.t. de afvang nodig zijn
 - Porthos: uitzoeken welke vergunningen wel en welke (liever) niet onder de RCR meegenomen moeten worden. Tevens of er verschillende mandjes zijn.
 - Porthos: afstemmen met EZK over de voorschriften SDE++ regeling m.b.t. invoerders en Porthos
 - EZK: detailplanning procedures nader uitwerken en aanleveren aan Porthos

Met vriendelijke groet

[redacted]
 [redacted]
 Programma Manager
 Havenbedrijf Rotterdam N.V.

T +31 (0)10 [redacted]
 M +31 (0)6 [redacted]
 E [redacted]@portofrotterdam.com

World Port Center
 Postbus 6622
 3002 AP Rotterdam
www.portofrotterdam.com

Voor elektronische communicatie hanteert Havenbedrijf Rotterdam N.V.(HbR) een disclaimer. U kunt deze nalezen op de internetsite van het HbR of opvragen via info@portofrotterdam.com. Havenbedrijf Rotterdam N.V., Rotterdam, is geregistreerd bij het handelsregister in Nederland onder nummer 24354561.

Havenbedrijf Rotterdam N.V.(HbR) has a disclaimer with regard to electronic communication. You can read the disclaimer on the internet site of the HbR or ask for a copy by mail to info@portofrotterdam.com. Havenbedrijf Rotterdam N.V., Rotterdam, is registered with the trade register in the Netherlands under no. 24354561.

www.portofrotterdam.com

Abcouwer, T. (Tristan)

Van: [redacted]@darel.nl>
Verzonden: vrijdag 7 december 2018 16:30
Aan: [redacted]@portofrotterdam.com';
 [redacted]@ebn.nl'; [redacted]@gasunie.nl'; 10.2.g
 10.2.g
 [redacted]
 [redacted]
CC: [redacted]@gasunie.nl'; [redacted]@ebn.nl';
Onderwerp: RE: Topoverleg Porthos | 11 december
Bijlagen: Pre-read Porthos Topoverleg 111218.pdf

Geachte genodigden,

Hierbij aangehecht ook de aanvullende pre-read van de Porthos backbone partijen. Wij zien uit naar een vruchtbaar overleg !

(N.B. disclaimer en indicatie "concept" dienen ter bevestiging van "work in progress")

M.vr.gr.
 [redacted]

Van: [redacted] Namens [redacted]
Verzonden: vrijdag 7 december 2018 13:58
Aan: [redacted]@portofrotterdam.com'; [redacted]@ebn.nl'; [redacted]@gasunie.nl'; [redacted]
 10.2.g
 [redacted]
 10.2.g
 [redacted]
Onderwerp: Topoverleg Porthos | 11 december

Geachte genodigden,

Hierbij de stukken ten behoeve van het overleg van 11 december aanstaande.

Vanuit het Porthos team zal separaat nog een pre-read verzonden worden.

Met vriendelijke groet,
 Focco Vijselaar

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Rotterdam CCUS Project (PORTHOS)

Pre-read voor Topoverleg op 11/12/'18 tussen DG's EZK en CEO's van Porthos partijen

10.2.e

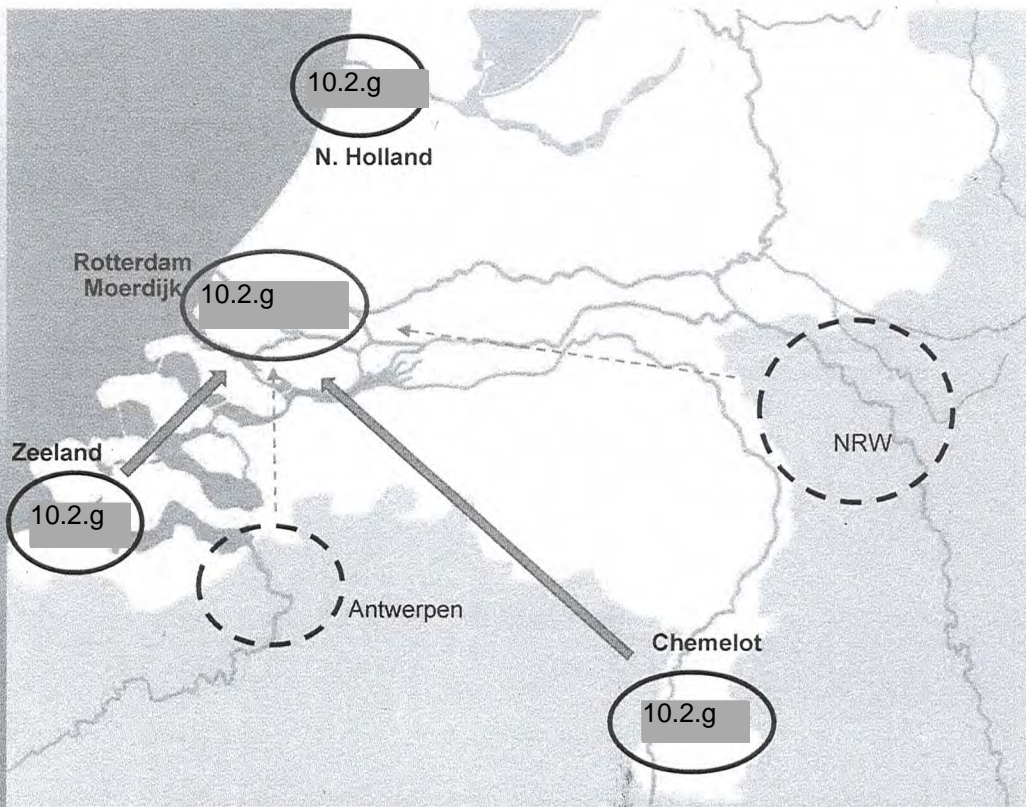

gasunie

ebn

Supported by
DAIEL

Porthos; unieke kans om CCUS te implementeren en de basis te leggen voor verdere opschaling

CCUS is noodzakelijk en kosten-effectief.

Porthos levert:

- Aanzienlijke CO₂ reductie tegen relatief lage kosten ;

10.2.g

- Essentiële kennis en ervaring en oplossing van eventuele knelpunten in de ontwikkeling en operatie van CCS ;
- Gidsproject voor Nederland, Europa, wereld.

Porthos Topoverleg Input/Output

Input

- Concept ministeriële “declaratie van support” voor Porthos/CCS, en pre-read van EZK m.b.t. support en komende activiteiten
- Kamerbrief verbreding SDE+ (eerder gepubliceerd)
- Inzichten uit regelmatig overleg met EZK omtrent i) 10.2.g [redacted] en ii) NRD en MER/vergunningen traject

10.2.g [redacted]

Output

10.2.g [redacted]

Tijdslijn - activiteiten en overleggen – waar staan we nu

10.2.g

Voortgang Porthos project en Taskforces Q3/4 '18

10.2.g

Project Realisatie

Commercieel / Financiële

Public Affairs en Subsidies

Taskforce Financiering

Taskforce Vergunningen

Taskforce SOM/COM

Inzichten in potentiële volumes en kosten

10.2.g

Porthos perspectief: waarom we nu kunnen, en móeten doorgaan met FEED

- Industrie geeft aan dat behalen van de NL klimaatdoelstellingen niet mogelijk is zonder CCS, er zullen concrete transitie/decarbonisatie plannen moeten worden gemaakt en beoordeeld, welke niet zonder CCS kunnen.
- De overheid weet dat CCS moet gaan komen en bereidt zich hier ambtelijk op voor; op belangrijke punten voor Porthos streeft EZK naar substantiële support, samengevat in de concept "ministeriële declaratie van support" en de pre-read voor dit Topoverleg, als volgt:
 - De overheid heeft de intentie de onrendabele top van CCS projecten t.o.v. de ETS prijs volledig af te dekken, voor projecten welke succesvol zijn in de SDE++ veiling van Q1 2020
 - Er is €10 miljoen subsidie beschikbaar voor FEED in 2019, vanuit RVO / de Klimaatvelop
- Vroegste aflevering van Porthos is essentieel om diverse redenen;
 - CCS z.s.m. demonstren, geloofwaardig maken, expertise en kennis opbouwen

10.2.g

10.2.g

Wat gaat ons helpen, hoe pakken we dit gezamenlijk aan?

- EZK en Porthos partijen werken aan de publicatie van de NRD en de noodzakelijke voorbereidingen voor de publieke informatie bijeenkomst

10.2.g

- Er zal een brede CCS bijeenkomst/workshop worden georganiseerd om de emitters/industrie beter te betrekken in vormgeving van CCS beleid en SDE++. Vertegenwoordigers van de Porthos partijen komen daarmee in directer contact met de ambtenaren die aan proces en mechanisme van de SDE++ werken. Het is van groot belang dat CCS op de juiste wijze wordt opgenomen in de SDE++

10.2.g

Benodigde activiteiten Porthos backbone volgende periode

10.2.g

Mogelijke project tijdlijn, afhankelijk

10.2.g

10.2.g

BACKUP

gasunie

ebn

Agenda Porthos Overleg

Datum: 11 december 2018

Tijd: 14:00 – 15:00 uur

Locatie: Mansholtzaal (zaal 40), Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Agendapunten

1. Opening door Focco Vijzelaar (voorzitter)
2. Kennismaking
3. Recente ontwikkelingen
 - a. Klimaatakkoord & Joint Fact Finding CCS
 - b. SDE+
 - c. Porthos
4. Vervolgstappen 2019
 - a. Beleid (zie notitie)
 - b. Porthos
5. Conclusies en vervolg
6. Afsluiting

Notitie t.b.v. Topoverleg

- Klimaatakkoord
 - JFF CCS
 - Onderhandelaarsakkoord
- Declaratie
- Vervolgstappen 2019
 - NRD/RCR
 - Financiering
 - Liabilities
 - Marktordening

Vervolgstappen Beleid – NRD/RCR

- Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (c-NRD) gereed (c-NRD geeft scope van mer aan)
- Bestuurlijk overleg (BO) heeft plaatsgevonden in oktober
- Afhankelijk van voortgang KA – publicatie c-NRD begin 2019
- Voorafgaand aan publicatie zal BO plaatsvinden (januari)
- Voorbereidingen informatie-avonden vinden plaats

Vervolstappen Beleid - Financiering

Klimaatenvelop

- 2018: € 12 miljoen CCUS-studies en -pilots
- 2019: € 10 miljoen CCUS-studies en -pilots (verdeling nnb)

SDE+

- Verbreding aangekondigd in brief (eind nov)
- Studie Navigant naar kosten en basisbedragen
- 1ste helft 2019 uitwerking categorieën
- 2020 openstelling SDE++

Innovation Fund (EU)

- Verordening in Brussel in afrondende fase
- 1ste call voor eind 2020
- Capex + Opex (max 50% bijdrage)
- CCUS onderdeel van IF

Vervolstappen Beleid - Liabilities

Juridisch

- Juridisch kader in principe toereikend voor uitvoering CCS project
- Partijen geven aan knelpunten te ervaren
- 12 dec bijeenkomst Porthos over juridische knelpunten
- Q1 2019 afronding (beoogt)

Technisch

- Opdracht verstrekt aan TNO (adviesgroep EZK) voor technisch advies omtrent knelpunten (financiële zekerheden vergunningen, risico-analyse, etc).
- Medio 2019 afronding (beoogt)

Vervolstappen Beleid - Marktordening

- Oktober 2018 studie marktordening CCS gepubliceerd
- Medio 2019 visie van Rijk op marktordening CCS – projectgroep Rijk gestart

→ Uitspraak marktordening, aansprakelijkheden en financiering hangen met elkaar samen en kunnen daarom niet afzonderlijk van elkaar worden besloten.

Van: [redacted]@portofrotterdam.com>
Verzonden: dinsdag 27 november 2018 09:27
Aan: [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: Afspraak SOMCOM activiteiten NRD

Hi [redacted]

Begreep van [redacted] dat ik met jou een afspraak kan inplannen om vervolgzaken m.b.t. SOMCOM activiteiten NRD te bespreken, fijn! Hieronder een aantal data:

- Di 3dec tussen 11.00-15.00u
- Ma 10dec tussen 10.00-13.00u
- Di 11dec hele dag nog mogelijk

Hoor graag welke datum/tijdstip jou het beste schikt.

 roet,

[redacted]
 Havenbedrijf Rotterdam N.V.

T 06 [redacted]
 E [redacted]@portofrotterdam.com

World Port Center
 Postbus 6622
 3002 AP Rotterdam
www.portofrotterdam.com

Voor elektronische communicatie hanteert Havenbedrijf Rotterdam N.V.(HbR) een disclaimer. U kunt deze nalezen op de internetsite van het HbR of opvragen via info@portofrotterdam.com.

Havenbedrijf Rotterdam N.V., Rotterdam, is geregistreerd bij het handelsregister in Nederland onder nummer 24354561.

Havenbedrijf Rotterdam N.V.(HbR) has a disclaimer with regard to electronic communication. You can read the disclaimer on the internet site of the HbR or ask for a copy by mail to info@portofrotterdam.com.

Havenbedrijf Rotterdam N.V., Rotterdam, is registered with the trade register in the Netherlands under no. 24354561.

www.portofrotterdam.com

[REDACTED]

Van: 10.2.g
Verzonden: woensdag 21 november 2018 08:46
Aan: [REDACTED]
CC: [REDACTED]@gasunie.nl;
Onderwerp: RE: Porthos Letter of Support

Beste [REDACTED]

Allereerst nogmaals dank dat jullie zoveel werk in de declaratie hebben gestopt en deze ook met de emitters en met ons hebben voorbesproken. De declaratie ademt vertrouwen en support voor Porthos uit en dat werd ook maandag in de meeting met de emitters algemeen erkend.

Zoals besproken hebben we aan de emitters onderstaande email gestuurd, zodat ze jullie ook direct kunnen aanspreken op de punten die ze relevant vinden.

Uit de discussie met de emitters kwamen voor ons een aantal zaken naar voren waar o.i. een aanscherping zou helpen:
10.2.g

[REDACTED]

Wij zijn benieuwd of jullie bovenstaand beeld herkennen en/of zelf nog aanvullingen hebben en bespreken deze uiteraard graag met jullie.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: dinsdag 20 november 2018 08:04

Aan: [redacted]
Onderwerp: FW: Porthos Letter of Support

[redacted]
Ter info.
Vr.gr.
[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 20 november 2018 07:54
Aan: 10.2.g [redacted]
10.2.g [redacted]

CC: ' [redacted]@portofrotterdam.com>; [redacted]@gasunie.nl>; [redacted]
[redacted]@ebn.nl)' [redacted]@ebn.nl>; [redacted]@portofrotterdam.com>;
10.2.g [redacted]

Onderwerp: Porthos Letter of Support

Allen, hartelijk dank voor jullie participatie in het TF Fin overleg gistermiddag.

Zoals besproken kunnen jullie eventuele suggesties ter versterking van het concept van de ministeriële declaratie van support aan Porthos (CCS i.h.a.) sturen aan [redacted]@minez.nl

Graag z.s.m. en i.e.g. vóór het einde van deze week zodat deze declaratie definitief kan worden gemaakt en uitgestuurd aan alle Porthos partijen.

Dank en vr.gr.

[redacted]

Van: tim bertels
Verzonden: maandag 19 november 2018 16:11

Aan: [redacted]@portofrotterdam.com>; [redacted]@gasunie.nl> [redacted]
[redacted]@ebn.nl) [redacted]@ebn.nl>; [redacted]@portofrotterdam.com>;
10.2.g [redacted]

10.2.g [redacted]@portofrotterdam.com>

Onderwerp: RE: PORTHOS Taskforce - 19 November - practical information

Dear all, find attached a few additional slides that I will discuss in a minute...

Rgds

[redacted]

Van: [redacted]@portofrotterdam.com>

Verzonden: maandag 19 november 2018 15:16

Aan: 10.2.g [redacted]@gasunie.nl>; [redacted]
[redacted]@ebn.nl) [redacted]@ebn.nl>; [redacted]@portofrotterdam.com>;
10.2.g [redacted]

10.2.g

10.2.g

@portofrotterdam.com>

Onderwerp: RE: PORTHOS Taskforce - 19 November - practical information

Dear all, kindly find attached the slidepack of Ecofys' presentation of today.

Best regards,

From:

Sent: vrijdag 16 november 2018 11:02

To: 10.2.g

@gasunie.nl>

@ebn.nl)

@ebn.nl>

@portofrotterdam.com;

10.2.g

Subject: PORTHOS Taskforce - 19 November - practical information

Dear participants of the PORTHOS taskforce team,

This e-mail provides you with more information on the PORTHOS taskforce meeting of Monday 19 November between 15:00 and 1700.

The following agenda is proposed for the meeting:

1. 10.2.g
2. Presentation by the *Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK)* on the intended ministerial support declaration for PORTHOS. (45 minutes)
3. Presentation by the PORTHOS project team on the updated timeline for the project towards a *topoverleg*. (15 minutes)

In a separate e-mail, 10.2.g

Dial-in details for those of you who cannot make it in person: +31 20 with entry code 239594.

As mentioned in the meeting invite, the meeting will be in the Botlek Room on the 17th floor of the World Port Center (WPC), Wilhelminakade 909 3072 AP Rotterdam. I have registered all of you at the main desk of the WPC, so you can register yourself there with your ID or passport. Please send me an email in case you would like to park your car at the WPC. In case you have any questions, you can contact me at +31 6

Looking forward to meeting you on Monday.

Best regards,

Havenbedrijf Rotterdam N.V.

T +31 (0)6 [redacted]

E [redacted]@portofrotterdam.com

World Port Center

Postbus 6622

3002 AP Rotterdam

www.portofrotterdam.com

Voor elektronische communicatie hanteert Havenbedrijf Rotterdam N.V.(HbR) een disclaimer. U kunt deze nalezen op de internetsite van het HbR of opvragen via info@portofrotterdam.com.

Havenbedrijf Rotterdam N.V., Rotterdam, is geregistreerd bij het handelsregister in Nederland onder nummer 24354561.

Havenbedrijf Rotterdam N.V.(HbR) has a disclaimer with regard to electronic communication. You can read the disclaimer on the internet site of the HbR or ask for a copy by mail to info@portofrotterdam.com.

Havenbedrijf Rotterdam N.V., Rotterdam, is registered with the trade register in the Netherlands under no. 24354561.

www.portofrotterdam.com

Van: [redacted]
Verzonden: maandag 5 november 2018 16:55
Aan: [redacted]@pzh.nl'; [redacted]@rotterdam.nl'; [redacted]@rotterdam.nl';
 [redacted]@westvoorne.nl'; [redacted]@brielle.nl'; [redacted]
 [redacted]@portofrotterdam.com); [redacted]@portofrotterdam.com'; [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: c-verslag Bestuurlijk Overleg CC(U)S-project Porthos & reactie gevraagd op laatste versie startnotitie/ c-NRD Rotterdam CCUS Project (Porthos)
Bijlagen: c-verslag 1ste bestuurderlijk overleg Porthos 5112018.docx

Geachte heer/mevrouw,

In navolging van het 1ste Bestuurlijk Overleg over het CC(U)S-project Porthos 19 sept jl. stuur ik u bijgaand het c-verslag van het overleg.

Tevens ontvangt u conform afspraak de 'laatste conceptversie' concept - Notitie Reikwijdte en Detailniveau - Rotterdam CCUS Project (Porthos).

Vanuit de initiatiefnemers (Havenbedrijf Rotterdam, EBN & Gasunie) en de ministeries (EZK & BZK) is de versie ambtelijk afgestemd. Volgens afspraak wordt de laatste versie in een vroeg stadium mede aan u toegestuurd met de vraag om hierop te reageren, met als doel de notitie te verbeteren. Ook wordt de versie naar DCMR toegestuurd. Graag wil ik u vragen om uw reactie te geven per email aan [redacted] van het Havenbedrijf Rotterdam en mij*, bij voorkeur graag binnen twee weken (20 november uiterlijk). Mogelijk kan het ook zijn dat u vragen heeft over de notitie. Uiteraard kunt u die ook stellen. Voor het gemak is een 'word'versie van het document meegestuurd.

Graag wil ik u vragen om deze versie niet extern door te sturen, omdat de huidige versie notitie nog niet openbaar is. De notitie zal naar verwachting binnen enkele weken/maanden voor een ieder openbaar worden gemaakt en dan kan een ieder hierop regulier reageren.

Met de initiatiefnemer is afgesproken dat nog even wordt gewacht met het ter inzage leggen van de startnotitie, tot meer duidelijkheid is over de voortgang van het klimaatakkoord. In de startnotitie zelf is hier nog geen tekst over opgenomen en zal dat tzt. nog worden aangevuld.

Eind november is tussen het ministerie en de initiatiefnemers een vervolgoverleg gepland. Uw mogelijke reacties zullen dan besproken worden. Uiteraard wordt u op de hoogte gehouden van de verdere voortgang,

Alvast bedankt en indien u naar aanleiding hiervan nog vragen en of opmerkingen heeft, dan verneem ik dat graag van u,

Met vr.gr. [redacted]

Directie Energie & Omgeving
 Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

T: +316 [redacted]
M: [redacted]@rvo.nl

*reactie graag per email naar: [redacted]@portofrotterdam.com; [redacted]@rvo.nl

Van: [redacted]
Verzonden: vrijdag 14 september 2018 10:48
Aan: [redacted]@pzh.nl'; [redacted]@rotterdam.nl'; [redacted]@westvoorne.nl';
 [redacted]@brielle.nl'; [redacted]@portofrotterdam.com'; [redacted]@portofrotterdam.com'; [redacted]

CC: [redacted]@minez.nl>; [redacted]
[redacted]@rotterdam.nl; [redacted]@brielle.nl ;
[redacted]@westvoorne.nl' ; [redacted]@pzh.nl'

Onderwerp: Bestuurlijk Overleg 19 september - CC(U)S-project Porthos

Geachte heer/mevrouw,

Het Ministerie van EZK heeft u uitgenodigd voor een Bestuurlijk Overleg over het CC(U)S-project Porthos op 19 september (15.30-16.30 uur), waarbij ook een initiatiefnemer van het project aanwezig zal zijn. Het overleg zal plaatsvinden op het provinciehuis van Zuid-Holland in Den Haag. [redacted] zal het overleg voorzitten. Het doel is om de toelichtingen kort te houden en zoveel mogelijk het gesprek met elkaar aan te gaan. Het Bestuurlijk Overleg is voorbereid met de decentrale overheden, of, in geval van Zuid-Holland, zal dat nog gebeuren.

De volgende agenda wordt voorgesteld:

1. Adoptie/aanpassing agenda
2. Toelichting op het voorgestane CCS-beleid van het kabinet, inclusief de nut en noodzaak (door EZK)
3. Toelichting op Porthos (door Havenbedrijf Rotterdam)
4. Toelichting op het m.e.r.-traject, inclusief de mogelijkheden tot inspraak (door EZK)
5. Gedachtewisseling over het project, m.e.r.-traject en de betrokkenheid van de decentrale overheden
6. W.v.t.t.k.

Momenteel zijn voor het overleg aangemeld:

- [redacted] directie Energie en Omgeving Ministerie van EZK
- Han Weber, gedeputeerde Provincie Zuid-Holland
- Adriaan Visser, wethouder Gemeente Rotterdam
- Adriaan Bonte, wethouder Gemeente Rotterdam
- Lies van der Pol, wethouder Gemeente Westvoorne
- Andre Schoon, wethouder Gemeente Brielle
- [redacted] Ministerie van EZK
- [redacted] Ministerie van EZK
- [redacted] Havenbedrijf Rotterdam
- [redacted] Havenbedrijf Rotterdam

Indien een plaatsvervanger aanwezig zal zijn, verneem ik dat graag in een reactie.

Met vriendelijke groet,

Directie Energie & Omgeving
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

T: +316 [redacted]
M: [redacted]@minez.nl

Overleg 19 september 1ste bestuurlijk overleg project Porthos , locatie Provinciehuis Zuid-Holland.

Aanwezig:

Provincie Zuid-Holland:	[redacted] (energietransitie) Energietransitie)
Gemeente Rotterdam:	[redacted] (stadsontwikkeling, economie), [redacted] (beleidsadviseur lucht en bodem)
Westvoorne:	Lies van der Pol (wethouder, D66)
Brielle:	Andre Schoon (wethouder, VVD)
Havenbedrijf Rotterdam:	[redacted]
Ministerie EZK:	[redacted] directie warmte, dg Klimaat & Energie) [redacted] CCS) [redacted] verslaglegging)

1. Opening

EZK ([redacted]) opent de vergadering. Er volgt een voorstelronde.

2. Dilemma beleidsterrein CCS

[redacted] beschrijft de huidige stand van zaken rondom CCS. In het kader van het klimaatakkoord wordt onderhandeld over de ambities voor CCS. Besluitvorming bevindt zich in een precaire fase en het is van belang dat alle partijen aan tafel blijven. Naar verwachting is het Klimaatakkoord in het voorjaar van 2019 definitief.

Tegelijkertijd wordt vanuit de initiatiefnemers van het project Porthos er bij EZK op aangedragen om het project te starten.

Vanuit EZK willen we uiteraard meedenken met de initiatiefnemers, maar willen geen overhaaste stappen nemen en willen alle partijen binnenboord houden.

3. Havenbedrijf [redacted] geeft een toelichting van het project.

Porthos is 1 van de ongeveer 50 projecten op het gebied van energietransitie in het havengebied. Porthos is het grootste project als het gaat om CO2 aanpak in het Rotterdamse havengebied.

Het initiatief Porthos is gestart medio 2017. Doelstelling is een open, onafhankelijke buisleiding aan te leggen (een netwerk) waar de industrie op kan aanhaken. 10.2.g

10.2.g [redacted] Gesprekken zijn vertrouwelijk. Er is nog niets getekend.

4. Hoe kijken de partijen aan tegen het project Porthos

-Zorg voor een veilig systeem.

-Werk een uitvoerige risico-analyse uit voor het project. Het havenbedrijf werkt deze uit. In de huidige fase is het openbaar maken hiervan nog te vroeg.

-De regiobestuurders uit Brielle en Westvoorne zien graag dat er CO2 naar de glastuinbouwbedrijven op Voorne Putten wordt geleverd. Het project Porthos moet deze mogelijke ontwikkeling in ieder geval niet frustreren.

-Werk een communicatie- en participatieproces uit waarbij het belangrijk is om draagvlak te creëren. Stuur bij voorkeur op een actief draagvlak waar een ieder kan meedenken.

-Voer een volledige MER uit en neem gebieden als het Voornse meer en Zwartewaal hierin mee. Neem in deze MER ook andere projecten mee die in ontwikkeling zijn (cumulatieve effecten)

-Hoe past CCS in de energietransitie? Er is behoefte aan een bredere context. CCS is een transitiemaatregel. Voor de industrie mag het geen vrijbrief zijn om verdere verduurzaming te mogen uitstellen.

-Positioneer Porthos als 1 van de maatregelen in het Klimaatakkoord. Dit project moet zeker niet gecommuniceerd worden als het eerste project maar ingebed worden in een totaal beeld van transitieprojecten. Beeldvorming: industrie doet niets is niet het signaal wat afgegeven moet worden.

-Denk goed na over de rollen en posities van de regio. De regionale overheden zullen mogelijk niet publiekelijk hun steun uitspreken voor dit project, maar zijn ook niet tegen. Het verbeteren van de leefomgeving is een belangrijk vraagstuk.

-Wees transparant over de kostenverdeling. Wat is de overheidsbijdrage in dit project?

-De regionale overheden benadrukken dat er vanuit hun organisatie onvoldoende kennis en capaciteit is. Temeer is er een behoefte aan onafhankelijke deskundigheid. Voor de gemeentes is DCMR een partij waar men regulier advies aan vraagt. De gedachte wordt ook besproken om een brede bijeenkomst te organiseren voor de betrokken partijen waar deskundigen met elkaar in gesprek gaan.

5. Afspraken

De conceptversie van de conceptnotitie Reikwijdte en detailniveau (NRD) is in oktober gereed. Afgesproken wordt om een draft versie aan de aanwezigen toe te sturen om hun reacties op te halen.

Het Havenbedrijf gaat met EBN en Gasunie intern het gesprek aan over een verstandig startmoment van het project en zal met EZK hier verder over afstemmen.

Contactgegevens	Organisatie	
Provincie Zuid Holland		070 06 @pzh.nl
Gemeente Rotterdam		010 06 @rotterdam.nl
		06 @rotterdam.nl
Gemeente Westvoorne	Wethouder Lies van der Pol	@westvoorne.nl
Gemeente Brielle	Wethouder A.A. (Andre) Schoon	0181 @brielle.nl
Ministerie EZK		06 @rvo.nl
		06 @minez.nl
		070- @minez.nl
Havenbedrijf		06

			@portofrotterdam.com
		06	@portofrotterdam.com

Van: [redacted]
Verzonden: woensdag 19 september 2018 11:38
Aan: [redacted]
Onderwerp: terugkoppeling maandag
Bijlagen: Draaiboek Informatieavond leeg.doc; Werkwijze informatieavonden tbv Porthos.docx

Dames en heren,

In afwachting van de terugkoppeling vanuit het BO van vandaag, mail ik jullie enkele afspraken die wij maandag hebben gemaakt:

- Ik stuur jullie bij deze een voorbeeld planning van een informatiebijeenkomst, zoals EZK die gebruikt en een voorbeeld van een draaiboek.
- Er is afgesproken dat in deze vergadersetting geen datum voor een dergelijke bijeenkomst wordt bepaald.
- [redacted] vult stakeholderanalyse aan vanuit de fase waarin we nu zitten tbv het volgende communicatieoverleg. Dit vindt plaats op 2 oktober iav [redacted] en mij. Wij kijken dan naar de mogelijke invulling van de diverse communicatiemiddelen.
- [redacted] zorgt voor een projectplanning.

Nog even een aanvulling op persoonlijke titel:

Tzt moeten er mijns inziens nog de volgende zaken voor communicatie worden vastgelegd/opgesteld:

- Rollen, verantwoordelijkheden: procedurecommunicatie en projectcommunicatie
- Organisatie van de communicatie: werkgroep of niet, wie is eindverantwoordelijk voor wat
- Afspraken rondom de communicatie (denk aan afstemming communicatie uitingen)
- Communicatieplan met minimaal de communicatiedoelen, doelgroepen, kernboodschap en voorstel in te zetten middelen. Dit obv stakeholderanalyse en projectplan

Ik hoor graag of jullie bovenstaand beeld delen.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

[redacted]

Draaiboek Informatieavond

Onderwerp			
Locatie			
Tijdstip	uur		
Maaltijd voor betrokkenen	uur maaltijd op locatie voor circa personen		
Briefing	uur		
Opzet van de avond	uur, ontvangst met koffie en thee		
Bezetting thema's	<u>Bureau Energie Projecten:</u> - (06- <u>Ministerie EZK:</u> <u>Provincie</u> <u>Gemeente</u>		
Persvoorlichting	<u>Gemeente:</u> #		
Opbouwen	vanaf uur		
Presentatiepanelen			
Presentatiewanden (met bemensing)	Ministerie EZK Provincie Initiatiefnemers		
Scherf & beamer			
Andere benodigdheden	Tafels ed		
Badges			
Beveiliging	n.v.t.		
Koffie/thee/water/koekjes	Ja, verzorgd door locatie verhuurder?		

Ruimte voor inspraak	Ja, 1 notulist aanwezig 1 TIL set aanwezig (concept NRD)
Ruimte voor aanmelding	
Informatie uitdelen	
Afbouwen	Om uur

**Opzet stappenplan:
van datum TIL naar informatieavond**

	WAT	WANNEER	WIE
1	Datum ter inzagelegging bekend	8 weken	Projectleider EZK
2	Ruimte reserveren <ul style="list-style-type: none"> - Vaststellen hoeveel avonden - In welke gemeenten - Hoeveel bezoekers verwachten we - Wat voor ruimte is nodig? Denk aan: grootte van zaal, extra gespreksruimten, hoogte van ruimte (i.v.m. informatiepanelen) - Catering - Inkoop regelen 	z.s.m. na bekendmaking data informatieavonden.	
3	Gegevens zaal doorgeven aan PL/BA	z.s.m. na bevestigen zaalreservering.	
4	Kennisgeving opstellen (zie werkwijze) Aankondiging/uitnodiging informatieavond staat in de KG Kennisgeving publiceren in Staatscourant en regionale streekbladen.	Bij TIL KG	
5	Bewonersbrieven versturen. PL geeft aan of dit gewenst is of niet. <ul style="list-style-type: none"> - Brieven opstellen - Brieven versturen 		
6	Gegevens informatieavond op BEP-site		
7	Bepalen welke posters worden gebruikt <ul style="list-style-type: none"> - Welke soorten posters - Hoeveel posters - Inhoud van de posters - Volgorde posters 	4 weken	
8	Start (laten) opmaken posters Leverancier: Xerox OBT	4 weken	
9	Extern bureau inhuren ophangen posters <ul style="list-style-type: none"> - Aantal posters doorgeven 	2 weken	
10	Beveiliging inhuren (normaal 2 á 3 man)	2 weken	
11	Media analyse aanvragen bij unit omgevingskennis	2 weken	
12	Check verwachte onrust tijdens informatiebijeenkomst bij PL en geef dit eventueel door aan woordvoering	2 weken	
13	Extra publiciteit genereren betrokken gemeenten, provincie en initiatiefnemer.	2 weken	
14	Afstemmen input Q&A/ initiatiefnemer/ media-analyse en aanvullen met specifieke EZ Q&A	1 week	
15	Opstellen Q&A	1 week	PL / Initiatiefnemer
16	(woordvoerder minister) op de hoogte brengen van geplande informatieavonden en de bijbehorende media-analyse	1 week (indien ophef wordt verwacht hier eerder over inzien)	

17	Draaiboek informatieavond opstellen en versturen aan directe betrokkenen	1 tot 2 weken	
18	Opzetten overzicht bezetting en bemensing per stand/poster	1 tot 2 weken	
19	Aanwezigen informatieavond - Contactgegevens van alle deelnemers - Wie staat bij welke posters? - Welke medewerkers bij de ingang?	1 week	
20	Media analyse doorsturen aan PL, BA, BO (aanwezigen EZK bij info-bijeenkomst)	1 week	
21	Opstellen wegwijzers	1 week	
22	Vragenformulieren als vragen van bezoekers nog niet zijn beantwoord.	1 week	
23	Doos voor antwoordformulieren	1 week	
24	Training aanwezigen	Voor aanvang bijeenkomst	
25	Logistieke briefing van de avond	Voor aanvang bijeenkomst	
26	Toelichting posters van de avond - Welke punten liggen vast? - Waar worden vragen over verwacht?	Voor aanvang bijeenkomst	Initiatiefnemer
27	Beantwoording procedurele persvragen	Tijdens bijeenkomst	
28	Beantwoording persvragen t.a.v. de minister	Tijdens bijeenkomst	woordvoering EZK
29	Observatie. Hebben bezoekers voldoende antwoord op hun vragen gekregen? Voor aanvullende vragen evt. doorverwijzen naar projectleider, IN,Rijkswaterstaat, notulist etc.	Tijdens de bijeenkomst	
30	Informatieavond	xx-xx-xx	
31	Website bijwerken - Documenten informatieavond plaatsen (posters/factsheets) - Sommige projecten ook terugkoppeling van informatieavonden.	+1 dag	
32	Terugkoppeling informatieavonden aan BEP-afdeling	+1 dag	
33	Vragenformulieren verwerken. Doorgeven aan de juiste contactpersoon.	Binnen 2 weken na informatieavond	

Van: [REDACTED]
 Verzonden: donderdag 13 september 2018 11:16
 Aan: [REDACTED]
 CC: [REDACTED]
 Onderwerp: RE: Porthos; openstaande acties/ afstemming benodigd

Beste [REDACTED]

Dank voor je mail van afgelopen dinsdag. En goed om te horen dat jullie bij het Bestuurlijk Overleg op de 19de aanwezig zullen zijn. Je hebt inmiddels met [REDACTED] gesproken over de voorbereiding hiervan en de insteek van het gesprek. Het BO is met name bedoeld om de bestuurlijke standpunten en eventuele zorgen te horen omtrent het potentiële project en om de procedures toe te lichten. Ook zullen we afspraken maken over verdere samenwerking en betrokkenheid. Vanuit EZK zullen we aangeven dat we starten met de m.e.r. procedure om zo de benodigde informatie te verzamelen die nodig is voor latere besluitvorming. Omdat we het traject starten parallel aan de onderhandelingen van het Klimaatakkoord en we niet op de uitkomst hiervan vooruit kunnen lopen, is het belangrijk dat we duidelijk aangeven dat we voorbereidingen in gang zetten, maar geen onomkeerbare besluiten nemen. Bij EZK is er een team voor dit traject samengesteld. Jullie hebben binnenkort al afspraken staan om verder te werken aan o.a. de stakeholderanalyse. Ook zullen er nog duidelijke afspraken gemaakt moeten worden over rolverdeling en communicatie.

Dank ook dat je ons wijst op de notitie die jullie ons op 18 juli jl. hebben toegestuurd n.a.v. een overleg. Inmiddels hebben wij ook met 10.2.g gesproken over een groot aantal van deze punten. Afsproken is dat 10.2.g deze verder uitwerkt en ons per brief verzoekt om een reactie. Ik stel voor dat we onze concept-reactie met jullie voorbespreken.

De komende tijd zal voor ons de nadruk liggen op het uitvoeren van de opdracht zoals geformuleerd in de hoofdlijnen voor het klimaatakkoord van afgelopen zomer. Dat betekent dat we, naast het joint fact finding proces voor CCS, ons richten op de uitwerking van een aantal prioriteiten en daarvoor de projectplannen uitwerken. In het Klimaatberaad wordt gewerkt aan afspraken om de hoofdlijnen van het akkoord verder uit te werken. 10.2.g

10.2.g Het rijk zal werken aan een kader voor de marktordening. De organisatie bereidt zich u voor om deze opdrachten uit te kunnen voeren straks. Gelijktijdig aan dit Klimaatakkoord-proces werken we uiteraard zo veel mogelijk met jullie om knelpunten te identificeren en deze uit te werken waar mogelijk.

Tot volgende week bij het BO. We kunnen dan ook nog even napraten hierover! Mocht dit aanleiding zijn voor een verder gesprek, laat het even weten.

Groeten,
 [REDACTED]

Van: [REDACTED]
 Verzonden: dinsdag 11 september 2018 08:22
 Aan: [REDACTED]
 CC: [REDACTED]
 Onderwerp: Porthos; openstaande acties/ afstemming benodigd
 Urgentie: Hoog

Hi [REDACTED]

Ik hoop dat je inmiddels weer beter bent,

Graag op korte termijn zou ik even contact met je willen hebben over het volgende:

1. 19 september bestuurlijk overleg inzake Porthos/ NRD.
 - a. [redacted] en ondergetekende nemen deel
 - b. Check : Wil je dat wij nog wat specifiek voorbereiden? Slides over het project? Bijv. Inleiding op project, stand van zaken, insteek NRD? Of doen jullie dat, hetgeen ik mij ook kan voorstellen gelet op jullie rol in deze .
2. Long term liabilities
 - a. Zijn jullie inmiddels aan de slag gegaan obv onze notitie (zie bijlage)
 - b. We zijn benieuwd naar jullie bevindingen en omdat dit een belangrijk item is binnen ons project voor de voortgang, willen we graag een vervolgoverleg op kt hierover.

Hoop dat we snel even kunnen bellen hierover,

Kind regards,

Havenbedrijf Rotterdam

T +31 (0)6 [redacted]

E [redacted]@portofrotterdam.com

World Port Center
Postbus 6622
3002 AP Rotterdam

www.portofrotterdam.com

Voor elektronische communicatie hanteert Havenbedrijf Rotterdam N.V.(HbR) een disclaimer. U kunt deze nalezen op de internetsite van het HbR of opvragen via info@portofrotterdam.com.

Havenbedrijf Rotterdam N.V., Rotterdam, is geregistreerd bij het handelsregister in Nederland onder nummer 24354561.

Havenbedrijf Rotterdam N.V.(HbR) has a disclaimer with regard to electronic communication. You can read the disclaimer on the internet site of the HbR or ask for a copy by mail to info@portofrotterdam.com.

Havenbedrijf Rotterdam N.V., Rotterdam, is registered with the trade register in the Netherlands under no. 24354561.

www.portofrotterdam.com

Van: [redacted]@portofrotterdam.com>
Verzonden: donderdag 30 augustus 2018 16:09
Aan: [redacted]
Onderwerp: Actiepunten tav call

Opvolgingsvlag: Opvolgen
Vlagstatus: Voltooid

Hi [redacted]

Bij deze de punten die we tussen de middag bespraken:

- Overleg met Brielle en Maassluis [redacted] staat gepland a.s. woensdag 5 september 11.30u-12.30u in Brielle > check of hier iemand van jullie bij aanwezig kan zijn;
- Overleg met Rotterdam [redacted] waarschijnlijk donderdag 13 september 15u-16u > definitief volgt;
- Aanstaande maandag delen we bij de industrietafel **niet** mede wat status van Porthos is i.r.t. het m.e.r. > interne check of bij jullie op directeuren niveau commitment is over deze stap zoals door [redacted] al aangegeven bij [redacted]
- Er wordt een aparte meeting met [redacted] ingepland waarin [redacted] informeert over gang van zaken > actie HbR, wij wachten hiervoor eerst jullie reactie af op bovenstaand punt;
- T.a.v. ambtelijke voorbereiding [redacted] zou ik [redacted] willen benaderen, heb jij dezelfde persoon voor ogen? > checken naam;
- Regiobijeenkomsten worden niet benut om status update te geven inzake m.e.r. Aangezien CCS als optie wordt genoemd bij de uitkomsten zal er wel bij worden stilgestaan. Opzet van deze meetings (1x bestuurlijk regionaal, 2x lokaal) deel ik met jullie zodra er meer bekend is. Qua planning zal de eerste in november plaats gaan vinden;
- Een gezamenlijk bestuurlijk overleg met Rotterdam/Brielle/Westvoorne/PZH/EZK staat nog niet vast. Wij hebben via [redacted] de eerste optie doorgekregen welke ook door jullie secretariaat is uitgevraagd. Dit is dus de lijn die we in principe aanhouden > checken aanpak.

Succes met de laatste loodjes van je lange overleg!

Havenbedrijf Rotterdam

T +31 (0)6 [redacted]
 E [redacted]@portofrotterdam.com

World Port Center
 Postbus 6622
 3002 AP Rotterdam

www.portofrotterdam.com

Voor elektronische communicatie hanteert Havenbedrijf Rotterdam N.V.(HbR) een disclaimer. U kunt deze nalezen op de internetsite van het HbR of opvragen via info@portofrotterdam.com.
Havenbedrijf Rotterdam N.V., Rotterdam, is geregistreerd bij het handelsregister in Nederland onder nummer 24354561.

Havenbedrijf Rotterdam N.V.(HbR) has a disclaimer with regard to electronic communication. You can read the disclaimer on the internet site of the HbR or ask for a copy by mail to info@portofrotterdam.com.
Havenbedrijf Rotterdam N.V., Rotterdam, is registered with the trade register in the Netherlands under no. 24354561.

www.portofrotterdam.com

Van: [redacted]@portofrotterdam.com>
Verzonden: vrijdag 20 juli 2018 11:27
Aan: [redacted]
Onderwerp: RE: Agenda TF SOMCOM Porthos

Ik deel jouw opvatting volledig!

Zo heb ik het ook gebracht bij ons intern. Als er iets gecommuniceerd en uiteindelijk gepubliceerd gaat worden dan moeten we hier uiterst zorgvuldig mee omgaan. Ik heb daarom ook al aangegeven dat ik graag wat meer actief betrokken zou willen zijn bij dit MER traject en zoals je al aangeeft wellicht (voor een deel) aansluit bij jullie volgende meeting. Sowieso wil ik de aankomende weken duidelijk hebben wie de stakeholders zijn die we gaan benaderen, welke decentrale overheden dat zijn en of we hier niet op een handige manier samen in op kunnen trekken met jullie.

Ik ga [redacted] even bellen en neem contact op met [redacted]

Groet, [redacted]

Van: [redacted]@minez.nl]
Verzonden: vrijdag 20 juli 2018 10:30
Aan: [redacted]
Onderwerp: RE: Agenda TF SOMCOM Porthos

Hoi [redacted]

Nummer van [redacted] is 06-[redacted]

Nee, er is nog niet gesproken over hoe het omgevingsmanagement wordt ingevuld. Op het moment dat een mer procedure wordt gestart is het gebruikelijk (maar niet wettelijk verplicht) dat EZK met de decentrale overheden in gesprek gaat. Ik kan mij voorstellen dat ook zij daar een mening over hebben. Er is al een volgend overleg ingepland tussen EZK-Porthos inzake vergunningen en mer voor ergens eind augustus. [redacted] stuurt nog een agenda verzoek. Wellicht is het handig om met [redacted] af te stemmen om (deels) aan te sluiten om dit te bespreken.

10.2.g [redacted]

10.2.g [redacted] Wel kunnen de inzichten uit het mer bijdragen aan de joint fact finding. Mijn voorstel is om aan de Industrietafel of de Moerdijktafel in september een mededeling hierover te doen. Tot dan graag voorzichtig met de informatie omgaan.

Prima evenwichtig item bij Nieuwsuur gister.

Groet
[redacted]

Van: [redacted]@portofrotterdam.com]
Verzonden: vrijdag 20 juli 2018 9:12
Aan: [redacted]
Onderwerp: RE: Agenda TF SOMCOM Porthos

Hi [redacted]

Wat fijn dat je hieraan gerefereerd hebt! Hebben jullie ook doorgepraat over hoe dit stakeholdermanagement ingericht zou moeten worden? Hoe kijken jullie hier vanuit EZK tegenaan?

Ik heb [REDACTED] afgelopen woensdag gemaild maar tot op heden geen reactie ontvangen. Als je ook zijn telefoonnummer hebt dan werkt dat wellicht wat sneller. Ik probeer hem dan vandaag nog even te bellen aangezien het vanaf volgende week hoogstwaarschijnlijk toch echt een stuk rustiger gaat worden!

Groet, [REDACTED]

Van: [REDACTED]@minez.nl]

Verzonden: donderdag 19 juli 2018 16:57

Aan: [REDACTED]

Onderwerp: RE: Agenda TF SOMCOM Porthos

Hoi [REDACTED]

Ik had zojuist overleg met [REDACTED] e.a. over o.a. de MER aanvraag. Daar is ook gesproken over het stakeholdercomponent en wanneer een informatiesessie met de omgeving wordt gehouden. Ik heb ook even dit onderzoek van [REDACTED] gememoreerd en tegen [REDACTED] gezegd dat jij het onderzoek kent.

Heb je de gegevens van [REDACTED] Anders zoek ik die op voor je.

Groet
[REDACTED]

Van: [REDACTED]@portofrotterdam.com]

Verzonden: donderdag 19 juli 2018 15:15

Aan: [REDACTED]

Onderwerp: RE: Agenda TF SOMCOM Porthos

Hi [REDACTED]

Ik heb niet op tel en sprong contact met [REDACTED] nodig maar wat ik wel van belang vind is dat het hele MER traject in het najaar gaat lopen. Aangezien hier ook een stakeholdercomponent in zit en draagvlakontwikkeling daarvoor een belangrijk onderdeel is, lijkt het mij handig om de informatie die eventueel voorhanden is te gebruiken. In dit kader zou ik daarom graag eens met [REDACTED] afspreken, wat is de achterliggende gedachte om dit onderzoek uit te voeren en wat is de doelstelling qua bereik (wie gaat er aan de slag met de resultaten?).

Uit de call van vanmorgen zijn geen opvallende of noemenswaardige elementen naar voren gekomen. Fijn wel om ook nog even jullie standpunt t.a.v. ontwikkelen platform te delen met een aantal externen. [REDACTED] heeft geen verrassende uitspraken gedaan tijdens het filmen, we weten natuurlijk niet hoe de montage wordt gedaan en hoe daarmee de antwoorden over gaan komen op het publiek/de kijker.

Groet!
[REDACTED]

Van: [REDACTED]@minez.nl]

Verzonden: donderdag 19 juli 2018 11:18

Aan: [REDACTED]

Onderwerp: RE: Agenda TF SOMCOM Porthos

Hoi [REDACTED]

Nee, sinds maart 2018 heb ik geen bericht meer gehad van [REDACTED] EZK is ook niet officieel betrokken hierbij. Heb jij signalen na je contact met [REDACTED] ernaar vragen op dit moment nodig is?

Groet

Van: [redacted]@portofrotterdam.com]

Verzonden: donderdag 19 juli 2018 9:52

Aan: [redacted]

Onderwerp: RE: Agenda TF SOMCOM Porthos

Hi [redacted]

Fijn dat je even een update geeft! Ik zal dit straks ook nog melden in de call. Mochten hier nog belangrijke/noemenswaardige punten uit komen dan hoor je van me.

Ik heb trouwens laatst contact opgenomen met 10.2.g [redacted]

10.2.g [redacted] Heb jij hier onlangs nog wat over gehoord?

(Deel)resultaten al gedeeld?

Groet,

Van: [redacted]@minez.nl]

Verzonden: donderdag 19 juli 2018 9:30

Aan: [redacted]

Onderwerp: RE: Agenda TF SOMCOM Porthos

Hoi [redacted]

Ik kan zo helaas niet inbellen vanwege een andere afspraak.

- De Nieuwsuur uitzending is ook hier besproken. 10.2.g [redacted]
10.2.g [redacted] Indien [redacted] nog een verrassende uitspraak doet hoor ik het graag van te voren, maar daar ga ik niet van uit.
- EZK was (op medewerkersniveau) aanwezig bij de bijeenkomst van het platform van [redacted] Daarbij is aangegeven dat EZK geen meerwaarde ziet in het platform, met name omdat gezien de oprichtende partijen het niet zal worden gezien als een onafhankelijke stem in het publieke debat. Overlap met bestaande gremia en programma's moet hoe dan ook worden voorkomen.

Groet

Van: [redacted]@portofrotterdam.com]

Verzonden: dinsdag 17 juli 2018 12:42

Aan: 10.2.g [redacted]

10.2.g [redacted]

10.2.g [redacted]

10.2.g [redacted]

@ebn.nl;

10.2.g [redacted]

Onderwerp: RE: Agenda TF SOMCOM Porthos

Allen,

Ter aanvulling op de mail van vanmorgen:

Vanmiddag wordt [redacted] gefilmd voor de Nieuwsuur uitzending van aanstaande donderdag. Te gast is dan [redacted] voor het Klimaatakkoord. Zij wordt aan tafel geïnterviewd

over het bereikte resultaat aan de industrietafel. Daarbij wordt er één onderwerp uitgelicht en dat wordt CCS. De intro hiervoor bestaat uit een aantal korte gefilmde interviews: met [redacted] over de zorgen van Greepeace, met [redacted] over Porthos als meest gevorderde project en met wetenschapper [redacted] van de TU Delft.

[redacted] heeft met [redacted] overleg gehad over de vragen en antwoorden i.r.t. Porthos.

Tot zover, donderdag meer!

Groet, [redacted]

Van: [redacted]

Verzonden: dinsdag 17 juli 2018 8:40

Aan: 10.2.g [redacted]

10.2.g [redacted]

10.2.g [redacted]

10.2.g [redacted]

@minez.nl' [redacted]

@ebn.nl'; 10.2.g [redacted]

10.2.g [redacted]

10.2.g [redacted]

Onderwerp: Agenda TF SOMCOM Porthos

Beste allen,

Aanstaande donderdag staat er een 'live' taskforce SOMCOM bijeenkomst gepland. Gezien de zomerperiode en de vakanties van een aantal mensen stellen we voor van deze bijeenkomst een call te maken. Jullie ontvangen hiervoor wederom een apart agendaverzoek met daarin de inbelgegevens. In september plannen we een langere 'live' meeting om de strategie t.a.v. de volgende fase van 'Joint fact finding' met jullie te bepalen.

De agenda voor aanstaande donderdag ziet er als volgt uit:

- Actualiteiten
- Uitzending Nieuwsuur met [redacted]
- Platform 10.2.g [redacted]
- VNPI study

Aanvullende punten? Stuur gerust een bericht!

Groet,

[redacted]
Havenbedrijf Rotterdam

T +31 (0)6 [redacted]

E [redacted]@portofrotterdam.com

World Port Center
Postbus 6622
3002 AP Rotterdam

www.portofrotterdam.com

Voor elektronische communicatie hanteert Havenbedrijf Rotterdam N.V.(HbR) een disclaimer. U kunt deze nalezen op de internetsite van het HbR of opvragen via info@portofrotterdam.com.
Havenbedrijf Rotterdam N.V., Rotterdam, is geregistreerd bij het handelsregister in Nederland onder nummer 24354561.

Havenbedrijf Rotterdam N.V.(HbR) has a disclaimer with regard to electronic communication. You can read the disclaimer on the internet site of the HbR or ask for a copy by mail to info@portofrotterdam.com.
Havenbedrijf Rotterdam N.V., Rotterdam, is registered with the trade register in the Netherlands under no. 24354561.

www.portofrotterdam.com

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Voor elektronische communicatie hanteert Havenbedrijf Rotterdam N.V.(HbR) een disclaimer. U kunt deze nalezen op de internetsite van het HbR of opvragen via info@portofrotterdam.com.
Havenbedrijf Rotterdam N.V., Rotterdam, is geregistreerd bij het handelsregister in Nederland onder nummer 24354561.

Havenbedrijf Rotterdam N.V.(HbR) has a disclaimer with regard to electronic communication. You can read the disclaimer on the internet site of the HbR or ask for a copy by mail to info@portofrotterdam.com.
Havenbedrijf Rotterdam N.V., Rotterdam, is registered with the trade register in the Netherlands under no. 24354561.

www.portofrotterdam.com

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Voor elektronische communicatie hanteert Havenbedrijf Rotterdam N.V.(HbR) een disclaimer. U kunt deze nalezen op de internetsite van het HbR of opvragen via info@portofrotterdam.com.

Havenbedrijf Rotterdam N.V., Rotterdam, is geregistreerd bij het handelsregister in Nederland onder nummer 24354561.

Havenbedrijf Rotterdam N.V.(HbR) has a disclaimer with regard to electronic communication. You can read the disclaimer on the internet site of the HbR or ask for a copy by mail to info@portofrotterdam.com.
Havenbedrijf Rotterdam N.V., Rotterdam, is registered with the trade register in the Netherlands under no. 24354561.

www.portofrotterdam.com

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Voor elektronische communicatie hanteert Havenbedrijf Rotterdam N.V.(HbR) een disclaimer. U kunt deze nalezen op de internetsite van het HbR of opvragen via info@portofrotterdam.com.

Havenbedrijf Rotterdam N.V., Rotterdam, is geregistreerd bij het handelsregister in Nederland onder nummer 24354561.

Havenbedrijf Rotterdam N.V.(HbR) has a disclaimer with regard to electronic communication. You can read the disclaimer on the internet site of the HbR or ask for a copy by mail to info@portofrotterdam.com.
Havenbedrijf Rotterdam N.V., Rotterdam, is registered with the trade register in the Netherlands under no. 24354561.

www.portofrotterdam.com

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Voor elektronische communicatie hanteert Havenbedrijf Rotterdam N.V.(HbR) een disclaimer. U kunt deze nalezen op de internetsite van het HbR of opvragen via info@portofrotterdam.com.

Havenbedrijf Rotterdam N.V., Rotterdam, is geregistreerd bij het handelsregister in Nederland onder nummer 24354561.

Havenbedrijf Rotterdam N.V.(HbR) has a disclaimer with regard to electronic communication. You can read the

disclaimer on the internet site of the HbR or ask for a copy by mail to info@portofrotterdam.com.
Havenbedrijf Rotterdam N.V., Rotterdam, is registered with the trade register in the Netherlands under no. 24354561.

www.portofrotterdam.com

Van: [redacted]@ebn.nl>
Verzonden: dinsdag 3 juli 2018 09:50
Aan: [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: RE: Def. CO2 liabilities - inventarisatie en strategie - klein comite
Bijlagen: Concept_ToR_CO2_Aansprakelijkheid 120618_FS_GJB_GNO- clean_FS_naar EZK.docx

Allen,
 Mijn excuses voor het niet mesturen van het document. Bij deze.
 m.vr.gr.
 [redacted]

From: [redacted]
Sent: 02 July 2018 18:11
To: [redacted]
Cc: [redacted]
Subject: RE: Def. CO2 liabilities - inventarisatie en strategie - klein comite

N.a.v ons eerder gesprek hebben we getracht de inhoudelijke deel van een TOR te wijzigen conform EZK's gedachten.
 Dit zou een beginpunt kunnen vormen voor ons gesprek op 12.07.18. Als we eens zijn over de inhoud kunnen we dan verder kijken naar "hoe?" en "met wie?" en daarna een definitieve plan opstellen.
 Als jullie van tevoren al wat gedachten hebben hierover horen we ze graag.
 Ik hoop dat dit helpt verder voortuitgang te boeken in lijn met de tempo van het werk van de financiële team samen met [redacted]
 Met vriendelijke groet.

Tel: +31 30 [redacted]
 Mob: +31 6 [redacted]

-----Original Appointment-----

From: [redacted]@portofrotterdam.com>
Sent: 01 July 2018 16:25
To: [redacted]
Subject: Def. CO2 liabilities - inventarisatie en strategie - klein comite
When: 12 July 2018 13:30-16:00 Europe/Berlin.
Where: EZK Den Haag
Hi [redacted]

Hierbij alvast een schot voor de boeg qua datum.
 [redacted] en ik kunnen dan beiden.

Idee is dat we op basis van een van te voren aan jullie toegestuurde lijst van topics/ met elkaar bekijken

- Wie erbij betrekken
- Wat moet eerst worden aangepakt,
- Wat kan wachten
- Afhankelijkheden

Dat wordt dan ons plan van aanpak.

Lijst etc. volgt nog [redacted]

Jij sluit kort of het handig is om [redacted] uit te nodigen. [redacted]

Oke zo?

Voor elektronische communicatie hanteert Havenbedrijf Rotterdam N.V.(HbR) een disclaimer. U kunt deze nalezen op de internetsite van het HbR of opvragen via info@portofrotterdam.com<<mailto:info@portofrotterdam.com>>. Havenbedrijf Rotterdam N.V., Rotterdam, is geregistreerd bij het handelsregister in Nederland onder nummer 24354561.

Havenbedrijf Rotterdam N.V.(HbR) has a disclaimer with regard to electronic communication. You can read the disclaimer on the internet site of the HbR or ask for a copy by mail to info@portofrotterdam.com<<mailto:info@portofrotterdam.com>>.

Havenbedrijf Rotterdam N.V., Rotterdam, is registered with the trade register in the Netherlands under no. 24354561.

www.portofrotterdam.com>

EBN B.V. Daalsesingel 1, 3511 SV Utrecht. Registered office: Utrecht 14026250. VAT NL001726614B01. This e-mail and any attachments are strictly confidential and may be legally privileged. If you are not the intended recipient, please inform the sender immediately, do not copy or retain this e-mail, use its contents or disclose them to any unauthorized third party without consent.

Van: [redacted]@portofrotterdam.com>
Verzonden: donderdag 21 juni 2018 18:51
Aan: 10.2.g [redacted]
 10.2.g [redacted]
 [redacted]@ebn.nl; 10.2.g [redacted] 10.2.g [redacted]
CC: 10.2.g [redacted]@gasunie.nl; [redacted]@ebn.nl; [redacted]
Onderwerp: Ter info -> NOS / "Onderhandelingen Klimaatakkoord muurvast"

All,

Goede telecon vanochtend, dank daarvoor. Vanavond kwam CO2-opslag toch weer deels in het nieuws.

NOS Journaal berichtte om 18:00 uur dat onderhandelingen tussen industrie en milieubeweging volgens insiders muurvast zitten. En, het lukt partijen niet om harde afspraken te maken.

Een en ander komt voort uit discussie bij EBN waar [redacted] eerder deze week aan deelnam. NOS heeft daaruit flink geknipt en uitspraken later weer aan Greenpeace voorgelegd. Dat leidde tot de volgende achter elkaar geplakte quotes:

- 10.2.g [redacted] "Bedrijven hebben wel steun overheid nodig. Er moet dus wat geld bij, voor opslag CO2 maar ook schonere bedrijfsprocessen."
- [redacted]/Greenpeace: "Wij vinden CO2-opslag duur en risicovol. Zitten veel haken en ogen aan. Het is geen lange-termijnoplossing. Daarom zeggen wij: stop je geld in echte duurzame oplossingen dan ben je op termijn beter af."
- [redacted]: "Iedereen staat nu aan een kant van het zwembad. En we springen met z'n allen alleen als er een goede teamspirit is. NGO's kunnen meedoen. Maar als ze blijven pootje haken, dan springt er niemand."
- [redacted]: "Wij zijn niet bezig met pootje haken. Wij leveren constructieve bijdrage aan klimaat tafel om een goed akkoord te smeden."

Daarop meldde NOS nog dat besprekingen aan andere tafels een stuk voorspoediger verlopen.

Portom:

Valt allemaal mee. Maar we zien dat de sfeer wat hyperig wordt rondom klimaatakkoord. En bij gebrek aan nieuws, wordt dus nu alles uitvergroot.

Als Porthos hoeven we hier niet op te reageren. HBR straalt desgevraagd uit (gezien rol [redacted] mbt regiotafel):

- Gesprekken aan de klimaat tafel voor het haven-industriegebied Rotterdam-Moerdijk verlopen constructief.
- Partijen aan tafel zijn bezig met de inventarisatie van een breed pakket aan voorstellen/projecten om de CO2-uitstoot terug te dringen in de regio, en hebben voldoende vertrouwen dat volgende maand een pakket aan maatregelen kan worden samengesteld dat bijdraagt aan een nieuw klimaatakkoord.

Met gr, [redacted]

Havenbedrijf Rotterdam

T +31 6 [redacted]
 E [redacted]@portofrotterdam.com

World Port Center
Postbus 6622
3002 AP Rotterdam

www.portofrotterdam.com

Voor elektronische communicatie hanteert Havenbedrijf Rotterdam N.V.(HbR) een disclaimer. U kunt deze nalezen op de internetsite van het HbR of opvragen via info@portofrotterdam.com.

Havenbedrijf Rotterdam N.V., Rotterdam, is geregistreerd bij het handelsregister in Nederland onder nummer 24354561.

Havenbedrijf Rotterdam N.V.(HbR) has a disclaimer with regard to electronic communication. You can read the disclaimer on the internet site of the HbR or ask for a copy by mail to info@portofrotterdam.com.

Havenbedrijf Rotterdam N.V., Rotterdam, is registered with the trade register in the Netherlands under no. 24354561.

www.portofrotterdam.com

Van: 10.2.g
Verzonden: dinsdag 12 juni 2018 22:09
Aan: 10.2.g; @ebn.nl; @gasunie.nl; 10.2.g
 10.2.g
 10.2.g
 10.2.g
CC: @portofrotterdam.com; @gasunie.nl
 10.2.g
 10.2.g
 10.2.g
 10.2.g
 @gasunie.nl;
 @ebn.nl;
Onderwerp: Agenda en pre-read DG/CEO Topoverleg inzake CCS/Porthos, a.s. vrijdag 15 juni
Bijlagen: Slides voor Porthos Topoverleg 150618 final.pptx

Beste aanwezigen "Topoverleg | CCS/Porthos",

Aangehecht de pre-read voor dit overleg, waarin wij de voortgang van het Porthos project en relevante CCS ontwikkelingen aan de klimaattafel(s) zullen bespreken, met de intentie om afspraken te maken m.b.t. de benodigde volgende stappen.

De slides in dit pack zullen nader worden toegelicht, als gewenst.

M.vr.gr.

DAIRIEL | Decision Analysis
 | Simulation
 | Energy Transition

M: +31 (0)6

10.2.g

Rotterdam CCUS Project (PORTHOS)

Slide pack voor Topoverleg DG's EZK en CEO's Porthos/Industriële partijen
15 juni 2018

10.2.e

gasunie

ebn

Supported by
DAIRIEL

Topoverleg

Input: Ontwikkelingen klimaatakkoord besprekingen m.b.t. CCS
Samenvatting project voortgang, resultaten Taskforces, en pitch op Klimaattafel
Inventarisatie pre-condities voor gezamenlijke stap voorwaarts

Output: 10.2.g
10.2.g

Agenda

- Korte uitwisseling van gedachten en inzichten m.b.t. ontwikkelingen CCS en klimaatakkoord besprekingen
- Korte samenvatting voortgang Porthos project, rapportage Taskforces, positionering aan Industrietafel, en acties uit Vooroverleg
- Presentatie en discussie m.b.t. benodigde concrete volgende stappen voor gezamenlijke stap voorwaarts
- Samenvatting
- W.v.t.t.k.

Belangrijkste Porthos mijlpalen Q1 '18

Finalisatie Haalbaarheidsstudie

CO₂ reductie op grote schaal middels Porthos project aantrekkelijk en haalbaar mits het volgende wordt gerealiseerd;

10.2.g

Ondertekening Intentie-overeenkomst

- Opzet van drie Taskforces om de ontwikkeling van Porthos/CCUS te bespoedigen en eventuele knelpunten te identificeren en op te lossen
- Ondertekend door alle bij Porthos ontwikkeling betrokken partijen

10.2.g

Belangrijkste Porthos mijlpalen Q2 '18

10.2.g

Rapportage Taskforces en Porthos positionering voor Klimaatoverleg

- Op basis van de Taskforce rapportages is Porthos “gepitched” aan de Sectortafel en Industrietafel ;

10.2.g

Voortgang Porthos project en Taskforces Q1/2 '18

10.2.g

Project Realisatie

Commercieel

Public Affairs en Subsidies

Taskforce Financiering

Taskforce Vergunningen

Taskforce SOM/COM

Akties uit Vooroverleg EZK en Porthos Partijen, 8 juni

Uitgangspunt: de Klimaattafel overleggen duiden erop dat toepassing van CCS op aanzienlijke schaal ^{10.2.g} noodzakelijk zal zijn om de NL klimaatdoelstellingen te behalen, dit zal in het Klimaatakkoord op hoofdlijnen helder moeten worden. ^{10.2.g}

10.2.g

Akties:

10.2.g

10.2.g

10.2.g

**Port of
Rotterdam**

gasunie

ebn

Wat hebben partijen nodig voor de volgende fase?

10.2.g

BACKUP

**Port of
Rotterdam**

gasunie

ebn

Porthos CCUS is modulair

Porthos' CCUS capaciteit kan stap voor stap worden opgeschaald, indien en zoals gewenst

- Bij afvang, middels aansluiting van additionele CO₂ bronnen (Zeeland, Chemelot, etc.)
- Bij opslag. ^{10.2.g}
^{10.2.g}
- Bij hergebruik, middels additionele levering aan glastuinbouw, en overige innovatieve vormen van CO₂ hergebruik

De minimale project levensduur van Porthos is ^{10.2.g} jaar, benodigd voor rendabele investering, maar er is geen sprake van "lock-in" van CCS of fossiel gebruik.

10.2.g

Port of
Rotterdam

2-10-2019

gasunie

ebn

Illustratie: mogelijke financiering/subsidiering van PORTHOS CCS “opstartproject”

10.2.g

**Port of
Rotterdam**

gasunie

ebn

10.2.g

**Port of
Rotterdam**

gasunie

ebn

Van: 10.2.g
Verzonden: maandag 11 juni 2018 22:29
Aan:
Onderwerp: RE: ToR porthos
Bijlagen: Concept_ToR_CO2_Aansprakelijkheid 120618_ docx

Hallo

No worries. Het GP rapport heeft ook mij wat vertraagd in m'n werkzaamheden...

Desalniettemin heb ik – met input van – het aangehechte concept voor de TOR gemaakt.

Wil jij hier naar kijken en aangeven wat er eventueel moet worden toegevoegd of gewijzigd om te komen tot een ook door EZK gedragen concept?

Bij voorbaat hartelijk dank.

Ik heb van begrepen dat jullie een eerste bijeenkomst hebben ingepland op 20 juni inzake de liabilities/ vergunning P18-4. Ik ga ervan uit dat we tegen die tijd de ToR goedgekeurd hebben, een team hebben staan, en een eerste kick off bijeenkomst kunnen hebben. Denk je dat dat gaat lukken?

Vr.gr.

Van:
Verzonden: maandag 11 juni 2018 21:20
Aan:
Onderwerp: ToR porthos

Hallo

Door het bericht vanmorgen in Trouw ben ik vandaag niet meer aan de Terms of Reference toegekomen. Als je morgen een aantal punten op papier hebt, ontvang ik het graag, dan zal ik kijken hoe ver we komen.

Groet

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: [redacted]@portofrotterdam.com>
Verzonden: vrijdag 8 juni 2018 16:25
Aan: 10.2.g [redacted]
 10.2.g [redacted]@ebn.nl;
 [redacted]@gasunie.nl; [redacted]@ebn.nl;
 10.2.g [redacted] 10.2.g [redacted]@ebn.nl'

Onderwerp: Info feasibility study aan Greenpeace/NenM
Bijlagen: Porthos feasibility assessment summary document.pdf

Beste allen,

Ter info: n.a.v. de laatste bijeenkomst van de Industrietafel (o.l.v. [redacted]) is er een extra gesprek ingepland over CCS met een aantal deelnemers aan de Industrietafel. Dit gesprek is a.s. maandag, deelnemers: [redacted]

[redacted] Het gesprek gaat over CCS in brede zin (dus niet specifiek over PORTHOS) en vooral ook in relatie tot de andere benodigde, en door de NGO's gewenste, maatregelen die nodig zijn om de doelen te halen. Reden hiervoor is dat aan de Industrietafel bleek dat CCS de grootste bijdrage in het Klimaatakkoord moet gaan leveren aan de reductiedoelstelling voor de industrie. Zoals jullie zullen begrijpen is dat voor de NGO's toch even slikken.

[redacted] heeft mij benaderd met het verzoek om wat meer info n.a.v. het persbericht op onze site over de feasibility study. Ze was verbaasd dat het hele rapport er niet bij stond. Tot nu toe hebben wij alleen het persbericht naar buiten gebracht. Daarnaast is een management samenvatting gemaakt die volgens mij vertrouwelijk met jullie allen is gedeeld. De PORTHOS partijen hebben besloten om, met deze management samenvatting als basis, bijgevoegd document vertrouwelijk beschikbaar te stellen aan de deelnemers aan het overleg maandag. Het gehele rapport stellen we niet beschikbaar, dat blijft een intern document. Bovendien zijn dit alweer oude getallen, zijn we inmiddels verder en hebben we bijv al uitgebreid een format voor de regiotafel ingevuld, maar dat format blijkt nog niet aan de deelnemers te zijn verstrekt. Binnenkort gebeurt dat wel heb ik begrepen dus dan krijgen ook de NGO's weer meer en actuelere info over ons project.

Het leek me goed om dit jullie allen te delen, zodat iedereen op de hoogte is en dezelfde info heeft.

[redacted] Goed weekend!

Voor elektronische communicatie hanteert Havenbedrijf Rotterdam N.V.(HbR) een disclaimer. U kunt deze nalezen op de internetsite van het HbR of opvragen via info@portofrotterdam.com. Havenbedrijf Rotterdam N.V., Rotterdam, is geregistreerd bij het handelsregister in Nederland onder nummer 24354561.

Havenbedrijf Rotterdam N.V.(HbR) has a disclaimer with regard to electronic communication. You can read the disclaimer on the internet site of the HbR or ask for a copy by mail to info@portofrotterdam.com. Havenbedrijf Rotterdam N.V., Rotterdam, is registered with the trade register in the Netherlands under no. 24354561.

www.portofrotterdam.com

Van: 10.2.g
Verzonden: woensdag 6 juni 2018 21:26
Aan: @portofrotterdam.com'; @ebn.nl';
 @gasunie.nl';
CC: @gasunie.nl'; @ebn.nl'
Onderwerp: Pre-read Vooroverleg (v.h.Topoverleg) CCS/Porthos
Bijlagen: Pre-read Porthos Vooroverleg met EZK 080618 final.pptx

Beste aanwezigen Vooroverleg (v.h. Topoverleg) CCS/PORTHOS,

Aangehecht vinden jullie de pre-read voor ons Vooroverleg a.s. vrijdag, t.w. de agenda op hoofdlijnen (slide 2), en enkele slides m.b.t. voortgang van het Porthos project en de Taskforces, en de benodigde concrete vervolgstappen.

E.e.a. zal worden toegelicht in het overleg.

M.vr.gr.

DAREL

T: +31(0)6
www.darel.nl

-----Oorspronkelijke afspraak-----

Van:
Verzonden: donderdag 3 mei 2018 13:49
Aan: @portofrotterdam.com';
 @ebn.nl'; @gasunie.nl';

Onderwerp: Vooroverleg Topoverleg | CCS/Porthos
Tijd: vrijdag 8 juni 2018 16:00-17:00 (UTC+01:00) Amsterdam, Berlijn, Bern, Rome, Stockholm, Wenen.
Locatie: Min van EZk. Bezuidenhoutseweg 73 Den Haag. Hoetinkzaal

Beste allen,
 Hierbij de bevestiging van de afspraak met Bertholt Leeftink en Sandor Gaastra.
 Met vriendelijke groet,

Secretariaat Directeur-Generaal Bedrijfsleven en Innovatie

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
 Bezuidenhoutseweg 73, A-Zuid 2, | 2594 AC| Den Haag |
 Postbus 20401 | 2500 EK| Den Haag

T 070
 email: @minez.nl

Bij bezoek aan het ministerie dient u in het bezit te zijn van een geldig legitimatiebewijs!

Port of Rotterdam CO₂ Transport Hub & Offshore Storage ('PORTHOS')

Slide pack t.b.v. Vooroverleg met EZK
8 juni 2018

10.2.e

Agenda Vooroverleg Porhos Partijen met EZK, 8 juni

- Adoptie/aanpassing agenda Vooroverleg
- Korte samenvatting EZK perspectief op ontwikkelingen CCS en klimaatakkoord besprekingen
- Korte samenvatting voortgang Porthos project, rapportage Taskforces, en positionering aan Industrietafel
- Presentatie en discussie m.b.t. benodigde concrete volgende stappen
- Adoptie/aanpassing doelstellingen en agenda Topoverleg 15 juni
- W.v.t.t.k.

Belangrijkste Porthos mijlpalen Q1 '18

Finalisatie Haalbaarheidsstudie

CO₂ reductie op grote schaal middels Porthos project aantrekkelijk en haalbaar mits het volgende wordt gerealiseerd;

10.2.g

Ondertekening Intentie-overeenkomst

- Opzet van drie Taskforces om de ontwikkeling van Porthos/CCUS te bespoedigen en eventuele knelpunten te identificeren en op te lossen
- Ondertekend door alle bij Porthos ontwikkeling betrokken partijen

10.2.g

Belangrijkste Porthos mijlpalen Q2 '18

Rapportage Taskforces en Porthos positionering voor Klimaatoverleg

- Op basis van de Taskforce rapportages is Porthos “gepitched” aan de Sectortafel en Industrietafel ;

10.2.g

10.2.g

Goede voortgang Porthos project en Taskforces Q1-2 '18

Project Realisatie

Commercieel

Public Affairs en Subsidies

Taskforce Financiering

Taskforce Vergunningen

Taskforce SOM/COM

10.2.g

Nu urgent medewerking nodig van EZK vóór de volgende stap

10.2.g

Toelichting: Uitwerken CCS/Porthos financieringsinstrumenten

10.2.g

Illustratie: mogelijke financiering/subsidiering van PORTHOS CCS “opstartproject”

10.2.g

10.2.g

10.2.g

Overleggen planning

Input

Output

10.2.g

Doelstellingen Topoverleg tussen DG's EZK en CEO's van alle aan Porthos deelnemende partijen, 15 juni

- Delen van informatie naar alle partijen vanuit EZK perspectief van de ontwikkelingen en timing m.b.t. klimaatakkoord en CCS
- Delen van informatie met alle partijen m.b.t. voortgang van het Porthos project, inclusief conclusies van de Taskforces

10.2.g

BACKUP

gasunie

ebn

Porthos CCUS is modulair

Porthos' CCUS capaciteit kan stap voor stap worden opgeschaald, indien en zoals gewenst

- Bij afvang, middels aansluiting van additionele CO₂ bronnen (Zeeland, Chemelot, etc.)
- Bij opslag, ^{10.2.g}
10.2.g
- Bij hergebruik, middels additionele levering aan glastuinbouw, en overige innovatieve vormen van CO₂ hergebruik

De minimale project levensduur van Porthos is ^{10.2.g}
jaar, benodigd voor rendabele investering, maar er is geen sprake van "lock-in" van CCS of fossiel gebruik.

10.2.g

Port of
Rotterdam

29-8-2019

gasunie

ebn

10.2.g

**Port of
Rotterdam**

gasunie

ebn

Inzicht in (parameters voor) de mogelijke kosten van CCUS op termijn

10.2.g

Van: [redacted]@gasunie.nl>
Verzonden: dinsdag 8 mei 2018 11:43
Aan: [redacted]
CC: [redacted] 10.2.g
 10.2.g
 10.2.g
 10.2.g @ebn.nl;
 10.2.g @ebn.nl; 10.2.g
Onderwerp: Re: Minutes TF2 - Porthos

Hoi [redacted]

Ik neem aan dat je doelt op de begeleidende brief bij de notitie? Van [redacted] begrepen we eerder dat de "CCS brief" voor onbepaalde tijd was uitgesteld. Hoe zit dat nu?

Groet,
[redacted]

Op 8 mei 2018 om 11:34 heeft [redacted]@minez.nl> het volgende geschreven:

Dag allen,
 De brief van EZK is tegelijk met de PBL-notitie naar de Kamer gegaan. Zie link hieronder.
<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2018/04/26/kamerbrief-over-notitie-kosten-energie-en-klimaattransitie-in-2030-update-2018>

Groet
[redacted]

Van: [redacted]@portofrotterdam.com]

Verzonden: maandag 7 mei 2018 17:46

Aan: [redacted] 10.2.g

10.2.g

10.2.g

@ebn.nl; @gasunie.nl;

@ebn.nl; 10.2.g

10.2.g

Onderwerp: Minutes TF2 - Porthos

Beste allen,

Zie bijgevoegd de notulen van de tweede taskforce bijeenkomst. Graag jullie aandacht voor de ToR. Mocht je nog niet hebben gereageerd op bijgevoegde versie maar wel aanpassingen willen zien, je kunt nog reageren tot en met **woensdag 9 mei**. Daarna maken wij deze versie definitief.

De call van aanstaande donderdag is gecancelld vanwege Hemelvaartsdag. Dit betekent dat het volgende moment dat we elkaar zien op donderdag 25 mei zal zijn. Tijdens deze 'live' taskforce meeting zal er in ieder geval een verder uitgewerkte versie van het omgevingsmanagementplan zijn. De documenten hiervoor zullen t.z.t. verstuurd worden.

Daarnaast stuur ik jullie hierbij, mocht deze nog niet bekend zijn, de PBL notitie 'Kosten energie- en klimaattransitie in 2030' en oplegnotitie. Voor zover tot op heden bij mij bekend, laat de EZK brief nog op zich wachten. [redacted] mocht hierover inmiddels uitsluitsel zijn, zou je ons hiervan dan op de hoogte willen brengen?

Verdere vragen of opmerkingen? Laat gerust wat horen.

Groet!
[redacted]

Havenbedrijf Rotterdam

T +31 (0)6 [REDACTED]

E [REDACTED]@portofrotterdam.com

World Port Center

Postbus 6622

3002 AP Rotterdam

www.portofrotterdam.com

Voor elektronische communicatie hanteert Havenbedrijf Rotterdam N.V.(HbR) een disclaimer. U kunt deze nalezen op de internetsite van het HbR of opvragen via info@portofrotterdam.com. Havenbedrijf Rotterdam N.V., Rotterdam, is geregistreerd bij het handelsregister in Nederland onder nummer 24354561.

Havenbedrijf Rotterdam N.V.(HbR) has a disclaimer with regard to electronic communication. You can read the disclaimer on the internet site of the HbR or ask for a copy by mail to info@portofrotterdam.com. Havenbedrijf Rotterdam N.V., Rotterdam, is registered with the trade register in the Netherlands under no. 24354561.

www.portofrotterdam.com

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

This communication is intended only for use by the addressee. It may contain confidential or privileged information. If you receive this communication unintentionally, please let us know by replying immediately. N.V. Nederlandse Gasunie does not guarantee that the information sent with this E-mail is correct and does not accept any liability for damages related thereto.

Van: 10.2.g
Verzonden: dinsdag 1 mei 2018 13:20
Aan:
Onderwerp: RE: topperleggen Porthos

Hoi **[redacted]** dank voor je respons. Belangrijk onderdeel van beide overleggen is bespreking van de (voorlopige) conclusies van de Taskforces, met name de concrete benodigdheden voor de realisatie van Porthos, op het gebied van financiering en wetgeving/vergunningen, ter invulling van de gevraagde Project info voor de regiotafel op 30 mei en Industrietafel direct daarna. Wij zouden deze zaken graag vooraf willen afstemmen met alle partijen, inclusief EZK, en 8 en 15 juni zijn daarvoor dus eigenlijk te laat.

Maar, aangenomen dat er echt geen eerdere datum gevonden kan worden, laten we deze in elk geval maar vasthouden, zou er dan wel nog 'n gaatje te vinden zijn voor 'n kortere (half uur) telcon, ter afstemming tussen **[redacted]** Bertholt (en eventueel Sandor)?

Hoor 't graag.

Vr.gr.
[redacted]

P.S. ik sluit overigens bij beiden aan (en ook de eventuele telconf, denk ik)

Van: **[redacted]**
Verzonden: dinsdag 1 mei 2018 11:22
Aan: **[redacted]**
Onderwerp: topperleggen Porthos

Hoi **[redacted]**

De agenda's van Sandor en Bertholt zitten erg vol. Voorstel is om 8 (alleen HbR, EBN en Gasunie) en 15 juni (alle partijen) overleggen te plannen. Er wordt nog gekeken of de anderen dan ook kunnen. Is dat wat jou betreft voldoende op tijd? En sluit jij ook bij beide aan?

Groet
[redacted]

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

[REDACTED]

Van: 10.2.g
Verzonden: woensdag 25 april 2018 10:21
Aan: [REDACTED]
CC: [REDACTED]
Onderwerp: FW: Topoverleg

Urgentie: Hoog

Beste [REDACTED]
 Zie email correspondentie hieronder, over bovenstaande.
 Ik krijg out-of-office van [REDACTED] maar dit moet wel urgent worden opgepikt nu, Ozou jij dit kunnen doen?
 Ik hoor 't graag van je
 Dank,
 [REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: woensdag 25 april 2018 10:13
Aan: [REDACTED]
CC: [REDACTED]
Onderwerp: RE: Topoverleg
Urgentie: Hoog

Hallo [REDACTED]

[REDACTED] heeft onderstaande gisteren met Bertholt besproken, en het leek Bertholt goed om een vooroverleg EZK, EBN, Gasunie, HbR te voeren, gevolgd door een Topoverleg met alle partijen.

Ik zou dit nu graag z.s.m. willen oplijnen, zou jij dit (met secretariaat van Bertholt en Sandor) vanuit EZK kunnen coördineren – jullie hebben tot op heden altijd de uitnodiging uitgestuurd. Zij hebben ook de contactinfo voor de secretariaten van de CEO's van HbR, EBN, en Gasunie.

Ik zou willen aansturen op Vooroverleg in de week van 14 mei, en Topoverleg in de week van 21 mei (voor de laatste weet ik dat [REDACTED] beschikbaarheid beperkt is tot 23 mei in de middag)

Laat me weten of je hierover nog even wilt bellen.

Bij voorbaat dank en vr.gr.
 [REDACTED]

[REDACTED]
 +316 [REDACTED]

Van: [REDACTED]@minez.nl>
Verzonden: donderdag 19 april 2018 13:42
Aan: [REDACTED]@portofrotterdam.com>
CC: 10.2.g
Onderwerp: RE: Topoverleg
Urgentie: Hoog

Hoi [redacted]

Ik zou je vandaag graag even willen bellen hierover. Kan jij mij bellen als je tijd hebt?

Groet, [redacted]

[redacted]
Senior Beleidsmedewerker

.....
Directie Topsectoren & Industriebeleid – Programma Verduurzaming Industrie
Ministerie van Economische Zaken & Klimaat | DG Bedrijfsleven & Innovatie
Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag | A-Noord 3^e etage
Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag
.....

T 06: [redacted]
[redacted]@minez.nl

Van: [redacted]@portofrotterdam.com]

Verzonden: woensdag 18 april 2018 8:57

Aan: [redacted]

CC: [redacted]

Onderwerp: RE: Topoverleg

Goedemorgen [redacted]

Hier nog wat concreter de punten die we zouden willen bespreken.

10.2.g

[redacted]

Heb je hier voldoende aan? Hoor graag van je:

Groet,
[redacted]

Van: [redacted]@minez.nl]

Verzonden: dinsdag 17 april 2018 16:49

Aan: [redacted]

Onderwerp: RE: Topoverleg

Zou je nog iets scherper kunnen aangeven welke onderwerpen je dan wilt bespreken?

Groet, [redacted]

Van: [redacted]@portofrotterdam.com]

Verzonden: dinsdag 17 april 2018 12:03

Aan: [redacted]

Onderwerp: Topoverleg

Ha [redacted]

Wil je niet teveel stalken in alle drukte maar aan mijn kant wordt de druk opgevoerd, met name ook door de industrie, om tijdig een topperleg in te plannen. Logisch gezien ieders drukke agenda, maar het bevestigt ook de wenselijkheid van zo'n overleg voor de Porthos-partijen. Heb jij al iets kunnen achterhalen aan jullie kant?

Groet,
[redacted]

[redacted]
External Affairs

Havenbedrijf Rotterdam / Port of Rotterdam Authority

T +31 (0)10 [redacted]

M +31 (0) 6 [redacted]

E [redacted]@portofrotterdam.com

World Port Center

Postbus 6622

3002 AP Rotterdam

EU Office Port of Rotterdam Authority

Rond-point R. Schuman 9 | 1040 Brussel

Belgium

Transparency Register: 930637620172-95

www.portofrotterdam.com

Voor elektronische communicatie hanteert Havenbedrijf Rotterdam N.V.(HbR) een disclaimer. U kunt deze nalezen op de internetsite van het HbR of opvragen via info@portofrotterdam.com.

Havenbedrijf Rotterdam N.V., Rotterdam, is geregistreerd bij het handelsregister in Nederland onder nummer 24354561.

Havenbedrijf Rotterdam N.V.(HbR) has a disclaimer with regard to electronic communication. You can read the disclaimer on the internet site of the HbR or ask for a copy by mail to info@portofrotterdam.com.

Havenbedrijf Rotterdam N.V., Rotterdam, is registered with the trade register in the Netherlands under no. 24354561.

www.portofrotterdam.com

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Voor elektronische communicatie hanteert Havenbedrijf Rotterdam N.V.(HbR) een disclaimer. U kunt deze nalezen op de internetsite van het HbR of opvragen via info@portofrotterdam.com.

Havenbedrijf Rotterdam N.V., Rotterdam, is geregistreerd bij het handelsregister in Nederland onder nummer 4354561.

Havenbedrijf Rotterdam N.V.(HbR) has a disclaimer with regard to electronic communication. You can read the disclaimer on the internet site of the HbR or ask for a copy by mail to info@portofrotterdam.com.

Havenbedrijf Rotterdam N.V., Rotterdam, is registered with the trade register in the Netherlands under no. 24354561.

www.portofrotterdam.com

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: [redacted]@gastransport.nl>
Verzonden: dinsdag 17 april 2018 10:32
Aan: [redacted]
CC: [redacted]@portofrotterdam.com
Onderwerp: 20180405 - Summary meeting note - Taskforce legislation and permit procedures of 26 March 2018 - Pro.PDF
Bijlagen: 20180405 - Summary meeting note - Taskforce legislation and permit procedures of 26 March 2018 - Pro.PDF; ATT00001.htm

Hallo [redacted]

Hierbij de eerste mom van de taskforce 2 table 3 permitting for suppliers CO2 ter informatie.

Uit deze tafel komt dat vooral het ETS verhaal nadere invulling nodig heeft. Hiervoor nemen we contact op met de NEa.

Onder nog een andere vraag waarmee we vanuit de systeemvergunning voor het project input vanuit EZK Nodig hebben.

1. Een jurist die zich bezighoudt met RCR in relatie tot mer, en kan meedenken over de mogelijkheden, bezien vanuit mer-regelgeving, voor het opsplitsen in deelprojecten, met het oog op versnelling
2. Een jurist die kan adviseren / meedenken over de uitleg c.q. implicatie van artikel 95 Mijnbouwwet in relatie tot de mer t.b.v. beantwoording van de vraag of voor de landleiding een Mijnbouwwetvergunning (en bijbehorende mer) nodig is.

Ik ken zelf uit het verleden [redacted] van de juridische afdeling, en zou graag zaken met hem doen voor de punten 1 en 2.

3. Vergunningverlener/bevoegd gezag opslagvergunning, t.b.v. afstemming inhoud mer.

Hier ken ik geen mensen bij.

4. Een beleidsverantwoordelijke voor RCR die kan meedenken over mogelijkheden om via toepassing van RCR te versnellen, en mandaat heeft om de inzet van EZK daarbij te bespreken, en die ook kan optreden namens bevoegd gezag inpassingsplan t.b.v. afstemming inhoud (voor zover we een mer-plichting inpassingsplan hebben; dat is nog niet zeker).

Voor de RCR lijkt me wenselijk om met een senior beleidsverantwoordelijke / teammanager RCR te spreken. Ik weet niet wie dat op dit moment is. Vroeger was het [redacted]

[redacted] Ik weet (ook) niet of zij c.q. die afdeling nog steeds de afdeling is waar de RCR onder valt. Verder zou het handig zijn als men duidelijkheid kan geven over de vraag welk ministerie (I&W of BZK) naast EZK betrokken is bij inpassingsplannen. Dit was vroeger nl. I&M, en tot nu toe is niet duidelijk of RCR met de Wro is overgegaan naar BZK.

Kunnen we hierover 18 mei een overleg hebben?

This communication is intended only for use by the addressee. It may contain confidential or privileged information. If you receive this communication unintentionally, please let us know by replying immediately. N.V. Nederlandse Gasunie does not guarantee that the information sent with this E-mail is correct and does not accept any liability for damages related thereto.

Van: [redacted]@portofrotterdam.com>
Verzonden: dinsdag 10 april 2018 11:49
Aan: [redacted]
Onderwerp: RE: Topoverleg CCS Rotterdam

Ha [redacted]

Had in eerste instantie ook deze gedachte en heb gekeken of er niet teveel overlap is. Maar het is wel degelijk de afspraak geweest om de topoverleggen voort te zetten en ons lijkt het wenselijk om met goedkeuring van het topoverleg eind mei onze input aan de Klimaat Tafel op te leveren. 10.2.g
 10.2.g [redacted]

En de week van 21 mei lijkt bij uitstek geschikt omdat 30 mei de input per maatregel (incl CCS) aan de regiotafel besproken moet worden.

Groet
 [redacted]

Van: [redacted]@minez.nl]
Verzonden: dinsdag 10 april 2018 11:22
Aan: [redacted]
Onderwerp: RE: Topoverleg CCS Rotterdam

Hoi [redacted]

Het staat mij niet zo bij dat er parallel aan de onderhandelingen van het Klimaatakkoord ook nog topoverleggen over Porthos zouden moeten plaatsvinden. Is de tafel Rotterdam-Moerdijk van de Industrietafel nu niet de aangewezen plekken om nadere afspraken over Porthos te maken?

Groet
 [redacted]

Van: [redacted]@portofrotterdam.com]
Verzonden: dinsdag 10 april 2018 11:12
Aan: [redacted]
Onderwerp: Topoverleg CCS Rotterdam

Ha [redacted]

Er staat nog een afspraak uit het vorige topoverleg om twee vervolg topoverleggen voor de zomer in te plannen. Ons voorstel zou zijn om een datum te zoeken in de week van 14 of de week van 21 mei en dan nog een vlak voordat de zomervakantie begint, dus begin juli.

Zouden jullie aan jullie kant beschikbaarheid Sandor en Bertholt kunnen checken? En is de organisatie vorige keer via jullie (secre Sandor?) gelopen of via ons?

Groet
 [redacted]

[REDACTED]
External Affairs
Havenbedrijf Rotterdam / Port of Rotterdam Authority

T +31 (0)10 [REDACTED]
M +31 (0) 6 [REDACTED]
E [REDACTED]@portofrotterdam.com

World Port Center
Postbus 6622
3002 AP Rotterdam

EU Office Port of Rotterdam Authority
Rond-point R. Schuman 9 | 1040 Brussel
Belgium

Transparency Register: 930637620172-95

www.portofrotterdam.com

Voor elektronische communicatie hanteert Havenbedrijf Rotterdam N.V.(HbR) een disclaimer. U kunt deze nalezen op de internetsite van het HbR of opvragen via info@portofrotterdam.com. Havenbedrijf Rotterdam N.V., Rotterdam, is geregistreerd bij het handelsregister in Nederland onder nummer 24354561.

Havenbedrijf Rotterdam N.V.(HbR) has a disclaimer with regard to electronic communication. You can read the disclaimer on the internet site of the HbR or ask for a copy by mail to info@portofrotterdam.com. Havenbedrijf Rotterdam N.V., Rotterdam, is registered with the trade register in the Netherlands under no. 24354561.

www.portofrotterdam.com

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Voor elektronische communicatie hanteert Havenbedrijf Rotterdam N.V.(HbR) een disclaimer. U kunt deze nalezen op de internetsite van het HbR of opvragen via info@portofrotterdam.com.

Havenbedrijf Rotterdam N.V., Rotterdam, is geregistreerd bij het handelsregister in Nederland onder nummer 24354561.

Havenbedrijf Rotterdam N.V.(HbR) has a disclaimer with regard to electronic communication. You can read the disclaimer on the internet site of the HbR or ask for a copy by mail to info@portofrotterdam.com.

Havenbedrijf Rotterdam N.V., Rotterdam, is registered with the trade register in the Netherlands under no. 24354561.

www.portofrotterdam.com

Van: [redacted]@portofrotterdam.com>
Verzonden: maandag 9 april 2018 13:05
Aan: [redacted]
Onderwerp: RE: Minutes kick-off taskforce SOMCOM

Dag [redacted]

Dank – er is hier per ongeluk een oude versie gestuurd naar de deelnemers aan de tafel van [redacted] Vervelend.

Hieronder finale bericht dat ook op website gaat:

Haalbaarheidsstudie 'Porthos' in havengebied Rotterdam

CO₂-opslag onder Noordzee technisch haalbaar en kosteneffectief

Om aan het Klimaatakkoord van Parijs te kunnen voldoen heeft het kabinet in het regeerakkoord een reeks maatregelen vastgelegd die de uitstoot van broeikasgassen moeten beperken. Naast maatregelen die zijn gericht op groei van duurzame bronnen, het sluiten van kolencentrales, de inzet van restwarmte en geothermie, isolatie en efficiency in de procesindustrie, zet het kabinet ook in op afvang, transporteren en opslag van CO₂ in lege gasvelden. Havenbedrijf Rotterdam, Gasunie en EBN namen vorig jaar het initiatief voor de verkenning van een project - onder de naam Porthos - dat dit in het Rotterdamse havengebied kan realiseren.

Inmiddels hebben de drie partners een haalbaarheidsstudie afgerond. Daaruit blijkt dat het afvangen en transporteren van CO₂, en het opslaan ervan diep onder de Noordzee, technisch haalbaar is. Het is ook kosteneffectief in vergelijking met andere maatregelen die bijdragen aan het realiseren van de klimaatdoelen van het kabinet.

De drie bedrijven hebben onderzocht of op basis van de onderdelen techniek, marktsituatie, milieu, kosten, beleid en maatschappelijke acceptatie een volgende stap in het project gemaakt kan worden. Dat is positief uitgevallen.

Het gaat hier om het zogeheten Porthos-project. Dat staat voor **Port of Rotterdam CO₂ Transport Hub & Offshore Storage**. Het concept voor dit CCUS-project (*Carbon Capture Utilisation and Storage*) bestaat uit een verzamelleiding door het havengebied in Rotterdam die fungeert als een basisinfrastructuur waar verschillende bedrijven op kunnen aansluiten voor de levering van door hen afgevangen CO₂.

Deze CO₂ wordt dan deels gebruikt door de glastuinbouw in Zuid-Holland om planten in kassen sneller te laten groeien. Het overgrote deel gaat per pijpleiding naar een leeg gasveld dat circa 25 kilometer uit de kust is gelegen onder de Noordzee. Daar wordt de CO₂ dan in de diepe ondergrond onder de zeebodem gepompt, in het afgesloten reservoir van zandgesteente waar zich voorheen aardgas bevond.

De verwachting is dat voor dit project in Rotterdam jaarlijks 2 tot 5 miljoen ton CO₂ kan worden opgeslagen.

Klimaatakkoord

Het kabinet in op een reeks maatregelen om de klimaatdoelen te realiseren, zoals sterkere groei van duurzame energie, inzet van restwarmte en geothermie maar ook verdere isolatie voor bebouwde omgeving, efficiency in procesindustrie, recycling en sluiten van kolencentrales.

Met deze maatregelen kan ons land een slag maken, maar het zal niet voldoende zijn om aan de reductiedoelstellingen van 2030 te voldoen. Daarom heeft de overheid ook nadrukkelijk gekozen voor de inzet van opvang en opslag van CO₂. In het Klimaatakkoord zal de hoeveelheid te reduceren CO₂ via CCUS nader worden bepaald en uitgewerkt via afspraken tussen het Rijk, industrie en NGO's,

CCUS is vooral belangrijk voor de chemische sector, waterstofproducenten en raffinaderijen die over onvoldoende mogelijkheden beschikken om op relatief korte termijn de productieprocessen fundamenteel te verduurzamen. Deze industrietakken gaan zich op termijn bedienen van elektrificatie en waterstof, maar daarvoor is een verandering van het energiesysteem nodig.

Voor deze bedrijven vormt afvang en opslag van CO2 een belangrijke optie om de impact van hun productie op korte termijn al te verminderen, terwijl ze gelijktijdig werken aan fundamentele en structurele innovaties in productieprocessen.

CCUS geldt dus vooral als een kosteneffectieve en snel toepasbare oplossing die onmisbaar is om de doelstellingen zoals vastgelegd in het Klimaatakkoord van Parijs tijdig te kunnen realiseren.

Met de uitkomst van de studie zijn Havenbedrijf Rotterdam, Gasunie en EBN overtuigd van zowel de technische haalbaarheid als ook de urgentie om CCUS tot ontwikkeling te brengen. Zij zullen de uitkomsten van de studie nu als bouwsteen inbrengen in de lopende gesprekken voor een nieuw Klimaatakkoord.

Business case

De komende maanden richten Havenbedrijf, Gasunie en EBN zich op de verdere financiële en technische onderbouwing van het project. De partners doen dat elk vanuit de eigen expertise: Havenbedrijf Rotterdam vanuit de lokale situatie en markt, EBN met haar deskundigheid op het gebied van de diepe ondergrond en offshore infrastructuur, en Gasunie met de ervaring van gasinfrastructuurontwikkeling en gastransport.

Het in detail rondkrijgen van de business case is een belangrijk onderdeel van de volgende fase. Een investeringsbeslissing voor het CCUS-project wordt in 2019 verwacht.

Klik hier voor een animatie over CCUS.

Einde bericht

Van: [redacted]@minez.nl]

Verzonden: maandag 9 april 2018 11:36

Aan: [redacted]

Onderwerp: FW: Minutes kick-off taskforce SOMCOM

Urgentie: Hoog

Hallo [redacted]

Nogmaals het nadrukkelijke verzoek niet over 20 Mton te communiceren. In het persbericht lijkt alsof het Rijk al besloten heeft voor 20 Mton via CCS, terwijl het regeerakkoord slechts een indicatie was. En de 20 Mton is dus niet waarschijnlijk.

Groet
[redacted]

Van: 10.2.g [redacted]

Verzonden: maandag 9 april 2018 11:21

Aan: [redacted] 10.2.g [redacted]

10.2.g [redacted] 10.2.g [redacted]

10.2.g [redacted]

CC: 10.2.g [redacted]

Onderwerp: RE: Minutes kick-off taskforce SOMCOM

Urgentie: Hoog

Hi [redacted] – wij zien net dat onderstaande e-mail door [redacted] naar diverse partijen (regiotafel Rotterdam Moerdijk) ter info is gestuurd, waaronder Greenpeace Dit zou toch geen actief persbericht zijn maar alleen een bericht op de websites? Er staat ook niet bij dat eea onder embargo tot later vanmiddag is (specifiek tijdstip). Hebben wij iets verkeerd begrepen? Vast dank voor jullie feedback.

Groeten,
[redacted]

From: [redacted]@portofrotterdam.com]

Sent: maandag 9 april 2018 10:16

To: [redacted] 10.2.g

10.2.g

Cc: [redacted]

Subject: RE: 2e Regiotafel - 12 april

Beste allen,

Ter informatie. Later vandaag komt onderstaand persbericht naar buiten over de haalbaarheid van CCS in de haven
Dit is ook relevante informatie voor jullie als deelnemers aan de regiotafel Rotterdam-Moerdijk.

Bij vragen ben ik uiteraard beschikbaar.

Hartelijke groet,

[redacted]
Havenbedrijf Rotterdam N.V.

T +31 (0)10 [redacted]

M+31 (0)6 [redacted]

F +31 (0)10 [redacted]

E [redacted]@portofrotterdam.com

World Port Center

Postbus 6622

3002 AP Rotterdam

www.portofrotterdam.com

Haalbaarheidsstudie 'Porthos' in havengebied Rotterdam

CO₂-opslag onder Noordzee

technisch haalbaar en kosteneffectief

Om aan het Klimaatakkoord van Parijs te kunnen voldoen, heeft het kabinet in het regeerakkoord een reeks maatregelen vastgelegd die de uitstoot van broeikasgassen moeten beperken. Naast maatregelen die zijn gericht op groei van duurzame bronnen, sluiten van kolencentrales, de inzet van restwarmte en geothermie, isolatie en efficiency in de procesindustrie, zet het kabinet ook in op afvang, transporteren en opslag van CO₂ in lege gasvelden. Havenbedrijf Rotterdam, Gasunie en EBN namen vorig jaar het initiatief voor een project dat dit in het Rotterdamse havengebied kan realiseren. Inmiddels hebben de drie partners een haalbaarheidsstudie afgerond. Daaruit blijkt dat afvangen, transporteren van CO₂, en het opslaan ervan onder de Noordzee technisch haalbaar is en ook kosteneffectief in vergelijking met andere maatregelen die bijdragen aan het realiseren van de klimaatdoelen van het kabinet.

De drie bedrijven hebben onderzocht of op basis van de onderdelen techniek, marktsituatie, milieu, kosten, beleid en maatschappelijke acceptatie een volgende stap in het project gemaakt kan worden. Dat is positief uitgevallen.

Het gaat hier om het zogeheten Porthos-project. Dat staat voor **Port of Rotterdam CO2 Transport Hub & Offshore Storage**. Het concept voor dit CCUS-project (*Carbon Capture Utilisation and Storage*) bestaat uit een verzamelleiding door het havengebied in Rotterdam die fungeert als een basisinfrastructuur waar verschillende bedrijven op kunnen aansluiten voor de levering van door hen afgevangen CO₂.

Deze CO₂ wordt dan deels gebruikt door de glastuinbouw in Zuid-Holland om planten in kassen sneller te laten groeien. Het overgrote deel gaat per pijpleiding naar een leeg gasveld dat circa 25 kilometer uit de kust is gelegen onder de Noordzee. Daar wordt de CO₂ dan in de diepe ondergrond onder de zeebodem gepompt, in het afgesloten reservoir van zandgesteente waar zich voorheen aardgas bevond.

De verwachting is dat voor dit project in Rotterdam jaarlijks 3 tot 5 miljoen ton CO₂ kan worden opgeslagen.

Klimaatakkoord

Om te komen tot een Klimaatakkoord, zet het kabinet in op een reeks aan maatregelen, zoals sterkere groei van duurzame energie, inzet van restwarmte en geothermie maar ook verdere isolatie voor bebouwde omgeving, efficiency in procesindustrie, recycling en sluiten van kolencentrales.

Met deze maatregelen kan ons land een slag maken, maar het zal niet voldoende zijn om aan de reductie-doelstellingen van 2030 te voldoen. Daarom heeft de overheid ook nadrukkelijk gekozen voor de inzet van opvang en opslag van CO₂. In het regeerakkoord wordt 20 miljoen ton CO₂-reductie per jaar aan de inzet van dit instrument toegerekend.

CCUS is vooral belangrijk voor de chemische sector, waterstofbedrijven en raffinaderijen raffinagesector die over onvoldoende mogelijkheden beschikken om op relatief korte termijn de productieprocessen fundamenteel te verduurzamen. Deze industrietakken gaan zich op termijn bedienen van elektrificatie en waterstof, maar daarvoor is een verandering van het energiesysteem nodig.

Vermindering van klimaatimpact op korte termijn

Voor deze bedrijven vormt opvang en opslag van CO₂ een belangrijke optie om de impact van hun productie te nu verminderen, terwijl ze gelijktijdig werken aan fundamentele en structurele innovaties in productieprocessen.

CCUS geldt hierbij vooral als een kosteneffectieve en snel toepasbare oplossing die onmisbaar is om de doelstellingen zoals vastgelegd in het Klimaatakkoord van Parijs tijdig te kunnen realiseren.

Met de uitkomst van de studie zijn Havenbedrijf Rotterdam, Gasunie en EBN overtuigd van zowel de technische haalbaarheid als ook de urgentie om CCUS tot ontwikkeling te brengen. Zij zullen de uitkomsten van de studie nu als bouwsteen inbrengen in de lopende gesprekken voor een nieuw Klimaatakkoord.

Business case

In de komende maanden richten Havenbedrijf, Gasunie en EBN zich op de verdere financiële en technische onderbouwing van het project. Elk vanuit de eigen expertise; Havenbedrijf Rotterdam vanuit de lokale situatie en markt, EBN met haar deskundigheid op het gebied van de diepe ondergrond en offshore infrastructuur, en Gasunie met de ervaring van gasinfrastructuurontwikkeling en transport.

Het in detail rondkrijgen van de business case is een belangrijk onderdeel van de volgende fase. Een investeringsbeslissing voor het CCUS-project wordt in 2019 verwacht.

Einde bericht

Van: [REDACTED]

Verzonden: vrijdag 6 april 2018 14:41

Aan: [REDACTED]

CC: [REDACTED]

Onderwerp: 2e Regiotafel - 12 april

Beste allen,

De 2^e vergadering van de Regiotafel zal op donderdag 12 april om 18.30 uur bij Havenbedrijf Rotterdam plaatsvinden; vanaf 18.00 uur staat een warm buffet klaar.

Wilt u mij, in verband met aanmelding bij de receptie/reservering parkeerplaatsen en de catering, laten weten als u verhinderd bent, of dat een vervanger aanwezig is.

De agenda en vergaderstukken worden maandag aan u verstuurd.

Met vriendelijke groet,

Havenbedrijf Rotterdam N.V.

T +31 (0)10

F +31 (0)10

E @portofrotterdam.com

World Port Center

Postbus 6622

3002 AP Rotterdam

www.portofrotterdam.com

Voor elektronische communicatie hanteert Havenbedrijf Rotterdam N.V.(HbR) een disclaimer. U kunt deze nalezen op de internetsite van het HbR of opvragen via info@portofrotterdam.com.

Havenbedrijf Rotterdam N.V., Rotterdam, is geregistreerd bij het handelsregister in Nederland onder nummer 24354561.

Havenbedrijf Rotterdam N.V.(HbR) has a disclaimer with regard to electronic communication. You can read the disclaimer on the internet site of the HbR or ask for a copy by mail to info@portofrotterdam.com.

Havenbedrijf Rotterdam N.V., Rotterdam, is registered with the trade register in the Netherlands under no. 24354561.

www.portofrotterdam.com

From: @portofrotterdam.com]

Sent: Thursday 5 April 2018 21:34

To: 10.2.g

10.2.g

10.2.g

Cc: 10.2.g

Subject: Minutes kick-off taskforce SOMCOM

Beste allen,

Heb je vragen en/of opmerkingen over de notulen of anderszins, weet ons te vinden!

Hartelijke groet,

Havenbedrijf Rotterdam

T +31 (0)6

E [@portofrotterdam.com](mailto:info@portofrotterdam.com)

World Port Center
Postbus 6622
3002 AP Rotterdam

www.portofrotterdam.com

Voor elektronische communicatie hanteert Havenbedrijf Rotterdam N.V. (HbR) een disclaimer. U kunt deze nalezen op de internetsite van het HbR of opvragen via info@portofrotterdam.com.

Havenbedrijf Rotterdam N.V., Rotterdam, is geregistreerd bij het handelsregister in Nederland onder nummer 24354561.

Havenbedrijf Rotterdam N.V. (HbR) has a disclaimer with regard to electronic communication. You can read the disclaimer on the internet site of the HbR or ask for a copy by mail to info@portofrotterdam.com.

Havenbedrijf Rotterdam N.V., Rotterdam, is registered with the trade register in the Netherlands under no. 24354561.

www.portofrotterdam.com

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you

are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Voor elektronische communicatie hanteert Havenbedrijf Rotterdam N.V.(HbR) een disclaimer. U kunt deze nalezen op de internetsite van het HbR of opvragen via info@portofrotterdam.com.
Havenbedrijf Rotterdam N.V., Rotterdam, is geregistreerd bij het handelsregister in Nederland onder nummer 24354561.

Havenbedrijf Rotterdam N.V.(HbR) has a disclaimer with regard to electronic communication. You can read the disclaimer on the internet site of the HbR or ask for a copy by mail to info@portofrotterdam.com.
Havenbedrijf Rotterdam N.V., Rotterdam, is registered with the trade register in the Netherlands under no. 24354561.

www.portofrotterdam.com

Abcouwer, T. (Tristan)

Van: 10.2.g
Verzonden: vrijdag 6 april 2018 18:00
Aan: 10.2.g @portofrotterdam.com; @portofrotterdam.com;
 10.2.g
 10.2.g @ebn.nl;
 @gasunie.nl;
 @portofrotterdam.com; @ebn.nl;
 10.2.g
Onderwerp: RE: Minutes kick-off taskforce SOMCOM
Bijlagen: 4. CCUS aankondiging maart 2018 opm 10.2.g 20180329 TOR Porthos SOM
 COM. sugg. 10.2.g

Dank voor toesturen van de TOR en het plan van aanpak voor 9 april. Goed werk!

Zie hierbij enkele suggesties van onze kant.

Goed weekend,

Groet,

From: @portofrotterdam.com]

Sent: Thursday, April 05, 2018 9:44 PM

To: 10.2.g

10.2.g

10.2.g

Cc: 10.2.g

Subject: RE: Minutes kick-off taskforce SOMCOM

Dank

Ten overvloede, in de mail van dus ook de CCUS communicatie-aanpak zoals besproken, met daarin ook webbericht zoals alleen HbR, Gasunie en EBN zullen plaatsen aanstaande maandag einde dag. Graag niet extern verspreiden/delen.

Met gr,

Van:

Verzonden: donderdag 5 april 2018 21:34

Aan: 10.2.g

10.2.g

10.2.g

CC: 10.2.g

Onderwerp: Minutes kick-off taskforce SOMCOM

Beste allen,

Bijgevoegd vinden jullie de notulen van de kick-off meeting 'Taskforce SOMCOM' van afgelopen donderdag 29 maart. Graag jullie aandacht voor de volgende punten:

- Inhoudelijke check op de huidige ToR (*bijgevoegd, nr.1*). Op- en aanmerkingen **vóór donderdag 12 april** naar [redacted]
- Versturen, indien mogelijk, beschikbare informatie CC(U)S zoals studies, redeneer/argumentatielijnen en visuals;

Begin volgende week ontvangen jullie de agenda uitnodigingen voor een maandelijkse 'live' bijeenkomst en tweewekse teleconferentie meeting.

Heb je vragen en/of opmerkingen over de notulen of anderszins, weet ons te vinden!

Hartelijke groet,

[redacted]
Havenbedrijf Rotterdam

+31 (0)6 [redacted]

[redacted]@portofrotterdam.com

World Port Center
Postbus 6622
3002 AP Rotterdam

www.portofrotterdam.com

Voor elektronische communicatie hanteert Havenbedrijf Rotterdam N.V. (HbR) een disclaimer. U kunt deze nalezen op de internetsite van het HbR of opvragen via info@portofrotterdam.com.

Havenbedrijf Rotterdam N.V., Rotterdam, is geregistreerd bij het handelsregister in Nederland onder nummer 24354561.

Havenbedrijf Rotterdam N.V. (HbR) has a disclaimer with regard to electronic communication. You can read the disclaimer on the internet site of the HbR or ask for a copy by mail to info@portofrotterdam.com.

Havenbedrijf Rotterdam N.V., Rotterdam, is registered with the trade register in the Netherlands under no. 24354561.

www.portofrotterdam.com

Van: [redacted]@portofrotterdam.com>
Verzonden: donderdag 5 april 2018 15:44
Aan: [redacted]
Onderwerp: Porthos communicatie
Bijlagen: CCUS aankondiging maart 2018.docx

Dag [redacted]

Bijgaand als beloofd, Porthos- document met daarin aanpak, spreekbullets voor interviews aanstaande maandag met FD en NOS (bevestigd, 15:00 uur) en webbericht dat HbR, Gasunie en EBN maandagmiddag laat op hun web zullen plaatsen.

Hartelijke gr, [redacted]

[redacted]
 Havenbedrijf Rotterdam

T +31 6 [redacted]
 E [redacted]@portofrotterdam.com

World Port Center
 Postbus 6622
 3002 AP Rotterdam

www.portofrotterdam.com

Voor elektronische communicatie hanteert Havenbedrijf Rotterdam N.V.(HbR) een disclaimer. U kunt deze nalezen op de internetsite van het HbR of opvragen via info@portofrotterdam.com.
 Havenbedrijf Rotterdam N.V., Rotterdam, is geregistreerd bij het handelsregister in Nederland onder nummer 24354561.

Havenbedrijf Rotterdam N.V.(HbR) has a disclaimer with regard to electronic communication. You can read the disclaimer on the internet site of the HbR or ask for a copy by mail to info@portofrotterdam.com.
 Havenbedrijf Rotterdam N.V., Rotterdam, is registered with the trade register in the Netherlands under no. 24354561.

www.portofrotterdam.com

Van: [redacted]@portofrotterdam.com>
Verzonden: donderdag 29 maart 2018 16:48
Aan: [redacted]
Onderwerp: RE: Kick-off taskforce SOM/COM Porthos

Hi [redacted]

Dat is precies waar we het vandaag over hadden. We hebben deze passage verandert omdat ons inziens in de LOI de lead bij jullie wordt gelegd voor wat betreft communicatie en SOM. Zoals ik het begrepen heb is dit niet wat jullie voor ogen hebben zeker ook gezien vanuit jullie onafhankelijke rol. Om deze reden hebben we dus de lead 'terug' gelegd bij de Samenwerkende Partijen.

Wat ik mij kan voorstellen is dat we de passage veranderen naar:
 10.2.g

Is deze passage nu meer in lijn met de rol en verantwoordelijkheid die jullie (kunnen) nemen? Hoor het graag!

Overigens hebben we vanmorgen afgesproken dat iedere aanwezige partij voor zichzelf nog een keer door de ToR loopt en waar nodig aanpassingen doorgeeft. Laten we de suggesties van de anderen ook nog even afwachten. Neemt niet weg dat het voor jullie net even wat anders als niet actief lid van de taskforce zijnde.

Groet!

Van: [redacted]@minez.nl]
Verzonden: donderdag 29 maart 2018 15:37
Aan: [redacted]
Onderwerp: RE: Kick-off taskforce SOM/COM Porthos

Hoi [redacted]

In deze ToR staat:
 Samenwerkende Partijen (inclusief EZK) komen een gecoördineerde externe communicatie en SOM aanpak overeen ter bevordering van het maatschappelijk en politiek draagvlak voor CCUS in het algemeen en het Porthos Project in het bijzonder.

In de intentieovereenkomst staat:
 EZK stemt met de Samenwerkende Partijen af of en wanneer een gecoördineerde externe communicatie toegevoegde waarde heeft ter bevordering van het maatschappelijk en politiek draagvlak voor CCUS in het algemeen en het Porthos Project in het bijzonder.

Naar mijn idee zijn dit twee verschillende betrokkenheden van EZK. Zoals het in de ToR staat vermeld vind ik daarom onjuist verwoord.

Groet

Van: [redacted]@portofrotterdam.com]

Verzonden: woensdag 28 maart 2018 15:37

Aan: 10.2.g
10.2.g

Onderwerp: RE: Kick-off taskforce SOM/COM Porthos

Hi allen,

Zie bijgevoegd aanvullend de laatste versie van de ToR SOMCOM welke morgen ter bespreking staat.
Aanvullingen/suggesties zijn welkom.

Hartelijke groet,

[redacted]
Havenbedrijf Rotterdam

T +31 (0)6 [redacted]

E [redacted]@portofrotterdam.com

World Port Center
Postbus 6622
3002 AP Rotterdam

www.portofrotterdam.com

[redacted]
an: [redacted]

Verzonden: dinsdag 27 maart 2018 13:33

Aan: 10.2.g
10.2.g

Onderwerp: Kick-off taskforce SOM/COM Porthos

Beste leden van de taskforce SOM/COM Porthos,

Aankomende donderdag staat de kick-off meeting gepland. Aan het begin van deze bijeenkomst zal [redacted] vanuit CMS advocaten een toelichting geven op de do's en dont's in relatie tot mededingingsrechtelijke aspecten van het Porthos project. Het verzoek aan jullie om bijgevoegde pdf vóór donderdag ochtend even door te nemen.

Voor diegenen die aankomende donderdag van plan zijn met de auto te komen en dit nog **niet** doorgegeven hebben, graag vandaag bericht i.v.m. de beperkte beschikbaarheid van plaatsen.

Hartelijke groet,

Havenbedrijf Rotterdam

T +31 (0)6 [redacted]

E [redacted]@portofrotterdam.com

World Port Center
Postbus 6622
3002 AP Rotterdam

www.portofrotterdam.com

Voor elektronische communicatie hanteert Havenbedrijf Rotterdam N.V.(HbR) een disclaimer. U kunt deze nalezen op de internetsite van het HbR of opvragen via info@portofrotterdam.com. Havenbedrijf Rotterdam N.V., Rotterdam, is geregistreerd bij het handelsregister in Nederland onder nummer 24354561.

Havenbedrijf Rotterdam N.V.(HbR) has a disclaimer with regard to electronic communication. You can read the disclaimer on the internet site of the HbR or ask for a copy by mail to info@portofrotterdam.com. Havenbedrijf Rotterdam N.V., Rotterdam, is registered with the trade register in the Netherlands under no. 24354561.

www.portofrotterdam.com

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Voor elektronische communicatie hanteert Havenbedrijf Rotterdam N.V.(HbR) een disclaimer. U kunt deze nalezen op de internetsite van het HbR of opvragen via info@portofrotterdam.com. Havenbedrijf Rotterdam N.V., Rotterdam, is geregistreerd bij het handelsregister in Nederland onder nummer 24354561.

Havenbedrijf Rotterdam N.V.(HbR) has a disclaimer with regard to electronic communication. You can read the disclaimer on the internet site of the HbR or ask for a copy by mail to info@portofrotterdam.com. Havenbedrijf Rotterdam N.V., Rotterdam, is registered with the trade register in the Netherlands under no. 24354561.

Van: [redacted]
Verzonden: donderdag 22 maart 2018 16:10
Aan: [redacted]
Onderwerp: FW: Kick-off Taskforce Vergunningen - Project Porthos - att. documents & agenda
Bijlagen: Discussieplaat Task Force Vergunningen CCUS.pdf; Bijlage - Door alle partijen ondertekende Intentieovereenkomst Rotterdam-CCUS_.pdf; taskforce vergunningen - preread Kick off- versie 21 maart.pdf

Van: [redacted]@portofrotterdam.com]
Verzonden: donderdag 22 maart 2018 15:54
Aan: 10.2.g [redacted] 10.2.g [redacted]
 10.2.g [redacted]
 10.2.g [redacted]
 10.2.g [redacted]
C: [redacted]
Onderwerp: Kick-off Taskforce Vergunningen - Project Porthos - att. documents & agenda

Dear all,

Please find below the proposed agenda topics for our kick off meeting.

Agenda:

1. Opening & Goal of this meeting - [redacted]
2. Introduction of attendees – all
3. Method & compliance - [redacted] and CMS advocaten
4. Intro on Porthos project so far - [redacted]
5. 10.2.g [redacted] [redacted]
6. 10.2.g [redacted] all
7. Discussing actions and determining who delivers what – all
8. Next meetings are scheduled - in approx. 14 days (months of April and May), then final delivery of results as input for climate tables / Ministry of EZK
9. A.O.B./ End of this meeting

I have attached the Mind Map, the ToR-document and for background the signed 'Rotterdam Intentie overeenkomst CCUS' Document.

Please note that the documents are written in Dutch. Reason is that our delivery also will be in Dutch language (as input to climate table debate of Ministry of Economic Affairs). We will do our meetings in English, but in-depth technical discussions regarding the permit system will probably be held in Dutch.

Any questions in advance? Please. Contact me.

See you soon!

Met vriendelijke groeten, Best regards,

Port Developer

Port of Rotterdam
Wilhelminakade 909, Rotterdam
+31 10 [redacted]
+31 6 [redacted]

[redacted]@portofrotterdam.com
www.portofrotterdam.com

-----Oorspronkelijke afspraak-----

Van: [redacted] **Namens** [redacted]
Verzonden: dinsdag 20 maart 2018 8:19

Aan: [redacted] 10.2.g [redacted] 10.2.g

10.2.g

10.2.g

10.2.g

Onderwerp: Kick-off Taskforce Vergunningen - Project Porthos

Tijd: maandag 26 maart 2018 10:00-12:00 (UTC+01:00) Amsterdam, Berlijn, Bern, Rome, Stockholm, Wenen.

Locatie: CBL_1 / WPC 12.018

Dear all,

Please be informed that the dail-in details are for people abroad who cannot attend the meeting in Rotterdam in person.

Kind regards,
[redacted]

Conf call details:

Dail-in number: +31 (0)10 [redacted]

Participants code: 18567462

Chairperson code [redacted]

Voor elektronische communicatie hanteert Havenbedrijf Rotterdam N.V. (HbR) een disclaimer. U kunt deze nalezen op de internetsite van het HbR of opvragen via info@portofrotterdam.com.
Havenbedrijf Rotterdam N.V., Rotterdam, is geregistreerd bij het handelsregister in Nederland onder nummer 24354561.

Havenbedrijf Rotterdam N.V. (HbR) has a disclaimer with regard to electronic communication. You can read the disclaimer on the internet site of the HbR or ask for a copy by mail to info@portofrotterdam.com.
Havenbedrijf Rotterdam N.V., Rotterdam, is registered with the trade register in the Netherlands under no. 24354561.

www.portofrotterdam.com

Intentieovereenkomst Rotterdam-CCUS

Deze intentieovereenkomst is gesloten op 20 Februari 2018 door:

1. de "**Porthos Partners**", zoals hieronder in XIII genoemd;
2. de "**Netwerkpartijen**", zoals hieronder in XIII genoemd;
- hierna samen te noemen: "**Samenwerkende Partijen**";
3. de Minister van Economische Zaken en Klimaat, hierna te noemen: "**EZK**";

hierna individueel genoemd: "**Partij**" en allen tezamen genoemd: de "**Partijen**"

en is gericht om de verschillende ambities en doelstellingen te realiseren met betrekking tot de ontwikkeling van CO₂-afvang, -transport, -gebruik en -opslag in het Rotterdamse havengebied (Carbon capture, transport, utilisation and storage; "**CCUS**").

Overwegende dat:

- CCUS één van de manieren is om de CO₂-emissies terug te dringen en nationaal en internationaal (o.a. IPCC, IEA, PBL, McKinsey) als een belangrijk instrument wordt gezien om tijdig de in 2015 tijdens de Klimaatconferentie van Parijs gemaakte klimaatafspraken te realiseren;
- Industriële bedrijven, in het bijzonder olieraffinaderijen, staalfabrieken, producenten van industriële gassen en chemische industrie, met CCUS de mogelijkheid krijgen om de CO₂-emissie te verminderen ter verduurzaming, naast biobased, hernieuwbaar, circulair of CO₂-vrije technieken;
- Vergeleken met andere locaties in Europa de omstandigheden om in Nederland CCUS toe te passen uniek en positief zijn, vanwege de combinatie van een grote concentratie van industrie (CO₂-emissies) in Rotterdam, en van relatief dichtbij gelegen (bijna) uitgeproduceerde gasvelden onder de Noordzee;
- CCUS op diverse plaatsen in de wereld al jarenlang succesvol wordt toegepast;
- De Porthos Partners onder een samenwerkingsverband een studie hebben uitgevoerd naar de mogelijkheid om in het Rotterdamse havengebied een basisinfrastructuur voor CCUS te realiseren (het "**Porthos Project**") die resulteerde in de volgende conclusies:
 - de jaarlijks af te vangen volumes kunnen aanzienlijk zijn 10.2.g 10.2.g
 - deelname van meerdere leveranciers zal essentieel zijn om die volumes te bereiken;
 - de investeringskosten bedragen enkele honderden miljoenen euro's;
 - de kosten per ton opgeslagen CO₂ zijn voor deze volumes aantrekkelijk;
 - de geambieerde startdatum in 2020 van het Porthos Project vereist verheldering van en beter inzicht in het relevante wettelijk kader en verduidelijking van de gestelde vereisten voor het verkrijgen van de benodigde vergunningen voor CCUS in het algemeen en het Porthos Project in het bijzonder;
 - op dit moment is er geen commerciële business case voor het toepassen van CCUS en aanvullende maatregelen zijn benodigd om aan de condities te voldoen om een positieve investeringsbeslissing te kunnen nemen voor CCUS;
- Het kabinet Rutte III in zijn regeerakkoord de ambitie heeft uitgesproken om de CO₂-emissies in 2030 met 49% te verminderen ten opzichte van 1990, wat een reductie betekent van 54 Mtpa, waarvan een aanzienlijk deel zou kunnen worden gerealiseerd door middel van CCUS;
- De komende maanden gestreefd wordt naar het sluiten van een Klimaatakkoord tussen het Rijk en sectorale stakeholders, en CO₂-emissiereductie in de industrie hierin een belangrijke rol zal spelen;

- De aanlooptijd voor de ontwikkeling van CCUS-projecten lang zijn, en het wenselijk is dat het proces om tot het Klimaatakkoord te komen en de ontwikkeling van een eerste volledig industrieel CCUS-project, zoals het Porthos Project, parallel kunnen lopen zodat implementatie van CCUS kan worden bespoedigd;
- Het maken van een praktisch begin van de implementatie van CCUS op beperkte schaal, zoals het Porthos Project, wenselijk is om de basis te leggen voor grootschalige toepassing op termijn die als doel heeft een significante bijdrage te leveren aan de Nederlandse klimaatdoelstellingen alsmede aan het opbouwen van kennis en kunde die noodzakelijk zijn ter verduidelijking en/of uitwerking van het relevante wettelijke kader (zoals de lange termijn aansprakelijkheid voor opgeslagen CO₂) en voor het ontwikkelen en inrichten van financiële instrumenten ten behoeve van de ontwikkeling en toepassing van CCUS;
- Partijen gelet op het voorgaande voornemens zijn om de implementatie van CCUS in Rotterdam aan de hand van het concrete Porthos Project te bespoedigen en hiermee zo snel mogelijk een significante bijdrage te leveren aan het behalen van de Nederlandse CO₂-emissiereductiedoelstellingen;

Komen het volgende overeen:

I. Doel

De samenwerking is gericht op het in kaart brengen van de verschillende randvoorwaarden voor het Porthos Project zodat de Porthos Partners een (positieve) investeringsbeslissing kunnen nemen om het project te realiseren. De uitkomsten van deze samenwerking dragen bij aan de ontwikkeling van CCUS in het algemeen en in het bijzonder in het Rotterdamse havengebied en in dat licht streven Partijen naar transparantie en het publiek toegankelijk maken van de resultaten van de Taskforces onder deze samenwerking.

II. Uitgangspunten van de samenwerking

1. Rol van de Porthos Partners

Het uitwerken van mogelijke financiering en publieke financieringsinstrumenten voor het Porthos Project, het in kaart brengen van relevante wetgeving en vergunningsprocedures, en het doen van strategisch omgevingsmanagement en communicatie hieromtrent.

2. Rol van EZK

EZK waardeert de voortrekkersrol van de Porthos Partners, erkent het belang van de ontwikkeling van CCUS voor de nationale klimaatdoelstellingen en ondersteunt het initiatief door contactpersonen aan te wijzen, mee te denken bij en inzicht te verschaffen in juridische, financiële en beleidsmatige vraagstukken, zoals verder beschreven in onderdeel V.

De samenwerking met de Porthos Partners levert EZK inzicht in belemmeringen voor de ontwikkeling van een CCUS project, inzicht in de kosten en baten van een CCUS-project en in de verdeling hiervan. Ook geeft het inzicht in de ontwikkelingstermijnen van een groot geïntegreerd project en zal dit in de toekomst leiden tot een snellere en goedkopere realisatie van toekomstige CCUS-projecten.

Vanwege de rol van EZK als vergunningverlener is het belangrijk om de onafhankelijke rol van de overheid te waarborgen. Mede om die reden is EZK niet verantwoordelijk voor of betrokken bij, en daarmee geen partner in het nemen van investeringsbeslissingen met betrekking tot het Porthos Project, het opstellen van vergunningaanvragen, het indienen van subsidieaanvragen of specifieke communicatie ten behoeve van het Porthos Project.

Eventuele financiële ondersteuning van EZK aan het Porthos Project is geen onderdeel van deze intentieovereenkomst, en zal in algemene zin voor CCUS worden uitgewerkt in het kader van het Klimaatakkoord. Voor zover EZK naar aanleiding van het Klimaatakkoord bereid zou zijn om een subsidiebudget te reserveren als financiële

bijdrage voor (een onderdeel van) het Porthos Project zal dit een daartoe ingediende subsidieaanvraag vergen die zal worden beoordeeld aan de hand van het relevante wettelijke kader alsmede de toepasselijke Europese staatssteunregels.

3. Gezamenlijke inzet Samenwerkende Partijen

De Samenwerkende Partijen dragen actief bij aan een constructieve samenwerking en stellen met inachtneming van ieders rol en verantwoordelijkheid voor hun eigen inzet financiële middelen ter beschikking en/of leveren personele inzet binnen de daarvoor geldende wettelijke kaders en in overeenstemming met de Europese mededingingsregels.

De Samenwerkende Partijen zullen naar beste vermogen samenwerken om de ontwikkeling en realisering van CCUS en het Porthos Project te bevorderen en geven een zo volledig mogelijk inzicht in de uitkomsten van de haalbaarheidsstudies, daarbij in acht nemend de commerciële en mededingingsrechtelijke belangen van de Samenwerkende Partijen om bepaalde uitkomsten vertrouwelijk te behandelen.

III. Werkwijze Samenwerkende Partijen

De activiteiten van Porthos Partners, zoals beschreven in deel IV, worden uitgevoerd door drie Taskforces. Porthos Partners nemen allen deel aan één of meerdere Taskforces.

In elke Taskforce zitten vertegenwoordigers van één of meerdere Samenwerkende Partijen. Bij de Taskforces vervullen de contactpersonen van EZK uitsluitend de rol zoals uiteengezet in onderdeel V.

Per Taskforce wordt een voorzitter aangewezen. De Taskforces rapporteren aan de Porthos-stuurgroep. De werkwijze en onderwerpen die in de Taskforces zullen worden besproken worden beschreven in appendix A.

IV. Activiteiten van de Porthos Partners

De Porthos Partners richten zich op drie onderwerpen:

1. Strategisch omgevingsmanagement en communicatie
2. Relevante wetgeving en vergunningprocedures
3. Financiering en publieke financieringsinstrumenten

ad 1. Strategisch omgevingsmanagement en communicatie:

uitgangspunten voor een gecoördineerde externe communicatie en stakeholderomgevingsmanagement ter bevordering van het maatschappelijk en politiek draagvlak voor CCUS in het algemeen en het Porthos Project in het bijzonder;

ad 2. Relevante wetgeving en vergunningprocedures

een overzicht opstellen van de wettelijke vereisten ten behoeve van het verkrijgen van de benodigde vergunningen, van overige relevante wettelijke vereisten en van eventuele aandachts- en/of knelpunten die de huidige wettelijke kaders opleveren voor het Porthos Project.

ad 3. Financiering en publieke financieringsinstrumenten

- a. de principes waaronder, en mogelijk de instrumenten waarmee, de Porthos Partners kunnen komen tot overeenstemming over een ieders bijdrage om het mogelijk te maken een positieve investeringsbeslissing te nemen voor CCUS in deze opstartfase;
- b. het in kaart brengen van de condities voor bepaalde juridische en commerciële vormen van samenwerkingsverbanden en contracten tussen de Porthos Partners;
- c. een vooruitblik voor de verdere ontwikkeling van aangeleverde CO₂ volumes voor vervolgprouwen, regionaal, en (inter-) nationaal;
- d. ontwikkeling van verschillende opties en testprouwen voor nuttig hergebruik van CO₂;

- e. verkenning van de mogelijkheden om subsidies en/of financiering van Europese Commissie, de Europese Investeringsbank, overige banken voor CCUS implementatie te verkrijgen;
- f. het publiceren, waar mogelijk, van deze inzichten ten behoeve van gebruik door derden

V. Activiteiten EZK

Vanwege de lange aanlooptijd voor de ontwikkeling van CCUS projecten, levert EZK een constructieve bijdrage aan het Porthos Project, door contactpersonen aan te wijzen. Deze contactpersonen zorgen voor de concrete bijdragen van EZK in relatie tot de Taskforces. Vanwege de onafhankelijk rol van EZK, zullen de contactpersonen van EZK geen deel uitmaken van de Taskforces.

Met betrekking tot de onderwerpen die in de Taskforces worden behandeld zet EZK zich als volgt in.

ad 1. Strategisch omgevingsmanagement en communicatie

- EZK stemt met de Samenwerkende Partijen af of en wanneer een gecoördineerde externe communicatie toegevoegde waarde heeft ter bevordering van het maatschappelijk en politiek draagvlak voor CCUS in het algemeen en het Porthos Project in het bijzonder.

ad 2. Relevante wetgeving en vergunningprocedures

- EZK denkt mee bij vraagstukken voor realisatie van het Project Porthos zoals op het gebied van de voor CCUS relevante wetgeving of beleidsmatige aspecten die door de Taskforce *Relevante wetgeving en vergunningprocedures* aan EZK worden voorgelegd.
- EZK geeft gerichte voorlichting over de wettelijke procedures omtrent vergunningverlening.
- Waar mogelijk en passend, kan EZK voorstellen doen richting de Europese Commissie of de Tweede Kamer om (Europese) wet- en regelgeving aan te passen of nader aan te vullen ter bevordering van CCUS.
- De kennis en ervaring die EZK in samenwerking met de Taskforce *Relevante wetgeving en vergunningprocedures* wordt opgedaan worden toegepast in de ontwikkeling van breder CCUS-beleid.

ad 3. Financiering en publieke financieringsinstrumenten

- EZK zal waar nodig ondersteunen in de contacten met de Europese Commissie en andere nationale en Europese financieringsinstellingen.
- EZK is bereid aan de hand van de vragen van en geïnventariseerde knelpunten door de Taskforce *Financiering en publieke financieringsinstrumenten* het bestaande financiële instrumentarium tegen het licht houden. EZK zal daarbij ook bezien of wijziging of aanvulling van het bestaande instrumentarium of nieuw instrumentarium wenselijk is om CCUS te bevorderen.
- EZK zal kennis inbrengen van wet- en regelgeving omtrent staatssteun en meedenken over de mogelijkheden voor de ontwikkeling van mogelijke (financierings-)instrumenten waarmee het Porthos Project gerealiseerd kan worden, zonder dat EZK zich vooraf verbindt aan deze adviezen.
- De kennis en ervaring die EZK in samenwerking met de Taskforce *Financiering en publieke financieringsinstrumenten* wordt opgedaan worden toegepast in de ontwikkeling van breder CCUS-beleid.

VI. Werkwijze samenwerking EZK en Samenwerkende Partijen

Vanuit de Taskforces kunnen vraagstukken worden voorgelegd en vragen worden gesteld aan de contactpersonen van EZK. Indien nodig wordt een regulier overleg gepland om deze vraagstukken vanuit de Taskforces te bespreken met de contactpersonen van EZK. Er is een high-leveloverleg tussen Partijen dat circa drie maal per jaar plaatsvindt, tenzij andere frequentie passend wordt geacht. Voor EZK nemen de directeuren-generaal van Energie, Telecom en Mededinging, en Bedrijfsleven en Innovatie van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat hieraan deel.

VII. Communicatie

Partijen verplichten zich al hetgeen hem bij de uitvoering van deze overeenkomst ter kennis komt, en waarvan hij het (bedrijfs)vertrouwelijke karakter kent of redelijkerwijs kan vermoeden, op generlei wijze bekend te maken aan derden tot na de looptijd van de overeenkomst, behalve voor zover enig wettelijk voorschrift of uitspraak van de rechter hem tot bekendmaking verplicht.

Alle informatie die tussen de Taskforces gedeeld wordt zal vertrouwelijk worden behandeld en Partijen zullen daarbij waarborgen dat de onderlinge gegevensverstrekking niet zal leiden tot uitwisseling van concurrentiegevoelige informatie tussen concurrenten.

VIII. Aansprakelijkheid

1. Geen van de Partijen is aansprakelijk voor enige directe of gevolgschade of verliezen van de andere Partijen welke ontstaan als een gevolg van de gesprekken die plaats vinden tussen Partijen in het kader van deze overeenkomst of het afbreken van deze gesprekken, tenzij die schade is te wijten aan de opzet of grove nalatigheid van een Partij.

2. Deze overeenkomst legt geen verplichting op aan Partijen om in een nadere overeenkomst te treden ten aanzien van de samenwerking onder deze overeenkomst. Na afronding van de afspraken van deze overeenkomst beslist iedere Partij afzonderlijk - zonder enige verplichting daaromtrent - over individuele deelname aan eventuele vervolgafspraken en/of individuele investeringen inzake het Porthos Project, daarbij in acht nemend de geldende mededingingsregels.

IX. Geschillenbeslechting

In het geval van een geschil tussen Partijen tijdens de uitvoering van de samenwerkingsafspraken, wordt in het kader van het high-leveloverleg gezien of in der minne een oplossing van het geschil kan worden gevonden. Indien het minnelijk overleg niet binnen drie maanden leidt tot een oplossing van het geschil kunnen Partijen het geschil voorleggen aan de bevoegde rechter te Rotterdam.

X. Looptijd

De afspraken in deze overeenkomst gelden van ondertekening door alle Partijen tot 31 december 2018. Verlenging van de looptijd is alleen mogelijk met instemming van alle Partijen. Partijen treden uiterlijk 1 november 2018 met elkaar in overleg om te bezien of verlenging wenselijk is.

Deze overeenkomst is geldig na ondertekening door alle Partijen.

Een Partij kan zijn deelname aan de overeenkomst zonder gevolg van aansprakelijkheid te allen tijde eenzijdig beëindigen door middel van een schriftelijke berichtgeving aan de andere Partijen. Wanneer een Partij de overeenkomst opzegt, blijft de overeenkomst voor de overige Partijen in stand voor zover de inhoud en de strekking ervan zich daartegen niet verzetten

XI. Wijziging

Deze overeenkomst kan schriftelijk worden gewijzigd of aangevuld indien alle Partijen hiermee instemmen. Teneinde zeker te stellen dat de uitvoering van deze overeenkomst volledig in lijn met de mededingingsregels plaatsvindt, komen Samenwerkende Partijen in ieder geval overeen om - voorafgaand aan de start van de Taskforces - door middel van een Addendum op deze overeenkomst nadere afspraken te maken over de mededingingsrechtelijke randvoorwaarden waaraan de samenwerking en informatieuitwisseling onder deze overeenkomst dient te voldoen. Samenwerkende Partijen zullen daartoe mededingingsrechtelijke expertise inwinnen. De randvoorwaarden in dit Addendum zullen leidend zijn ten opzichte van eventuele andersluidende afspraken in deze overeenkomst.

XII. Overige bepalingen

- a. De samenwerking onder deze overeenkomst gebeurt op basis van non-exclusiviteit en het staat Partijen vrij om soortgelijke overeenkomsten aan te gaan met andere publieke of private organisaties, bedrijven of personen.

- b. Niets in deze overeenkomst verplicht Partijen tot het doen van een investering anders dan de in deze overeenkomst genoemde financiële en personele inzet.
- c. Op deze overeenkomst is uitsluitend Nederlands recht van toepassing.
- d. De afspraken van deze overeenkomst zullen in overeenstemming met het nationale recht en het recht van de Europese Unie worden uitgevoerd, in het bijzonder voor zover de afspraken vallen onder de werking van de Europese regels met betrekking tot aanbesteding, mededinging, staatssteun en technische normen en voorschriften.

Aldus overeengekomen en in tweevoud ondertekend,

XIII. Ondertekening;

De Minister van Economische Zaken en Klimaat.
namens deze:

Naam: mr. A.F. Gaastra

Positie: Directeur-generaal Energie, Telecom en Mededinging

Ondertekening:

Porthos Partners:

Havenbedrijf Rotterdam

N.V.

Naam:

Positie:

Ondertekening:

N.V. Nederlandse Gasunie

Naam:

Positie:

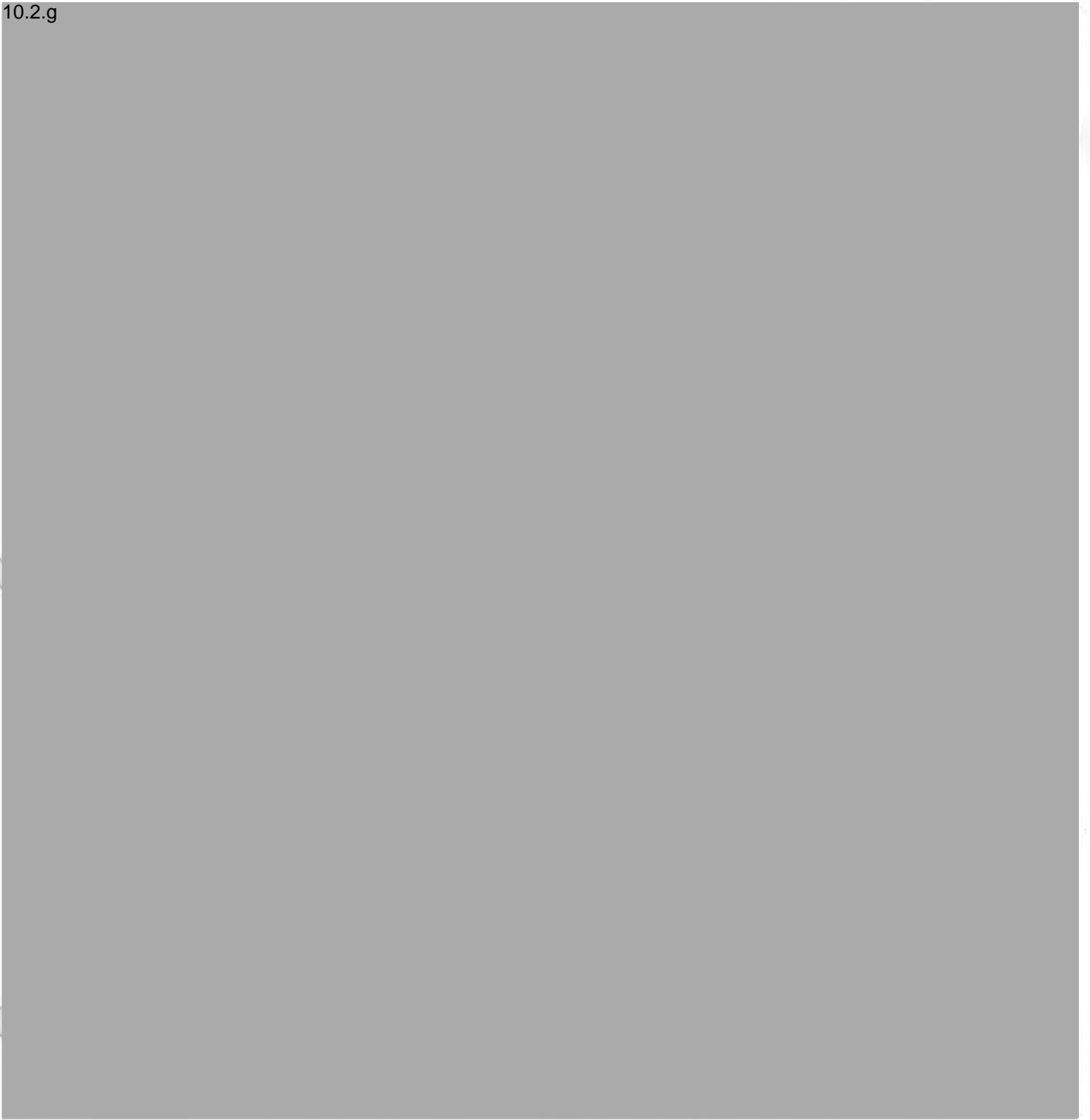
Ondertekening:

EBN B.V.

Naam:

Positie:

Ondertekening:

Appendix A.

Beschrijving Taskforces

1. Taak van de Taskforces

De Taskforces zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van de afspraken van de Samenwerkende Partijen opgenomen in de Intentieovereenkomst Rotterdam-CCUS. Zij stellen zelf een praktische werkwijze op inclusief een planning van de werkzaamheden en de op te leveren resultaten. EZK zal geen deel uitmaken van de Taskforces maar draagt bij door contactpersonen aan te wijzen. Deze contactpersonen zorgen voor de concrete bijdragen van EZK in relatie tot de Taskforces.

Elke Taskforce is gericht op:

- Het bevorderen van de samenwerking tussen de relevante stakeholders
- Het oplossen van obstakels voor de ontwikkeling van Porthos Project
- Het monitoren van de scope, voortgang en resultaten van de samenwerking in de Taskforce
- Het vastleggen van de voortgang en resultaten van de Taskforce in een notitie
- Het monitoren en managen van relevante externe ontwikkelingen

De deelnemers van de Taskforces committeren zich aan:

- Het deelnemen aan alle bijeenkomsten of bij ontstentenis het regelen van een vervanger
- Het proactief meedenken over de ontwikkeling van Project Porthos rekening houdend met hun rol zoals omschreven in de Intentieovereenkomst Rotterdam Porthos
- Het onderling delen van alle relevante communicatie en informatie met andere deelnemers van de Taskforce zoveel als mogelijk en rekening houdend met onderdeel III van de Intentieovereenkomst Rotterdam-CCUS
- Het bewaken van de voortgang van de werkzaamheden van de Taskforce
- Het bewaken van de afstemming met de andere Taskforces

De deelnemers van de Taskforces kunnen rekenen op:

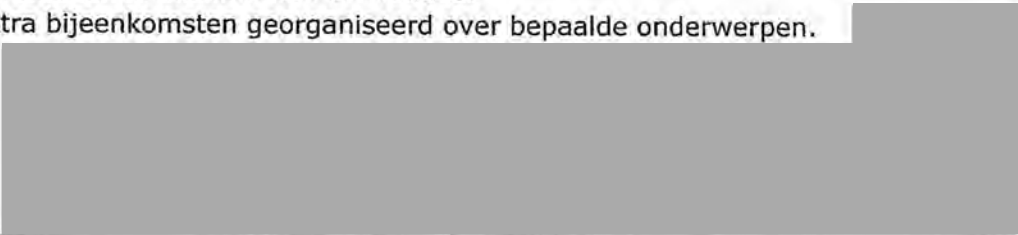
- Volledige en tijdige informatieverstrekking door de andere deelnemers
- Redelijke tijd voor het bepalen van standpunten
- Goede beschikbaarheid en bereikbaarheid van andere deelnemers

2. Bijeenkomsten van de Taskforce

De Taskforces komen tweewekelijks bijeen op een door de Taskforce te bepalen vaste locatie. Voor het houden van een bijeenkomst wordt een minimum aantal van 6 deelnemers gehanteerd.

Per Taskforce wordt een verslag bijgehouden van de gevoerde discussies. Hiervoor wordt per werkgroep een secretaris aangewezen. Hieronder vallen ook het circuleren van een agenda en eventuele ondersteunende documenten en notities.

Indien nodig worden er extra bijeenkomsten georganiseerd over bepaalde onderwerpen.

3. Communicatie

Over de voortgang van en de behaalde resultaten van de Taskforces en de samenwerking tussen Taskforces en EZK wordt zoveel mogelijk transparant gecommuniceerd door Partijen richting andere stakeholders, zoals de Tweede Kamer, medeoverheden, en natuur- en milieuorganisaties.

4. Beschrijving van de Taskforces

a. Beschrijving Taskforce SOM/COM

Doelstelling

Ontwikkeling, uitvoering en coördinatie van een gezamenlijke communicatiestrategie, waaronder eenduidige berichtgeving, en strategisch omgevingsmanagement ten behoeve van het Porthos Project

Aanpak

Ontwikkelen van een gezamenlijk SOM/COM plan voor het Porthos Project, waaronder proactieve communicatie inclusief woordvoering en bijbehorend mediamateriaal, stakeholder engagement en issue management

Samenstelling

Samenwerkende Partijen zullen allen een afgevaardigde leveren.

Optioneel: 10.2.g

Budget

In kind bijdrage in de vorm van een deelnemer die door aan de Taskforce deelnemende Partij beschikbaar wordt gesteld.

Een financiële bijdrage door elke aan de Taskforce deelnemende Partij bedoeld voor (onvoorziene) uitgaven gedurende 2018. 10.2.g

b. Beschrijving Taskforce Relevante wetgeving en vergunningenprocedures

Doelstelling

Verkenning van de knelpunten en vraagpunten met betrekking tot het wettelijk kader voor CCUS in het algemeen, voor CCUS in het Rotterdamse havengebied en het Porthos Project. Oplossingsrichtingen om de voor het Porthos Project benodigde vergunningen te kunnen bevorderen voor zover dit strookt met de vergunningenprocedures.

Inventariseren van mogelijke wenselijke aanvullingen op bestaand wettelijk kader om de uitvoering en realisatie van CCUS in Nederland waar nodig te kunnen bevorderen.

Aanpak

Het opstellen van een analyse en een inventarisatie van mogelijke oplossingsrichtingen aan de hand van de onderdelen opgenomen in de doelstelling.

Samenstelling

Samenwerkende Partijen zullen allen een afgevaardigde leveren.

Optioneel: 10.2.g

Budget

In kind bijdrage in de vorm van een deelnemer die door aan de Taskforce deelnemende Partij beschikbaar wordt gesteld.

Een financiële bijdrage door elke aan de Taskforce deelnemende Partij voor (onvoorziene) uitgaven gedurende 2018. Voorstel: 10.2.g

c. Beschrijving Taskforce Financiering en publieke financieringsinstrumenten

Doelstelling

Verkenning van bestaande en relevante financieringsinstrumenten en de vereisten die daaraan worden gesteld voor het mogelijk maken van een positieve investeringsbeslissing voor het Porthos Project. Dit omvat zowel instrumenten van de Nederlandse overheden als van Europese Unie.

Aanpak

Gedeeld inzicht creëren in de opbouw en inrichting van de business case en financieringsbehoefte van het Porthos Project voor zover relevant voor publieke financieringsinstrumenten, bij voorkeur door sessies met zoveel mogelijk relevante betrokkenen zowel op nationaal als Europees niveau. Analyseren welke financieringsinstrumenten het best aansluiten op de behoefte van het Porthos Project en CCUS-projecten in het algemeen door inzicht in de kosten en baten van een CCUS-project en in de verdeling hiervan.

Samenstelling

Samenwerkende partijen zullen allen een afgevaardigde leveren.

Optioneel: 10.2.g

Voor gerichte acties in Brussel ondersteuning van Brusselse vertegenwoordiging

Samenwerkende Partijen

Budget

In kind bijdrage in de vorm van een deelnemer die door aan de Taskforce deelnemende Partij beschikbaar wordt gesteld.

Een financiële bijdrage door elke aan de Taskforce deelnemende Partij bedoeld voor (onvoorziene) uitgaven gedurende 2018. 10.2.g

Van: 10.2.g
Verzonden: vrijdag 16 maart 2018 09:22
Aan: [REDACTED]
CC: [REDACTED]
Onderwerp: PORTHOS/CCUS Taskforces - EZK contactpersonen

Beste [REDACTED]

Bij deze stuur ik je ook 'n lijst met meer specifieke vragen/aandachtsgebieden op het gebied van wetgeving, vergunningprocedures, en financieringsinstrumenten, waar aan jullie kant de mensen met de juiste expertise bij kan worden gezocht;

Voor de TF Financiering en Publieke Financieringsinstrumenten verwachten wij het volgende nodig te hebben ;

- Experts op het gebied van financiering zoals EIB financiering en fondsen zoals NL-invest
- Experts van Wind op Zee regelingen
- Experts m.b.t. het bredere beschikbare instrumentarium (bijvoorbeeld RVO)
- Experts die kunnen meedenken met ons hoe om te gaan met mededinging / staatsteun bij het uitzetten van de financieringsbehoefte voor Rotterdam CCUS
- Eventuele support bij duiding van korte termijn subsidies voor studies/onderzoeken en FEED (project development fase)
- Experts m.b.t. liability van opgeslagen CO₂ voor inschatting financiële exposure
- Personen met inzicht in CO₂ belastingen, en verwachte ontwikkeling van ETS prijs

Voor de TF Relevante wetgeving en vergunningprocedures gaat het om de volgende specifieke vragen/aandachtsgebieden;

- Een jurist(e) die zich bezighoudt met RCR in relatie tot MER, en kan meedenken over de mogelijkheden, bezien vanuit MER-regelgeving, voor het opsplitsen in deelprojecten, met het oog op versnelling
- Een jurist(e) die kan adviseren / meedenken over de uitleg c.q. implicatie van artikel 95 Mijnbouwwet in relatie tot de MER t.b.v. beantwoording van de vraag of voor de landleiding een Mijnbouwwetvergunning (en bijbehorende MER) nodig is. Voor beide punten hebben wij eerder gewerkt met [REDACTED] van de juridische afdeling.
- Vergunningverlener/bevoegd gezag opslagvergunning, t.b.v. afstemming van de inhoud van de MER.
- Een senior beleidsverantwoordelijke / teammanager voor RCR die kan meedenken over mogelijkheden om via toepassing van RCR te versnellen, en mandaat heeft om de inzet van EZK daarbij te bespreken, en die ook kan optreden namens bevoegd gezag inpassingsplan t.b.v. afstemming inhoud (voor zover we een MER-plichting inpassingsplan hebben; dat is nog niet zeker).
- Een persoon die snel kan schakelen tussen ministeries, wij hebben bijvoorbeeld behoefte aan meer duidelijkheid m.b.t. de vraag welk ministerie (I&W of BZK) naast EZK betrokken is bij inpassingsplannen. Dit was vroeger nl. I&M, en ons is nog niet duidelijk of RCR met de Wro is overgegaan naar BZK.

Hopelijk is bovenstaande redelijk helder voor het moment (waarschijnlijk worden in de loop der tijd meer vragen opgeworpen), mocht je hier nog vragen over hebben dan horen wij het natuurlijk graag. Anders horen wij graag z.s.m. de namen van jullie contactpersonen. Alvast hartelijk dank !

De kick-off van de Taskforces is gepland voor volgende week, en de week daarop (SOM/COM)

Vr.gr.

+316 [REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: maandag 12 maart 2018 13:45
Aan: [REDACTED]
CC: [REDACTED]

Onderwerp: RE: overleg Porthos bij EZK Den Haag

Beste [REDACTED] ook jullie bedankt voor het overleg.

Hierbij aangehecht de presentatie, wij zullen zoals besproken ook z.s.m. een lijst sturen met meer specifieke vragen/aandachtsgebieden op het gebied van wetgeving, vergunningprocedures, en financieringsinstrumenten, waar aan jullie kant de mensen met de juiste expertise bij kan worden gezocht.

M.vr.gr.

[REDACTED]
Van: [REDACTED]@minez.nl>

Verzonden: maandag 12 maart 2018 13:35

Aan: [REDACTED]@darel.nl>

CC: [REDACTED]@minez.nl>

Onderwerp: overleg Porthos bij EZK Den Haag

Beste [REDACTED]

Nog dank voor het goede overleg deze ochtend. Zou je [REDACTED] en mij de presentatie kunnen sturen?
Hartelijke groet,
[REDACTED]

[REDACTED]
Senior Beleidsmedewerker

.....
Directie Topsectoren & Industriebeleid – Programma Verduurzaming Industrie

Ministerie van Economische Zaken & Klimaat | DG Bedrijfsleven & Innovatie

Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag | A-Noord 3^e etage

Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag

.....
T 06 [REDACTED]

[REDACTED]@minez.nl

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.